

ÕPPEKAVA

Kinnitatud Sihtasutus Perekodu nõukogu koosolekul., 13. september 2021.a, nr 3,
päevakorrapunkt nr 4.

Viljandi vald
2021

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1.1. Üldsätted

- Käesolev õppekava on Jaagu Lasteaed-Põhikooli (hiljem Kooli) lastega/õpilastega tehtava õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument.
- Käesolev õppekava koosneb üldosast, lasteaia, hooldusõppe, toimetulekuõppe, lihtsustatud õppe (esimene kooliaste) õppekavadest ja vastavatest ainekavadest ning valikainete ainekavast.
- Kooli eesmärgiks on pakkuda kvaliteetset ja kaasaegset haridusteenust haridusliku erivajadusega lastele ja õpilastele (raske ja sügava puudega, sh intellektipuudega).
- Kooli võetakse vastu lapsed koolivälise nõustamismeeskonna otsuse ja lapsevanema ning elukohajärgse omavalitsuse ning Sihtasutus Perekodu vahel sõlmitud lepingu alusel, kus määratakse ka õppe kestvus.
- Õppe valdkondade ja -ainete loend ja õppetöö eesmärgid esitatakse igale lapsele koostatavas individuaalses arendus- või õppekavas.
- Individuaalse arengukava alusel õppe läbinud laps suunatakse koolivälise nõustamismeeskonna poole, mille otsuse järgselt lõpetab laps lasteaia ja asub õppima sobivasse kooli.
- Toimetuleku- ja hooldusõppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava.

1.2. Visioon

Oleme ainulaadne avatud ja kaasaegne kompetentsikeskus, mis toetab lapse individuaalse õpitee ja iseseisvuse kujunemist.

1.3. Missioon

Meie motiveeritud ja pädevad töötajad loovad koos kogukonnaga erilistele lastele turvalise ja toetava kasvukeskkonna.

1.4. Jaagu Lasteaed-Põhikooli põhiväärtused:

Inimene. Igaüks on eriline ja armastusväärne. Oleme inimlikud ja toetame üksteist. Märkame, kuulame, analüüsime ja jagame. Oleme iseenda parim versioon.

Avatus. Oleme heatahtlikud ja ausad. Kogume ja jagame oma kogemusi, julgeme rääkida ning oleme uuele avatud. Jagame vastutust tugipersonaliga.

Koostöö. Töötame koos (sh õppijad, töötajad ja lapsevanemad) ühise eesmärgi nimel. Oleme uutele tulijatele avatud ja arvestame üksteisega. Pakume kuuluvustunnet.

Kompetentsus. Oleme oma ala parimad asjatundjad ja rakendajad. Õpime ja arendame ennast pidevalt, kohaneme muutustega. Kui ei tea, siis õpime juurde. Seisame oma vajaduste eest.

Heaolu. Kanname hoolt enda ja teiste eest ning hoiame oma sisemist tasakaalu. Meelehygieen ja head mõtted toetavad meie tervist. Anname hea meelega oma panuse.

Moto, mis meid igapäevaselt toetab ja aitab meelde tuletada, et märgata tuleb ka tillukesi edusamme on: „Jaagu kool on rõõmu kool“.

1.5. Kooli eripära, õppe- ja kasvatuseesmärgid

Koolis kasvavad ja õpivad väga erinevad ja erilised lapsed, kelle õpetamisel arvestatakse individuaalsete vajaduste ja võimetega ning kelle tulemuslik õpetamine toimub tihedas koostöös pere ja Perekodu töötajatega.

Asutuses on liitühmad ja -klassid ning vajadusel moodustatakse tasemerühmasid, et tagada lastele/ õpilastele parimad arengu võimalused.

Koolil on kaasaegne, turvaline, ühetasapinnaline õppehoone koos suure õuealaga, kus on võimalused vajalike liikumis- ja hooldus- abivahendite kasutamiseks.

Koostöös samas majas paikneva Sihtasutus Perekoduga pakub Kool lastele ja nende vanematele kompleksset teenust (haridus, sotsiaalhoolekanne, rehabilitatsioon).

Majas töötab kogenud ja kompetentne personal, kes on omandanud kahekümne aasta jooksul spetsiifilisi teadmisi raske ja sügava puudega laste hooldamise, kasvatamise ja õpetamise alal Eesti, Rootsi, Soome ja teiste maade spetsialistide vahendusel.

Koolil on olemas hea suhtlemisabivahendite baas. Vastavalt vajadusele on kasutusel hooldus- ja liikumisabivahendeid.

Kooli personal on rõõmsameelne, koostöö- ja õpivalmis ning uuendusmeelne.

Kooli tegevuse eesmärgid:

- lapsed ja õpilased suudaksid toime tulla igapäevastes olukordades võimalikult iseseisvalt kasutades sobivaid abivahendeid;
- lapsed ja õpilased tunneksid elust rõõmu ja suudaksid teha jõukohaseid valikuid;
- lapsed ja õpilased on sotsiaalsed ning suhtlevad jõukohasel viisil kasutades vajadusel kaasaegseid suhtlemise-abivahendeid;
- lapsed ja õpilased naudivad liikumistegevusi ning on võimetekohaselt aktiivsed;
- koolieelikud on omandanud oskused, mis võimaldavad õppima asuda sobiva õppekava alusel;
- Lihtsustatud õppe esimese kooliastme läbinud õpilased on omandanud oskused, mis võimaldavad õpinguid jätkata sobivas koolis sobiva õppekava alusel.
- kooli lõpetajad on valmis asuma jõukohasele kutseõppele või siirduma sobivale täiskasvanutele mõeldud teenusele.

1.6. Tunnijaotusplaan

- Hooldusõppe õpilaste tunnijaotusplaanid on esitatud antud õppekava punktis 3.4.7.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused ja tunnijaotusplaan.
- Toimetulekuõppe õpilaste tunnijaotusplaanid on esitatud antud õppekava punktis 4.5.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused ja tunnijaotusplaan.
- Lihtsustatud õppe tunnijaotusplaanid on esitatud antud õppekava punktis 5.5.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused ja tunnijaotusplaan.
- Muudatused tunnijaotusplaani erisuste osas tuuakse välja õpilase individuaalses õppekavas ja kinnitatakse õppenõukogus.

1.7. Valikainete valik

- Õppenõukogus kinnitatakse õppurite valikained vastavalt õpilase individuaalsetest vajadustest õppeaasta alguseks.
- Koolis on süvendatult võimalik tegeleda kodunduse, kunsti- ja käsitöö valdkonnas. See on üks võimalik osa karjääriõppest, mille kohta on koostatud eraldi ainekava ja mis on esitatud antud õppekava lisana nr 4.

1.8. Läbivate teemade ja lõimingu kasutamine

- Valdkondade/õppeainete kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest.
- Oluline on ühe teema tutvustamine lapsele/õpilasele erinevates olukordades ja läbi praktilise isetegemise võimaldamise.
- Oluline on lasteaia õpetajate, aineõpetajate, kooli tugispetsialistide ja rehabilitatsiooni spetsialistide, lapsehoidjate ning tugisikute vaheline koostöö ja käsitletavate teemade, töö eesmärkide ja sisu ning meetodikate ühtlustamine.
- Lähtuvalt maja aasta teemast ja eesmärkidest koostavad rühmad ja klassid oma kuu ja nädala teemad, mida kasutatakse erinevate ainete-, tegevusvaldkondade lõimimisel.
- Õhtupoolsete lapsehoiu- ja ringitegevuste planeerimisel lähtutakse kuu teemadest, mis aitab õppetegevustes omandatut kinnistada.

1.9. Erisused riiklikus õppekavas toodud ainete nimetuste kohta, põhjendused

- Lähtuvalt Kooli võimalustest ja traditsioonidest on õpilastel võimalik suuremas mahus omandada kodunduse ning kunsti- ja käsitööõpetuse alaseid teadmisi.
- Kodunduse ainekavas tuuakse eraldi välja koristustööde, kokanduse, tööd aias ja õues ning kodukaunistuse osa, mis on eriti toetav õpilaste praktiliste ja tulevikus vajalike oskuste arendamisel.
- Erisused lähtuvad õpilase vajadustest ja neid rakendatakse lähtuvalt kooli võimalustest õppenõukogu otsuse alusel.

1.10. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud jms

Selleks, et toetada lapse/õpilase arengut parimal, võimalikult elulähedasel ja praktilisel viisil loome õppekava toetavateks tegevusteks järgneva:

- õppekäigud asutustesse, näitustele ja teatrisse jm;
- osalemine erinevates projektides;
- tegevused meeltetoas, pallimeres, teraapiavannis, õppeköögis jt spetsiaalseteks tegevusteks kohandatud ruumides;
- erinevad tegevused suurel õuealal;
- külalisesinejate vastuvõtmine;
- esinemised oma majas ja väljaspool;
- tähtpäevadega seotud ettevõtmised;
- matkad loodusesse, linnaruumi;
- *Grossingu* trenažööri kasutamine;
- vibroakustiline teraapia;

- tundide läbiviimine tasemerühmade kaupa;
- osalemine ringitundides (robootikaring, liikumisring ja käsitööring), mille sisu toetab individuaalsetes arendus- ja õppekavades toodud eesmärkide täitmist.

1.11. Projektide kavandamise põhimõtted

- Kavandatakse projekte, mis toetavad asutuses positiivset koostööd erinevate huvigruppide siseselt ja vahel, laste ja täiskasvanute arengut ning terviseedendust.
- Kool määrab igaks õppeaastaks aasta teema ja eesmärgid, ülekoolilised projektid toetavad aasta teemat ja eesmäärke.
- Projektide algatajateks võivad olla: pedagoogiline personal, lapsevanemad, juhtkond või kooli pidaja.
- Projekte rahastatakse võimalusel kooli eelarvest, koolipidaja poolt või erinevatest fondidest/projektidest saadud rahaga.
- Sõltuvalt projekti sisust on projekt kas lühiajaline või kestab läbi mitme aasta.
- Projektidesse võib koolisiselt kaasata koolitöötajaid, Sihtasutus Perekodu töötajaid, lapsevanemaid ja/või vabatahtlikke, asendusteenistujaid.

1.12. Õppe ja kasvatuse korraldus ning ajakasutus

- Kooli õppe- ja kasvatustegevuse korraldus ning ajakasutuse põhimõtted lähtuvad kooli kodukorrast. Seejuures peetakse oluliseks lähtumist lapse/õpilase individuaalsetest võimetest ning vajadustest, tunniplaanist ja päevakavast.
- Kodukorras, tunniplaanis ja päevakavas on välja toodud erisused vajadusel korraldatava distantsõppe, põimõppe ja juhendatud õppe korralduse kohta.

1.13. Õpilase arengu ja õppimise toetamine

Iga laps on eriline ja parimate tulemuste saavutamise tagab Koolis:

- kaasaegne ja sobiv mängu- ja õpikeskkond;
- lapse/õpilase arengutaseme täpne hindamine, mille alusel toimub töö planeerimine, läbiviimine ning tulemuste hindamine;
- pedagoogide positiivne suhtumine ja omavaheline koostöö;
- koostöö lapsevanematega ja SA Perekodu /lapsehoidjatega ühiste eesmärkide elluviimiseks;
- õpetajate koostöö lapsevanema poolt valitud rehabilitatsiooniteenuse pakkujaga;
- iga-aastased arenguestlused individuaalse õppekava planeerimisel ja hindamisel ja hea iganädalane infovahetus peredega;
- jõukohased ringitegevused;
- regulaarne abivahendite vajaduse hindamine, nende hankimine, vajaduspõhine kasutamine;
- keerukate ja haruldaste juhtumite korral koostöö Eesti ja naaberriikide kolleegidega.

1.14. Hindamise põhimõtted ja korraldus

- Õpilase ja tema seadusliku esindaja hindamise korraldusest ja õpilasele antud hinnangutest teavitamise üldine kord on sätestatud Kooli kodukorras.

- Õpilase erisusi arvestavad hindamisviisid ja vahendid tuuakse välja individuaalsetes arendus- ja õppekavades.

Hindamise põhimõtted ja korraldus on välja toodud antud õppekavas järgnevalt:

- lasteaia õppekavas punkt 2.8. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus;
- hooldusõppe õppekavas punkt 3.4.8. Hindamine;
- toimetulekuõppe õppekavas punkt 4.8. Õpitulemuste ja käitumise hindamine;
- lihtsustatud õppe õppekavas punkt 5.6. Õpitulemuste ja käitumise hindamine.

1.15. Õpilaste ja lapsevanemate teavitamine ja nõustamise korraldus

- Lastele/õpilastele jagavad infot nende lasteaia õpetajad/klassijuhatajad/õpetajad lähtudes laste suhtlemisoskuste tasemest, kasutades vajadusel visuaalseid vahendeid.
- Lapsevanemaid teavitatakse olulistest Kooliga seotud muudatustest ja sündmustest e-päeviku kaudu, Kooli üldkoosolekul, Kooli kodulehel ja individuaalsete ja/või stendil esitatud kirjalike teatiste ning e-kirjade abil.
- Õppe- ja kasvatustegevusega seonduva info jagajaks lapsevanemale on lasteaia õpetajad/klassijuhatajad.
- Tervise seisundit puudutava teabe esmaedastaja on meditsiinitöötaja või temaga kokkuleppel lasteaia õpetaja/klassijuhataja või Sihtasutus Perekodu sotsiaaltöötaja.
- Tervishoiutöötaja korraldab laste isiklikel ravimikarpidel info uuendamise iga õppeaasta alguses ning lapsevanem vastutab õppeaasta sees toimunud muudatustest teavitamise eest.
- Lapsevanemate koostööd rehabilitatsioonispetsialistidega aitavad koordineerida lasteaia õpetajad/klassijuhatajad. Soovi korral võib lapsevanem alati isiklikult pöörduda erialaspetsialisti poole.
- Iga õppeaasta eel täpsustatakse Kooli, SA Perekodu ja lapsevanemate vahelise info edastamise viisid ja korraldus ning lapsevanemaid puudutavast räägitakse üldkoosolekul ja rühmades ning klassides.
- Kool toetab lapsevanemaid Rajaleidja keskuse (sh koolivälise nõustamismeeskonnaga) ja vajadusel eriarstidega tehtava koostöö korralduse osas.

1.16. Õpilaste juhendamine, õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise kord

- Igat last/õpilast juhendatakse vastavalt tema arengutasemele ja kasutades selleks sobivaid suhtlemisviise ja vahendeid (sh suhtlemise abivahendeid, visuaalseid vahendeid).
- Kooli töötajad võivad vajadusel läbi viia pereliikmete ja laste juhendamist distantsilt (kokkuleppelised suhtluskanalid on välja toodud kodukorras ja distantsõppe kohta kehtivates päevakavades).
- Õppekorralduses lähtutakse individuaalsuse põhimõttest, kuid selle rakendamisel tehakse koostööd kõigi vajalike huvigruppide vahel.
- Tugiteenused planeeritakse koostöös rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega ja lapsevanematega.
- Kuni kolme tunni ulatuses nädalas võib laps saada tugiteenuseid tundide ajal.

- Õpetajatel ja lapsevanematel on võimalus saada nõustamisteenust rehabilitatsiooni-meeskonna spetsialistidelt.
- Tugiteenuste tulemuslikkust hinnatakse teenuse lõppemisel rehabilitatsioonimeeskonna liikmete poolt ja lasteaia õpetaja/klassijuhataja lisab selle lapse IAK/IÕK-le.
- Lapse arengu tulemused fikseeritakse lapse individuaalse arengu jälgimise kaardil lasteaia õpetaja/klassijuhataja poolt.
- HEV-koordinaator peab arvestust tugiteenuste mahu kohta, hindab nende vajadustele vastavust õppeaasta lõpul ja teeb vajadusel ettepanekuid kõigile huvigruppidele edasise töö paremaks korraldamiseks.

1.17. Individuaalne arenduskava (IAK) ja individuaalne õppekava (IÕK)

IAK/IÕK on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse/õpilase arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja eriabi (sh tugiteenused), mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks.

IAK/IÕK koostatakse kõigile lasteaia lastele, lihtsustatud-, toimetuleku- või hooldusõppel ja lisaõppel olevatele õpilastele.

IAK/ IÕK koostatakse igal õppeaastal lasteaiaõpetaja/ klassijuhataja eestvedamisel, kes korraldab lapsega kokkupuutuva pedagoogilise personali ja lapsevanema koostööd.

IAK/IÕK-s tuuakse välja:

- üldandmed lapse/õpilase kohta (isikuandmed, diagnoos, ravimid, abivahendid);
- pedagoogilis-psühholoogiline kirjeldus (arengutase erinevate valdkondade/õppeainete kaupa);
- tervisliku seisundi kirjeldus;
- erisused õppesisus ja õpitulemustes (perega püstitatud eesmärgid ning lühi- ja pikaajalised eesmärgid);
- meetodid ja võtted püstitatud eesmärkide saavutamiseks ja õppe läbiviimise eritingimused, sh õppevara kohta;
- loetelu õppimist toetavatest tegevustest ja teenustest, tugiteenuste korraldus;
- õpitulemuste ja arengu hindamise kord, sh hindamisviisid ja vahendid, õpilase arengule tagasiside andmise viisid ja vahendid;
- vajadusel mittesoovitava käitumise vähendamine, sobivad motiveerimise viisid;
- vajadusel tunnetusliku suhtlemise tagamine, sensoorse dieedi rakendamine;
- individuaalse õppekava/arenduskava rakendamise aeg;
- individuaalse õppekava koostamise ja täitmisega seotud isikud ja nende kohustused.

1.18. Lisaõppe korraldus

- Lisaõppe korraldamise aluseks on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (RK 09.06.2010.a põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §54 „Lisaõppe põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi lõpetanutele“).
- Kooli pidaja otsusel võib põhikoolis pakkuda lisaõpet lihtsustatud riikliku õppekava järgi põhikooli lõpetanutele, mille eesmärk on pakkuda täiendavat ettevalmistust ja tuge õppe sujuvaks jätkamiseks või üleminekuks tööle või sobivale erihoolekande teenusele.

- Lisaõppesse võetakse õpilasi, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ning kes ei ole valmis õpinguid jätkama või tööturule suunduma või kes ei pääsenud soovitud õppeasutusse või erihoolekande teenusele.
- Lisaõppe kestus on üks õppeaasta. Lisaõppes osalejale võimaldatakse juhendatud õpet 1050 õppetunni ulatuses, millest 525 õppetundi moodustab üldhariduslik õpe ja 525 õppetundi kutsealane ettevalmistus ning sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamine. Tundide/tegevuste arvuline jaotus otsustatakse õppenõukogus.
- Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, kus määratakse selle õpilase konkreetne õppesisu ja päevakava. Jätkatakse pikendatud õppe õpilase kaardi täitmist. Üleminekuplaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ja vanema soove ja vajadusi ning kooli võimalusi.
- Lõpetamist tõendab koolipoolne dokument - tunnistus.

1.19. Karjääriõpe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldus

- Karjääritöölalased teemad on sisse kirjutatud hooldusõppe, toimetulekuõppe ja valikainete ainekavadesse.
- Esmalt tegeletakse sotsiaalsete oskuste arendamisega, mis loob võimalused koostööks kollektiivis, kujundatakse vastavad isikuomadused. Toimub erinevate ametite ja nendega seotud tegevuste tutvustamine. Järgneb praktiliste ja jõukohaste tööoskuste õpetamine.
- Koostöös lapsevanemate ja eestkostjate ning Viljandimaa Rajaleidja keskusega luuakse tublimatele toimetulekuõppe õppuritele võimalused siirduda sobivale kutseõppele.

1.20. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

- Erivajadusega lastega töötavad vaid oma tööd armastavad ning sõbralikud inimesed, kes on valmis koostööks, sest ükski sellel alal ei jaksa.
- Kool väärtustab õpetajat kui isiksust, kes on professionaal omal alal ja kes on valmis õppima ning jagama ka ise oma teadmisi ja kogemusi.
- Iga inimese panus on oluline, seejuures lähtutakse annetest ja oskustest ning soovidest õppida/kogeda uut.
- Õppeaastaks valmistatakse ühiselt, läbi supervisioonide ja koostööpäevade augustikuus, mil lähtuvalt lõppeva aasta tulemustest sõnastatakse uue aasta teemad ja eesmärgid, arutatakse läbi võimalikud tööd toetavad projektid ning koostatakse vajalikud alusdokumendid. Lepitakse kokku ja jagatakse erinevate tööühmade ülesanded. Täpsustatakse heaks info liikumiseks vajalik. Koostöös kooli tugispetsialistide ja rehabilitatsioonimeeskonna liikmetega täpsustatakse tugiteenuste korraldamisega seonduv.
- Septembris kaasatakse lapsevanemad, aineõpetajad, rehabilitatsioonimeeskonna liikmed, õpetaja abid lapsega/õpilasega tehtava töö planeerimisse – IAK/IÕK koostamisse.
- Detsembris vaadatakse üle I poolaastal tehtu ja täpsustatakse edasised tegevused.

- Ühiselt püstitatud õppe- ja kasvatustöö eesmärgid hinnatakse õppeaasta lõpul koostöös lapsevanemate ja rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega, et saada pilt, kas ja kuidas lapsed on uut omandanud ning millele edaspidi toetuda.

1.21. Õpetaja nädalakava/ töökava koostamise põhimõtted

- Õpetaja koostab Kooli õppekavast ja individuaalsetest õppekavadest ning Kooli aasta teemast lähtuvalt nädalakava/ töökava, seab eesmärgid vastava rühma/ klassi õppe- ja kasvatustöö osas ning teeb kokkuvõtte õppeaasta lõpul.
- Õpetaja töökava koostamise sisu ja põhimõtted ning ajakava kinnitatakse direktori käskkirjaga.

1.22. Lasteaia õpetaja/ klassijuhataja töö

- Õpetaja juhib oma rühma/klassi õppe- ja kasvatustööd. Ta analüüsib ja hindab laste/õpilaste arengu tulemusi, koordineerib lapsevanemate ja rühma/klassi kõigi pedagoogiliste töötajate ning erialaspetsialistide koostööd.
- Õpetaja teeb koostööd peredega jälgides rühma/klassi kasvatustaotlusi.
- Õpetaja viib läbi arenguvestluse lapsevanemaga ja annab jooksvalt tagasisidet lapse edusammudest ja probleemidest rühmas/ klassis.
- Õpetaja jälgib õpilase tervislikku seisundit, teavitab probleemidest tervishoiutöötajat ja lapsevanemat ning vajadusel Sihtasutus Perekodu sotsiaaltöötajat.
- Õpetaja korraldab koos õpetaja abiga oma rühma/klassi igapäevast elu.
- Õpetaja kirjutab vajadusel oma rühma/klassi lapse kohta arengukirjelduse/iseloomustuse, mille allkirjastavad lapsevanem ja direktor.

1.23. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

- Ettepanekuid õppekava uuendamiseks ja täiendamiseks võivad esitada: pedagoogid, teised kooli töötajad, õpetajate abid, lapsevanemad, nõukogu liikmed, kooli pidaja ning rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistid.
- Saabunud ettepanekud vaadatakse üle pedagoogilises- ja õppenõukogus ja esitatakse kooli nõukogule.
- Õppekava kinnitab kooli pidaja, Sihtasutus Perekodu.
- Kümne tööpäeva jooksul esitatakse muudetud õppekava registreerimiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile.

2. LASTEAIJA ÕPPEKAVA

2.1. Lasteasutuse liik ja eripära

- Jaagu Lasteaed – Põhikooli lasteaed on erilasteaed.
- Rühmad on ette nähtud kuni seitsmeaastastele liitpuudega ja pervasiivsete arenguhäiretega lastele.
- Lasteaias on kasutada lisaks rühmaruumidele saal, pallimere-, teraapiavanni-, tunnetustoa-, käsitöö- ja õppeköögi ruumid.
- Lasteaias on kasutada piirdeaiaga eraldatud maja sisehoov koos liivakasti, kiige ja tasakaalukiigega. Samuti on saadaval liikumiseks piirdeaiaga eraldatud suur õueala koos mänguväljakuga ning asfaltkattega teedega.
- Lasteaias lapsed saavad regulaarselt osaleda erinevatel rehabilitatsiooniteenustel lasteaiapäeva jooksul.
- Lastel võimalus osaleda liikumis- ja käsitööringi tundides.
- Lapse arengut toetatakse erinevate abivahendite igapäevase kasutamisega.
- Sotsiaalset suhtlemist võimaldab tihe koostöö kooliga.
- Õppetegevus toimub eesti keeles.

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

- Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng koostöös kodu ja lasteasutuse töötajate ning rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega.
- Üldeesmärgist lähtuvalt toetame lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, et lapsel areneksid vastavalt võimetele võimalikult iseseisvad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused, positiivne minapilt ning ta oleks valmis jätkama õpinguid sobivas koolitüübis.

2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Jaagu Lasteaed-Põhikooli lasteaias õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- lapse individuaalsuse ja tema arenguvõimaluste arvestamine lähtuvalt tema erivajadustest;
- lapse tervise hoidmine ja edendamine, mistõttu peetakse oluliseks igapäevast õues viibimist ja liikumistegevusi lähtuvalt TEL (Tervist Edendavad Lasteaiad) põhimõtetest;
- lastega individuaalselt töötamine;
- igapäevastes tegevustes mängulisuse printsiipide arvestamine;
- lapsele turvatunde, eduelamuse tagamine;
- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- sobivate kõnet toetavate ja/või asendavate suhtlemisvahendite kasutamine;

- lapse aktiivse liikumise soodustamine, mitmekesiste asendi- ja liikumisvõimaluste ja sobivate abivahendite kasutamise tagamine;
- üldõpetusliku tööviisi ja eripedagoogiliste võtete rakendamine;
- kodu ja lasteasutuse ning rehabilitatsioonimeeskonna koostöö;
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine;
- väärtuste õpetamine;
- lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor.

2.4. Õpikäsitus

- Õppimine on järjepidev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: erivajadusi ja võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervises seisundit jms. Õpetajad on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.
- Laps on õppe- ja kasvatustegevuses võimalikult aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last suunatakse välja näitama omaalgatust ja kaasatakse tegema võimetele vastavaid valikuid.
- Õppe- ja kasvatustegevustes luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:
 - 1) näidata välja oma algatust, soove ja teha lihtsaid valikuid;
 - 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
 - 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
 - 4) väljendada õpitut verbaalse kõne või alternatiivsete suhtlusvahendite abil;
 - 5) viia alustatud tegevused lõpuni võimalikult vähese juhendamisega;
 - 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

2.5. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja maht

- Õppe- ja kasvatustegevuse täpne sisu ja maht määratletakse iga lapse individuaalses arenduskavas tulenevalt lapse erivajadusest.
- Arvestatakse, et iga laps on eriline ja areneb omas tempos, mistõttu õppe- ja kasvatustöö tulemused 6-7 aastastel võivad jääda valdkondade lõikes erinevatele tasemetele ja antud õppekavas esitatud tulemused ei ole kõigile lastele saavutatavad.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimuvad järgmised tegevused: tunnetamine, kuulamine, kõnelemine, ette lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

- Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused 6-7 - aastastel lastel tuuakse välja ainekavas kaheksas valdkonnas:
 - mina ja keskkond;
 - keel ja kõne;
 - eesti keel kui teine keel;
 - matemaatika;
 - kunst;
 - muusika;
 - liikumine;
 - eneseteenindus.
- Ainekava esitatakse antud õppekava lisana nr 1.

2.6. Õppe- ja kasvatustegevuse ajaline korraldus (sh rühmade tegevus- ja päevakavad)

- Õppe- ja kasvatustegevust korraldatakse õppeaastati.
Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.
Aktiivne õppeperiood on 1. septembrist 31. maini.
September ja oktoober on arvestatud laste kohanemiskuudena, mil pearõhk on varemõpitu kordamisel ja lasteaiarütmiga harjumisel ning oskuste hindamisel.
Koolivaheaja nädalad planeeritakse mängude nädalatena.
Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on enesekohaste oskuste arendamisel ja mängulistel õuetegevustel.
- Lasteaia suvise lahtiolekuaja ja töökorralduse otsustab Jaagu Lasteaed-Põhikooli nõukogu lähtuvalt SA Perekodu hoolekandeteenuste pakkumisest ja kollektiivpuhkusest.
- Lasteaia päevakava koostatakse lähtuvalt laste erivajadustest ja tervisekaitse nõuetest koostöös hoolekandeteenuse pakkujaga ja kiidetakse heaks pedagoogilises nõukogus ning kinnitatakse direktori poolt.
- Augustikuu jooksul koostatakse asutuse üldtööplaani-tegevuskava algavaks õppeaastaks, kus tuuakse välja aasta tegevuse teema, eesmärgid ja eesootavad tegevused sisehindamise valdkondade kaupa, mis kinnitatakse direktori käskkirjaga.
- Septembriks ja jaanuariks koostavad õpetajad rühma poolaasta tegevuskava, kus täpsustatakse planeeritud tegevused ja suunad.
- Rühma õppe- ja kasvatustöö tegevuse kavandamiseks koostavad õpetajad töökava kaheks nädalaks.
- Meeskonnatöö tulemusel (õpetajad, rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistid ja lapsevanemad) koostatakse igale lapsele individuaalne arenduskava (IAK), mille vorm kinnitatakse pedagoogilises nõukogus.
IAK sisaldab: lapse põhiandmeid, arenguvaldkondade kaupa hetkeseisu kirjeldust, pikaajalisi ja lühiajalisi eesmärgi, meetodeid /võtteid püstitatud eesmärkide

saavutamiseks, loetelu toetavatest tugiteenustest (sh nende eesmärkidest ja läbiviijatest) ning abivahenditest, tulemuste hindamise osa.

IAK koostatakse järgmiste arenguvaldkondade kaupa: mootorika, igapäevaoskused, sotsiaalsed oskused, kognitiivsed oskused, kommunikatsioon.

Lapse arengu dünaamikat hinnatakse vähemalt kaks korda aastas ning selle alusel korrigeeritakse arengukava.

- Arenguvestlusel (septembris, oktoobris) lapsevanemaga/eestkostjaga, kus vastavalt vajadusele osalevad ka rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistid, arutatakse läbi lapse arendamise põhisuunad, püstitatakse ühised eesmärgid ja kevadel (mais) antakse arenguvestluste tulemusel hinnang saavutatule.
- Aasta jooksul tegelevad, nii tsükliliselt kui ka tsükli väliselt, lastega vastavalt vanema soovile ja rehabilitatsiooniplaanis ettenähtule psühholoog, eripedagoog, logopeed, füsioterapeut, loovterapeut.
- Lähtuvalt lasteaia päevakavast osalevad lapsed käsitöö- ja liikumisringi tegevustes.

2.7. Eesti keele kui teise keele õpe

- Lapsele kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda eesti keele tugiõpe. Rakendatakse täieliku keelekümluse metoodikat.
- IAK-s tuuakse välja eesti keele õpetamise erisused vastavalt lapse arengu tasemele.

2.8. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

- Lasteaia õppekava läbimise eeldatavad tulemused sõltuvad lapse puudeliigist ja puude raskusastmest.
- Oluline on, et laps:
 - õpib vastavalt oma võimetele tundma päeva ja nädala rütmi.
 - Omandab võimalusel esmased eneseteenindusoskused.
 - Omandab esmased suhtlemisoskused arusaadavaks kommunikatsiooniks verbaalsete või alternatiivsete vahendite kaudu.
 - Võimalusel omandab liikumisoskuse ja vajadusel abivahendite kasutamise oskuse.
 - On valmis asuma õppima sobivas koolitüübis lähtuvalt nõustamiskomisjoni otsusest.

2.9. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus

- Lapse arengu hindamine ja analüüsimine on oluline lapse eripära mõistmiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga ning rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega.

- Lapse arengut hindavad pedagoogid ja rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistid nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud individuaalsetes ja rühma tegevustes. Vastavalt vajadusele kaasatakse hindamisprotsessi lapsevanemad.
- Lapse arengu hindamise aluseks on individuaalses arenduskavas püstitatud eesmärgid ja spetsialistide valitud testmaterjalid.
- Lapse arengut kirjeldatakse viies valdkonnas lähtuvalt lapsest, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- Igale lapsele koostatakse individuaalne arenduskava (IAK), kus on püstitatud lähemad ja kaugemad arengu eesmärgid.
 - IAK koostatakse iga õppeaasta alguses või kuni kahe kuu jooksul lapse rühma saabumisest Jaagu Lasteaed-Põhikooli.
 - IAK valmib kooskõlas lapsevanemate soovidega koostöös lasteaia õpetajate ja rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega.
 - Lapse arengu dünaamikat analüüsitakse vähemalt kaks korda aastas ja vastavalt sellele korrigeeritakse IAK.
- Hindamisel ja IAK koostamisel lähtutakse vastavalt vajadustele järgmistest abimaterjalidest:
 - ASTMED-skaala (koolieelse kasvatusprogrammi);
 - PEP-R (Psychoeducational Profile – Revised);
 - PAC S/P (Progress Assessment Chart);
 - PAC1 (Progress Assessment Chart 1);
 - CPUP (Cerebral Pares Uppföljnings Program);
 - TEACCH;
 - J.Strebeleva lapse arengu hindamisskaala;
 - Liitpuudega laste rühmades vaimupuudega laste õpetamise metoodikamaterjalid 1995-1996.
- IAK-s hinnatakse lapse oskusi viies valdkonnas:
 - Eneseteenindamise ehk igapäevaste oskuste kujundamine:
 - söömine (suu liigutused, söömine ja joomine, lauakombed);
 - puhtusekasvatus (WC kasutamine, pesemine);
 - riietumine (lahtiriietumine, riidesse panemine, riietumistoimingute laiendamine).
 - Motoorika:
 - keha tunnetus;
 - üldmotoorika;
 - peenmotoorika;
 - silma ja käe koordineerimine;
 - abivahendite vajadus.
 - Sotsiaalsete oskuste kujundamine:

- vastastikuse sotsiaalse mõjutuse ergutamine: füüsiline kontakt, silmside, naeratamine;
- muu aktiivne vastastikune mõju lapse ja täiskasvanu vahel;
- muu aktiivne vastastikune mõju eakaaslaste vahel;
- esemelise mõjutuse tekitamine.
- Kommunikatsioon:
 - kõneorganite motoorika;
 - orienteerumisrefleksi loomine;
 - väljenduste mõistmine;
 - eneseväljendus;
 - suhtlemisabivahendite kasutamine (esemed, fotod, PIC, PCS vm pildid, lihtsustatud viiped). AAC pildid, suhtlustahvlid, -kaustad, kommunikaatorid
- Kognitiivsed oskused:
 - meelte arendamine
 - eseme püsivus
 - probleemi lahendamine
 - põhjuslikud suhted ehk kausaalsus
 - ruumilised suhted
 - verbaalne väljendamine
 - motoorne jäljendamine
 - esemete kasutamine
 - mäng

Arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanema(te)/eestkostjaga läbi viidud arenguveestlus:

- annab vastastikust tagasisidet lapse arengu toetamiseks;
- selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes;
- võimaldab järgnevas õppeperioodiks koostatud IAK ühise läbiarutamise ja kinnitamise;
- võimaldab nõustada ja juhendada lapsevanemaid, arendamise, kasvatamise, õpetamise ja õppimise valdkondades;
- toetab koostööd lapsevanemate, õpetajate, kasvatajate ja rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistide vahel.

Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

Üks kord õppeaastas (mais) viib pedagoog koos lapsevanema(te)/eestkostjaga läbi kokkuvõtva arenguveestluse, mis:

- annab ülevaate IAK-s püstitud eesmärkide täitmisest.

Lapse arengu hindamise tulemus dokumenteeritakse vabas vormis. Oluline info kantakse lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile.

2.10. Koostöö lapsevanematega

Põhimõtted:

- lasteaia õpetajad teevad koostööd lapsevanematega lapse arengu toetamiseks ja arvestavad nende soovitusi ja arvamusi;
- koostöö lapsevanematega põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel;
- lasteaia õpetajad ja õpetajate abid toetavad ja nõustavad lapsevanemaid laste arendamise ja kasvatamise osas lähtuvalt iga lapse erivajadusest;
- lasteaia õpetajad ja õpetajate abid aitavad lapsevanematel teha koostööd rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega;
- lasteaia õpetajad ja direktor aitavad lapsevanematel teha koostööd erinevaid abivahendeid pakkuvate ettevõtetega;
- lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

Korraldus:

- koosolekud (üldkoosolek 1 x a, nõukogu koosolek 2 x a, arenguvestlus lapsevanemaga 2 x a ja rühmakoosolekud – vastavalt vajadusele);
- individuaalsed vestlused (vastavalt vajadusele ja üleskerkinud probleemidele);
- kirjalikud teated (lapse infovihikus, lapsevanema e-posti aadressil, kodulehel, teadetetahvil);
- ühistegevused (tulenevalt lasteaia ja kooli üldtööplaanist ja tähtpäevadega seotud traditsioonidest);
- lahtiste uste päevad lasteaia tegevuste tutvustamiseks peredele;
- rahuloluküsitlused vanematele.

3. HOOLDUSÕPPE ÕPPEKAVA

3.1. Üldsätted

Jaagu Lasteaed-Põhikoolis töötavad hooldusklassid, milles õpetatakse Viljandi ja Viljandi maakonna raske ja sügava vaimu- ja liitpuudega lapsi. Vabade kohtade olemasolul võidakse vastu võtta ka õpilasi väljastpoolt Viljandi maakonda. Hooldusklasside töös lähtutakse „Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava“ lisa 3 „Hooldusõpe“ ja Jaagu Lasteaed-Põhikooli õppekavast.

Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava (IÕK).

3.2. Kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid

Hooldusõppe arendustegevuse eesmärkideks on:

- säilitada ja edasi arendada olemasolevaid oskusi ja funktsioone.
- õpetada tajuma oma keha, arendada mina-pilti ja eduelamuste toel parandada õpilase eneseteadlikkust.
- õpetada tajuma elurütmi ja ootama järgnevaid sündmusi.
- arendada soovi suhelda ümbritsevaga ning anda vahendid ja meetodid mõistetavaks kommunikatsiooniks.
- innustada õpilast kasutama õpitud oskusi erinevates eluolukordades, õpetada valitsema oma käitumist ning tundma ja väljendama erinevaid tundeid. Harjutada õpilast erinevate aistingute, kogemuste ja elamustega.
- kujundada isikut, kes on võimalikult iseseisev ja aktiivne ning suudab valikuid tehes mõjutada oma elu.

Õpetuse peamiseks eesmärgiks on arendustegevuse kaudu tõsta õpilase elukvaliteeti nii, et tulemuseks oleks võimalikult aktiivne, rõõmus ja elu nautiv inimene.

3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.3.1. Õppe ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel lähtutakse Kooli põhiväärtustest ja tegevuse eesmärkidest.

3.3.2. Õppimine toimub kogu koolipäeva jooksul kõigis tegevustes, milles õpilane osaleb. Hooldusõppe korralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilase arengutasemest ja potentsiaalsest arenguvallast, lapsevanema soovidest.

3.3.3. Eriliselt pööratakse tähelepanu õpilase sobiva käitumise tagamisele, seejuures arvestatakse lapse individuaalsete erisustega ning rakendatakse vajadusel erimetoodikaid (sh visuaalsed strateegiad).

- 3.3.4. Õppeülesanded valitakse potentsiaalset arenguvalda arvestades: need sooritatakse vajaliku abiga, valdavalt koostegevuses. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse mootorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid.
- 3.3.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine. Eesmärgiks on teadvustada õpilasele tema vajadusi, arendada valmisolekut tulla võimalikult iseseisvalt toime oma lähiümbruses olemasolevate võimete piires. Seetõttu tuleb õpikeskkond organiseerida nii, et see maksimaalselt tagaks võimete rakendamise ja toimingutes tuleb õpilast abistada nii vähe kui võimalik ja nii palju, kui on hädavajalik
Oluline on harjutamine nii tuttavas keskkonnas kui erinevates uutes olukordades pedagoogide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.
- 3.3.6. Valdavaks õppemeetodiks on tervikõppemeetod. Õppetööd planeerides tuleb arvestada, et haaratud oleksid kõik tegevusvaldkonnad: mootorika, sotsiaalsed oskused, kommunikatsioon, kognitiivsed oskused. Harjutamine toimub minimaalsete tegevussammude / osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kujunevad harjumused. Õpilased võtavad koostegevuses võimetekohaselt osa oma tegevuse jaoks vajalike vahendite valikust ja suudavad neid vähevarieeruvus situatsioonis kasutada.
- 3.3.7. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimete ulatuses:
- 1) tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
 - 2) märku andma oma vajadustest ja väljendama vähesel määral oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistama positiivseid emotsioone;
 - 3) omandama lihtsaid oskusi või osaoskuste ahelaid tuttavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel;
 - 4) sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga, positiivselt suhtuma abistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);
 - 5) tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;
 - 6) sooritama praktilisi valikuid vähevarieeruvates olukordades.

3.4. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused ning taotletavad pädevused

3.4.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused I arengutasemel

Esimesel arengutasemel orienteerub õpilane ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil.

Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega, luua eeldused terviktaju kujunemiseks.

- Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine. Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine. Võimaluse korral oma käeliigutuste jälgimine.

Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel.

Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.

- Aistingud ja tajut. Üksikute tunnuste suunatud märkamine ja nendele reageerimine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puutetundlikkuse arendamine.
- Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.
- Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava abivahendiga.
- Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused koostegEVuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine, omandatud liigutusstereotüüpide mitmekesistamine. Objektide jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine.
Elementaarsete tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.
- Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamise abiga, koostegEVuses, mõne liigutuse sooritamise imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamise füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tuttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile reageerimine. Õpilaste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.
- Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.
- Häälelisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilaste füüsilist seisundit ja vaimset arengut.
- Õppegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.
- Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.
- Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.
- Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma.

3.4.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- märkab läheduses olevaid objekte;
- tunneb ära temaga tegelevad inimesed;
- tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);
- sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostgevuses ja imiteerimise teel;
- tekib aisting eseme puudutamiseks;
- hoiab kättepandud esemeid;
- haarab esemeid (ühe/kahe käega), laseb neid käest lahti;
- manipuleerib esemetega;
- tunneb enamasti ära tuttavad žestid;
- reageerib kontaktile (hää, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja häämitsustega, otsib mõnikord kontakti;
- annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);
- stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;
- reageerib eneseteenindustoimingutele liigutuste, žestide ja häämitsustega.
- sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.

3.4.3. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel

II arengutasemel on õpilaste juhtivaks tunnetustegevuseks kohanemine ümbritsevaga terviktajule toetudes ja oma keha seisundi tajumine.

- Tähelepanu. Elementaarse valikulisuse kujundamine koostgevuses. Tähelepanu suunamine ja hoidmine žestide ja sõnaga, objektide jälgimine nende liigutamisel või paigutuse muutmisel.
- Taj. Objekti ja tunnuste suunatud tajumine eri meeltega äratundmiseks (kuju, värvus, suurus; heli, müra, temperatuur, pinnaomadused), esemetega manipuleerimine, sh koostgevuses vastavalt nende funktsioonile.
- Mälu. Objekti äratundmine mingil taustal 2–3 hulgast (suunamine näidise, sõna, žestiga). Sama funktsiooniga, kuid 1–2 tunnuse poolest erinevate objektide äratundmine.
- Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine. Objekti ja abivahendi valimine 2–3 objekti hulgast koostgevuses, mõne tuttava objekti valimine koostgevuses, eeskujuga ja/või korralduse alusel. Valik erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes.
- Motoorika. Liigutuste sooritamine eeskujuga järgi, vajaduse korral koosliigutused, žestide ja sõnaga suunatud liigutused. Liikumine ruumis, silma- ja käeliigutuste seostamine. Kahe või enama eri liigutuse korduv sooritamine (järjestikune, samaaegne). Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

- II arengutaseme põhitaotlus on õpitud lihtsate toimingute sooritamise stereotüüpses situatsioonis, mõne abivahendi kasutamine suunatult. Mõne omandatud stereotüüpsse liigutusliku toimingute sooritamise variatiivsetes tingimustes (abivahendid, keskkond). Adekvaatne reageerimine pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile tuttavas situatsioonis.
- II arengutasemel on rõhuasetus õpilase kaasamisel lihtsasse koostegevusse, eneseteenindusse, jõukohaste osatoimingute/operatsioonide sooritamise abiga, mõnede sooritamise iseseisvalt.
- Ühesõnalise korralduse, lihtsa situatiivse kõne mõistmine (lausung kuni 3 sõna), sõna/lausungi mõistmine tegevuses koos žesti/osutamisega. Alternatiivsete, tuttavate suhtlemisvahendite mõistmine. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: oma vajadustest teatamine (sh soov kontakti astuda), vastamine pedagoogile; objektile või tegevusele osutamine vastavalt oma kõnearengu tasemele. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.
- Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse sobivaid õpikeskkondi.
- Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.
- Positiivsete emotsioonide toetamine ning hoidmine toimingute/operatsioonide sooritamise ajal ja järel. Negatiivsete emotsioonide pärssimine, rahulikumale käitumisele positiivse hinnangu andmine.
- Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma, motiveerida iseseisvalt tegutsema, toetades iseseisvat tegutsemist võimalikult täpselt reguleeritud abiga.

3.4.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- märkab ja tunneb ära 2–3 objekti hulgast mõne tuttava objekti;
- tajub objekte eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnust;
- sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;
- suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajaduse korral suunatult);
- kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes;
- reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne);
- reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt;
- annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku;
- suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata;

- reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides;
- osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid operatsioone/osatoiminguid iseseisvalt.

3.4.5. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel

III arengutasemel hakkab õpilastel vähesel määral kujunema analüütiline tajutaju, põimudes mälukujutlustega.

- Tähelepanu. Võimalikult iseseisev tähelepanu suunamine ja säilitamine oma praktilises tegevuses. Tähelepanu ümberlülitamine ühelt stiimulilt teisele.
 - Tajutaju. Objekti ja toimingute tervik- ja analüütiline tajutaju (objektid eri asendis, eri taustal, tegevus eri asendis ja kohta muutes); nägemistaju välja laiendamine.
 - Mälu. Tuttavate objektide ja samade toimingute äratundmine igapäevastes varieeruvates tingimustes: paigutus ruumis, erinev taust, mõneti erisuguste tunnustega/erisuguste funktsioonidega objektid. Harjumustele toetuvate toimingute sooritamine koosteguvuses või iseseisvalt (protseduurimälu).
 - Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunud mälukujutlustega. Objekti ja abivahendi valik 2–3 objekti hulgast eeskuju ja korralduse (sh žesti) ja mälu abil. Valik oluliselt erinevate ja vähe erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine varieeruvates tingimustes.
 - Motoorika. Liigutuste elementaare koordineerimine, liikumine ruumis, stereotüüpsete liigutusahelate sooritamine, liigutusrütmi muutmine, käe ja sõrmede liigutuste täpsuse harjutamine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.
- III arengutaseme põhitaotlus on omandatud praktilise toiminguhela sooritamine variatiivsetes tingimustes (sama abivahend erinevas funktsioonis, erisugused vahendid samas funktsioonis, keskkond). Tegutsemisele ärgitatakse vajaduse korral lihtkorralduse, žesti, stimuleeriva kaasliigutuse, alustatud koosteguvuse, PCS-pildisüsteemi, vm alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil.
- III arengutasemel on rõhuasetus II arengutasemel omandatud oskuste täiustamisel ja uute, võimetekohaste osaoskuste/oskuste õpetamisel, õpilase kaasamisel eneseteenindusse: harjumuspäraste osatoimingute/operatsioonide seostamine toimingute ahelaks, osatoimingute iseseisva sooritamise osakaalu suurendamine, mõne omandatud toiminguhela iseseisev sooritamine.
 - Elementaarne suhtlemine: situatiivsete repliikide (verbaalsed, alternatiivsed) mõistmine ja neile vastamine. Oma tegevuse ja vajaduste elementaarne sõnastamine/alternatiivsete vahenditega väljendamine.
- Korralduste mõistmine ja täitmine oma kogemuste piires. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.
- Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooni ja sobiva õpikeskkonnaga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse varieeruv igapäevaelu arvestav õpikeskkond.

- Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, õpistituatsioone, abivahendeid, suhtlemisvahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.
- Emotsioonide minimaalne intellektualiseerimine, sh negatiivsete emotsioonide pärssimine, positiivse hinnangu andmine oodatud käitumisele ja osatoimingute ahela oodatud tulemusele.
Õpilase positiivne toetamine variatiivsetes situatsioonides, õpilasele mõistetavate piirangute rakendamine: intonatsioon, EI-hinnang, kontakti vähendamine.
- Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest mõistetavalt (verbaalsete või alternatiivsete vahenditega) märku andma.

3.4.6. III arengutasemel taotletavad pädevused

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes);
- tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid;
- koordineerib (vajaduse korral abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis;
- kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes;
- reageerib adekvaatselt lähtuvalt situatsioonist suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades);
- mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste ja suhtlemisvahendite valdamise (sh kõne arengu) taseme piires;
- teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- säilitab tähelepanu harjumuspärasest tegevuses (mõnest osatoimingust koosnev ahel);
- reageerib ja vastab adekvaatselt arusaadavatele korraldustele;
- sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires iseseisvalt.

3. 4. 7. Õppe- kasvatusprotsessi korralduse alused

3.4.7.1. Õpingute alustamise ja lõpetamise tingimused

- Õpilaste vastuvõtmine kooli toimub nõustamiskomisjoni otsuse ja lapsevanema või eestkostja kirjaliku avalduse alusel.
- Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 20 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.

- Hooldusõppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava. Lõpetamist tõendab põhikooli riiklik tunnistus.

3.4.7.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused ja tunnijaotusplaan

- Hooldusõppes ei eristata kooliastmeid ja klasse, vaid õppe- ja kasvatusprotsessi kirjeldatakse arengutasemetena.
- Jaagu koolis on hooldusõppe klassid, millesse õpilaste jagamisel püütakse arvestada nii nende vanust, arengutaset kui ka individuaalseid erivajadusi. Igas klassis võib olla erinevas vanuses ja erineval arengutasemel olevaid õpilasi.
- Klassis õpib kuni 4 õpilast.
- Õppetundide arv nädalas on kõigil õpilastel 20 tundi. Tunnid jaotuvad nädala lõikes vastavalt õpilase arengutasemele.
- Kuni kolme tunni ulatuses nädalas võib õpilasele määrata rehabilitatsiooniplaanijärgseid individuaal- või rühmatunde (nt kõneravi, ujumine, ratsutamine, ravivõimlemine, muusikateraapia vms), mis jäävad lubatud nädalakooormuse sisse ja mida viivad läbi selleks eriväljaõppe saanud spetsialistid. Nimetatud tunnid kajastatakse IÕK lisas olevatel teenuselehtedel.
- Tunnijaotusplaan

Valdkond	Tundide arv nädalas
Motoorsed oskused	5
Sotsiaalsed oskused	5
Kommunikatsioon	5
Kognitiivsed oskused	5

- Tunni arvestuslik pikkus on 45 minutit, kuid iga õpilase tunni töörežiimi planeerides arvestatakse tema individuaalsete füüsiliste ja psüühiliste protsesside iseärasustega.
- Õppeperioodis on 175 õppepäeva. Õppeaasta jaotub neljaks veerandiks. Ühes õppenädalas on 5 õppepäeva. Koolivaheajad määrab haridus- ja teadusminister määrusega.
- Õppetööd klassis viivad läbi õpetaja ja õpetaja abid ning vajadusel toetavad tugiisikud.

3.4.8. Hindamine

Hooldusõppel õppivate õpilaste puhul kirjeldatakse õpilase arengus toimunud muutusi lähtuvalt püstitatud arendamise ja kasvatamise eesmärkidest tegevusvaldkondade kaupa. Õpilasel peab olema võimalus saada kohe konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise kohta.

- Õpitulemusi (individuaalse õppekava eesmärkide täitmist) hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“, „ei tule toime“.
- Hinnangut tuleb toime – TT võib täpsustada hinnangutega:

„tuleb hästi toime”,
„tuleb rahuldavalt toime”
või muul viisil.

- Hinnangut tuleb toime abiga – TTA võib täpsustada hinnangutega:
„tuleb toime sõnalise abiga” - SA,
„tuleb toime eeskuju järgi” - E,
„tuleb toime koostegevuses” - K,
„tuleb toime füüsilise abiga” - F.
- Hinnang „ei tule toime” – ETT viitab vajadusele muuta IÕK-d ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.
- Õpetaja eesmärgistab potentsiaalsesse arenguvalda kuuluvad ülesanded individuaalses õppekavas ja teeb lapse arengu kohta märkmeid. Vajaduse korral korrigeeritakse individuaalses õppekavas püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.

Kokkuvõtva hindamise põhimõtted

- Kokkuvõttev hinnang on tegevusvaldkonna aastahinnang.
- 2 x aastas antud kirjeldavate sõnaliste hinnangute alusel antakse enne õppeperioodi lõppu kokkuvõttev sõnaline hinnang kogu õppeperioodi kohta.
- Hoolduskooli õppekava järgi õppimisel hinnatakse IÕK-s püstitatud arendamise ja kasvatamise eesmärkide saavutamist.
- Õpitulemusi hindab õppeaine- või klassiõpetaja.
- Hindamine fikseeritakse IÕK-s – septembris, detsembris ja mais.

3.5. Tegevusvaldkonnad

- Hooldusõppe õpilaste arengulisest eripärast lähtuvalt tuleb arvestada, et
- olenevalt puude raskusastmest on eeldatavate õpitulemuste ja oskusteni jõudmine
- väga individuaalne; erinevate oskuste omandamine sõltub õpilase individuaalsest võimekusest;
- lähtuvalt tegevusvaldkondadest võib õpilane olla erinevatel arengutasemetel;
- mõningatel juhtudel piirdub areng esimese arengutasemega; mõningatel juhtudel esineb taandareng.
- Õppekava tegevusvaldkondadeks on: motoorsed oskused, sotsiaalsed oskused, kommunikatsioon, kognitiivsed oskused.
- Iga valdkonna oskuste arendamine eeldab tihedat sidet teiste tegevusvaldkondadega. Näiteks söömise õpetamisel vajatakse lisaks igapäevastele oskustele ka motoorseid, sotsiaalseid, kognitiivseid ja kommunikatsioonioskusi.
- Õppetöös püstitatakse õpilasele tema võimetele vastavaid eesmärke, mida püütakse saavutada nii individuaaltundides kui ka gruppitundides ja erinevates igapäevastes olukordades.
- Õpilast innustatakse kasutama õpitud oskusi nii koolis, kodus kui ka lähiümbruses.

3.5.1. Tegevusvaldkonnad I arengutasemel

3.5.1.1. MOTOORIKA

Üldmootorika. Hingamisliigutused. Üld-, näo- ja jäsemete massaažid, passiivsete liigutuste sooritamine.

Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Füüsilise kontaktiga harjumine. Füüsilisele kontaktile positiivselt reageerimine. Positiivne reageerimine kehaasendi muutmisele. Reageerimine ebamugavale asendile. Oma käte ja jalgade jälgimine. Oma keharaskuse tunnetamine (pallil). Positiivne reageerimine veeprotseduuridele, vibroakustilisele voodile, vesivoodile.

Jäsemete liikuvus. Käe sirutamine õlaliigesest. Käe kõverdamine, sirutamine küünarliigesest. Randmeliigese kõverdamine, sirutamine. Jalgade kõverdamine, sirutamine.

Tasakaal. Lühiajaline abita seismine. Kõndimine abiga, abivahendiga. Oma keha tunnetamine teraapiapallil, kiigutamisel küljelt küljele.

Liikumine. Keeramine kõhult seljale, seljalt kõhule. Ühest kohast teise liikumine end veeretades. Liikumine selili, jalgadega lükates. Roomamine kõhuli ja põlvili. Liikumine käpuli, põlvili, istuli. Tõusmine toe najal põlvili, püsti. Istumine kohandatud (ratas)toolis. Istumine pörandal (iseseisvalt), toolil. Seismine seisulaua.

Peenmootorika. Kättepandud eseme silinderhaardes hoidmine (kämblavõte), pealthaardes hoidmine. Eseme (sh lusika) haaramine silinderhaardes, pealthaardes. Kättepandud eseme lahtilaskmine.

Koordinatsioon. Silma ja käe koostöö. Kättepandud eseme hoidmine, lahtilaskmine. Eseme (sh palli) eemalelükamine koostegevuses. Lusika suu juurde viimine abiga.

Kahe käe koostöö. Eseme haaramine kahe käega. Eseme toomine keha keskjoonele. Eseme hoidmine keskjoonel kahe käega. Eseme võtmine vasaku käega vasakult poolt ja üle keskjoone paremale viimine. Eseme võtmine parema käega paremalt poolt ja üle keskjoone vasakule viimine. Parema käega vasakult poolt võtmine ja üle keskjoone paremale viimine. Vasaku käega paremalt poolt võtmine ja üle keskjoone vasakule viimine.

Silma ja jala koostöö. Eseme endast eemale tõukamine jalaga: külili, selili, istuli asendis. Jalaliigutuste jälgimine.

3.5.1.2. SOTSIAALSED OSKUSED

Sotsiaalsed eeluskused. Täiskasvanu, teise lapse märkamine (vaatamine, puudutamine).

Patsutus-/plaksutusliigutuste sooritamine koos täiskasvanuga.

Häälitsemine endale tähelepanu tõmbamiseks.

Silmside. Pilgu lühiajaline fikseerimine. Silmside säilitamine kolme sekundi jooksul.

Eneseteenindus.

Söömine/joomine. Söömine sondi abil. Reflektorsete imemisliigutuste (huuled, keel) pärssimine. Vedela toidu söömine (söötmisel). Püreeritud toidu söömine (söötmisel).

Kahvliga peenestatud toidu söömine (söötmisel).

Närimine-neelamine-hingamine järjestikuste suunatud ja koordineeritud liigutuste abiga.

Närimine-hingamine-neelamine iseseisvalt söömise ajal toitu kurku tõmbamata.

Kättepandud lusika hoidmine. Lusika suu juurde viimine abiga. Joomine tassist abiga (tilaga vm tass).

Riietumine. Nõustumine riietamisega. Riietamisele kaasaaitamine. Mõne riietuseseme (peakatte, jalanõu) seljast (peast, jalast) võtmine.

Hügieen. Nõustumine ööpäevaringse mähkmete kasutamisega. Istumine WC-potil (toetatuna, iseseisvalt). Käte hoidmine veejoa all (suunava abiga). Nõustumine hügieenitoimingutega: näo ja käte pesemine, hammaste pesemine, nina pühkimine, pea kammimine. Iseseisvalt suu avamine hammaste pesemiseks.

Orienteerumine lähiümbruses. Igapäevases ümbruses enese turvaliselt tundmine. Esemete märkamine keskkonnas. Leppimine asukoha ja asendi muutmisega. Kohanemine uute tingimustega (ruumid, inimesed).

3.5.1.3. KOMMUNIKATSIOON

Kommunikatsiooni eelduste kujunemine. Pilgu fikseerimine täiskasvanu näole, taustast eristuvale esemele. Ümbritsevas toimuva jälgimine pilguga. Reageerimine helidele, hääletsustele. Pea keeramine heliallika suunas.

Eneseväljendusele ärgitamine. Reageerimine häälele, intonatsioonile, emotsionaalsele miimikale, esemele kui signaalile.

Hääle esilekutsumine. Häälitsemine. Mõne oma põhivajaduse väljendamine hääletsusega. Hetkeline emotsionaalne reaktsioon situatsioonile, sõnale, tuttavale häälele.

Meeldiva tegevuse jätkamiseks liigutuste kordamine või muul moel reageerimine. Nähes signaaleset (lusikas), mõistab järgnevat sündmust ja reageerib sellele mingil viisil. Kuuldes signaaleset, mõistab järgnevat sündmust (häälitseb).

3.5.1.4. KOGNITIIVSED OSKUSED

Eeltunnetuse kujundamine. Elementaarsete orienteerumisreaktsioonide esilekutsumine: pilgu suunamine, puudutamine ja kompimine (kätega, näoga, huultega), esemete panemine suhu, närimine, kopsimine, tõukamine.

Meelte stimuleerimine. Kompimismeel. Puudutamisele reageerimine (erinevad faktuurid).

Puudutamise talumine. Esemete puudutamine koostegevuses. Kättepandud esemete hoidmine. Esemee haaramine ja hoidmine, käest kukutamine. Esemee enda juurde tõmbamine aluse abil, takistavatest teguritest vabaneda üritamine.

Haistmismeel. Eri intensiivsusega lõhnade nuusutamine, meeldivale/ebameeldivale lõhnale reageerimine.

Maitsmismeel. Eri maitsete tunnetamine koostegevuses (soolane, magus, hapu, kibe jne).

Toidu maitse ja lõhna haistmine.

Nägemismeel. Pilgu fikseerimine ja hoidmine taustast eristaval esemel. Näidatava eseme lühiaegne jälgimine pilguga. Vaateväljas oleva eseme lühiaegne vaatamine.

Kuulmismeel. Reageerimine helile. Pilgu/pea/keha pööramine heliallika suunas.

3.5.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- saavutab närimis-, neelamis- ja hingamisliigutuste koordineerimise;
- sööb (söötmisel) peenestatud toitu;
- joob (jootmisel) (tilaga) tassist;
- laseb end riietada protestita;
- püüab enda riietamisele kaasa aidata;
- proovib mõnda riietuseset/peakatet seljast/peast ära võtta;
- nõustub hügieenitoimingutega;
- reageerib (mingil viisil) kontaktipüüdlustele;
- reageerib kõnele;
- huvitub kontaktist temaga iga päev tegeleva täiskasvanuga;
- tekib aisting eseme puudutamiseks;
- hoiab kättepandud esemeid;
- haarab esemeid (ühe/kahe käega), laseb neid käest lahti;
- manipuleerib esemetega;
- kohaneb abivahenditega;
- reageerib eri aistingutele;
- tajub oma keha;
- talub füüsilist kontakti /puudutamist;
- liigub talle omasel viisil;
- istub toetatuna või iseseisvalt;
- seisab seisulaua;
- orienteerub tuttavas igapäevases keskkonnas;
- annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu.

3.5.3. Tegevusvaldkonnad II arengutasemel

3.5.3.1. MOTOORIKA

Üldmootorika ja tasakaal. Individuaalsetele eeldustele vastav jäsemete liigutamine, liikumine. Käe keeramine randmest: eseme väljakallamine (nõust, karbist), toidu võtmine taldrikult lusikaga. Roomamine läbi tunneli (nt toolirida). Istumine iseseisvalt ratastoolis, põrandal, toolil. Seismine iseseisvalt toe najal. Käimine käpuli, käimine abiga, abivahendiga (rollaator), iseseisvalt. Astumine abiga pingi/kaldpinna peale, maha. Hüppamine batuudil kätest hoituna (ka istudes). Liikumine ratastoolis/ratastooliga. Liigutuste ulatuse muutmine. Kehatunnetus. Oma kehaosadele osutamine (patsutamine) koostegEVuses ettenäitamisel (Knilli järgi). Kohanemine kiigutamisega: küljelt-küljele, ette-taha. Peenmootorika, koordineerimine ja silma-käe koostöö. Väikeste esemete korjamine näpitsvõtet kasutades. Esemete sihipärane võtmine, ümberpaigutamine (rõngaste võtmine pulga otsast,

tikkude asetamine auku, klotside võtmine augulaualt vm). Sihipärane manipuleerimine esemetega (liigutamine, võtmine, andmine, panemine).

Palli veeretamine ja viskamine eesmärgistatult. Esemete sihipärane paigutamine (üksteise sisse, üksteise peale). Plastiliini rullimine, kritseldamine kriidiga, pliiatsiga.

Kahe käe koostöö. Esemete ühendamine ja lahtitõmbamine koostegevuses (klotsid). Takjaga ühendatud esemete eraldamine aluselt koostegevuses. Paberi rebimine.

Silma-jala koostöö. Palli löömine jalaga.

3.5.3.2. SOTSIAALSED OSKUSED

Kontakti loomine ja säilitamine. Naabrile käe ulatamine ringis. Füüsilise kontakti otsimine täiskasvanuga, silmside saavutamine ja hoidmine mõne sekundi jooksul.

Enda märkamine peeglis, oma peegelpildile reageerimine (naeratamine, häälitsemine).

Tegutsemine teise lapsega kõrvuti, peitusemängu mängimine, märku andmine abivajadusest. Eneseteenindus.

Söömine/joomine. Söömine lusikaga (abiga). Joomine tassist: tassi laualt võtmine, suu juurde viimine, joomine, lauale asetamine. Tahke toidu hammustamine.

Riietumine. Käe ja jalgade sihipärane liigutamine riietumisel: käe pistmine varrukasse, jalgade panemine püksisäärtesse. Riietumine, riiete äravõtmine (müts, kindad, sokid, pluus, püksid).

Hügieen. Istumine potil. Poti kasutamine, märku andmine vajadusest potti kasutada. Kraani avamine ja sulgemine (koostegevuses). Enesehoolduseks vajalike osatoimingute sooritamise abiga: nina ja suu pühkimine, hammaste pesemine, pea kammimine.

Eneseteeninduseks vajalike toimingute sooritamise väikeste sammude (osatoimingute) kaupa õiges järjekorras abiga: WC kasutamine, söömine.

Orienteerumisõpetus. Igapäevastes tegevustes kasutatavate ruumide ja kohtade äratundmine põhitegevusest lähtudes abiga (sh õues orienteerumine).

Tohib/ei tohi-piirangute harjumuslik (ebateadlik) täitmine (oma ja teise lapse mänguasi, söök jne). Oma ja teise tegutsemise järjekorra ootamine.

Ohtude märkamine ja vältimine tuttavas situatsioonis.

3.5.3.3. KOMMUNIKATSIOON

Suhtlemine. Fotokommunikatsiooni kasutamine: fotol olevate pereliikmete, klassikaaslaste, igapäevategevuste äratundmine ja tegelikkusega seostamine, igapäevaste tegevuste seostamine PCS-piltide ja piktogrammidega. Õpitud PCS-piltide ja piktogrammide mõistmine ja situatsioonile vastav kasutamine. Kommunikaatorite kasutamine suhtlemisabivahendina. Lihtsustatud viibete mõistmine ja situatsioonile vastav kasutamine, sh oma soovide väljendamiseks.

Vastamine suletud *kas*-küsimustele (jah/ei) õpitud viisil. Lalinsõnade kasutamine.

Situatiivsete küsimuste *kes?*, *mis?*, (*kus on?*) mõistmine ja neile reageerimine (osutamine objektile, pildile, piktogrammidele).

Oma nimele (hääldatud nimi, nimekaart) reageerimine, oma pildile osutamine. Reageerimine keelule koostegevuses.

3.5.3.4. KOGNITIIVSED OSKUSED

Meelte stimuleerimine. Esemete paigutamine ettenäidatud kohta. Eri faktuuriga esemete äratundmine, nendega harjumine.

Esemete jaotamine kahte ossa suuruse, kuju, värvuse alusel. Esemepaaride situatiivne ühendamine. Esemete ja foto/pildi sobitamine.

Toidu maitse ja lõhna haistmine, aistingute seostamine.

Nähtud toimingute imiteerimine.

Muusika kuulamine, eri rütmide matkimine koostegevuses (plaksutamine, koputamine jne).

Õpilase nähes peidetud eseme leidmine.

Esemete asetamine ühest käest teise, et võtta veel üht eset. Tuttavate esemete sihipärane kasutamine.

Õige osatoimingu valimine või kahe osatoimingu järjestamine tuttavas situatsioonis mingi tulemuse saavutamiseks (raadio helitugevuse nupu keeramine, karbi avamine eseme kättesaamiseks jm).

Suuruse-, vormi-, ruumi- ja ajakujutised. Esemete tunnuste suunatud tajumine: suurus, värvus, vorm. Esemete valik ja paigutamine vastavasse vormi, esemete paigutamine üksteise sisse.

Esemete järjestamine näidise järgi, värvuse järgi, suuruse järgi.

3.5.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- sööb (abistamisel) lusikaga;
- hoiab joomise ajal tassist (vähese abiga);
- tunneb ära mõne riietuseseme otstarbe;
- näitab riietamisel üles mõningast initsiatiivi;
- osaleb hügieenitoimingutes;
- tegutseb sihipäraselt mõne tuttava esemega ja tegevusvahenditega;
- matkib üksikuid liigutusi;
- omab vähest motiveeritust tegutsemiseks koos täiskasvanuga;
- algatab suhtlemist;
- märkab enda kõrval teist last ja/või täiskasvanut;
- näitab/nimetab mõnd õpitud kehaosa;
- täidab mõne lihtsa viibetega saadetud korralduse;
- tunneb ära mõne tuttava eseme;
- tunneb ära tuttavaid inimesi;
- reageerib oma nimele;
- orienteerub oma lähiümbruses;
- teab igapäevaste tegevuste järgnevust (päevarütmi);
- otsib mingil viisil kontakti tuttava täiskasvanuga;
- otsib vahel kontakti teiste lastega;
- kasutab (meeldetuletamisel) lihtsaid õpitud käitumismalle;
- teeb valikuid meeldiva/ebameeldiva vahel (tegevused, objektid, aistingud);

- väljendab oma soove õpitud viisil/suhtlusvahendiga täiskasvanu suunamisel;
- liigub abivahendiga;
- kasutab tegevus- ja abivahendeid;
- sooritab koos täiskasvanuga tasakaalu –ja koordinatsiooniharjutusi.

3.5.5. Tegevusvaldkonnad III arengutasemel

3.5.5.1. MOTOORIKA

Üldmootorika, kehatunnetus, tasakaal. Jäsemete ja keha liigutamine vastavalt individuaalsetele eeldustele. Liikumine sõltuvalt füüsilisest arengust. Liikumine iseseisvalt tasapinnal, trepil, kaldpinnal (vajaduse korral toest kinni hoides).

Juhendamise korral varbseinal üles-alla ronimine (vajaduse korral abiga); allaronimine juurdevõtusammuga.

Hüppamine batuudil iseseisvalt (ka istuvas asendis).

Liikumine koos kaaslastega ravis, ringis, sh ringmängus.

Oma keha tõmbamine ja tõukamine juhendaja kätest kinni hoides, oma käte abil pingil edasi liikudes.

Kükitamine toest kinni hoides. Sõitmine veloergomeetril.

Liikumine orientiire arvestades (mööda rada kulgumine, märgistustele astumine, märkide vahel liikumine).

Liikumine ratastooliga seda ise edasi lükates (vajaduse korral abiga).

Seismine iseseisvalt (vajaduse korral tuge kasutades). Seismine ühel jalal (toest kinni hoides).

Liigutuste sooritamise, käte ja jalgade koostegevus liigutuste tempot ja amplituudi muutes.

Situatsiooni sobiva kehaasendi valimine tegevuseks. Oma kehaosade äratundmine.

Kiigutamine ja kiikumine.

Peenmootorika. Käe- ja sõrmeliigutuste sihipärane kasutamine eneseteeninduses ja arendavates tegevustes. Silma ja ühe/kahe käe koostöö. Palli sihipärane viskamine (korvi, märgi pihta jne) ja püüdmine. Klotside ladumine. Plastiliini rullimine, kritseldamine.

Keeramine: purgikaane keeramine, mutri keeramine poldile vm. Paberi rebimine ja voltimine.

3.5.5.2. SOTSIAALSED OSKUSED

Kontakti loomine ja säilitamine. Füüsilise kontakti otsimine teise inimesega, käest kinni hoidmine.

Silmside hoidmine ja taastamine tähelepanu pööramisel.

Naeratamine vastuseks kõnetamisele, naeratamine positiivse emotsiooni väljendamiseks (tuttav, täiskasvanu, teine laps).

Oma asjade tundmine (oma kapp, koolikott, voodi jne). Hoidumine kaaslaste asjade (mänguasjad, toit) loata kasutamisest.

Tegevustes oma järjekorra ootamine. Kordamööda tegutsemine (koos täiskasvanuga).

Küsimise peale mõnele oma rühmakaaslasele osutamine. Etteantud tegevuses iseseisvalt tegutsemine (näiteks nõõpide panemine karpi). Helluse ja heameele väljendamine. Teatud ohtlike olukordade vältimine talle tuttavates situatsioonides. Maiustuste ja asjade jagamine

teistega. Rühmakaaslastele abi osutamine (suunamisel). Tegutsemine pinginaabriga paralleelselt (st ühise töölaua taga, aga kummalgi oma ülesanne). Olukorrale vastav võimetekohane sotsiaalne käitumine (nt poes, tänaval; õnnitlemine, tervitamine jne). Eneseteenindus.

Söömine/joomine. Harjumuspäraste toitude iseseisev söömine ja joomine tuttavates tingimustes.

Riietumine. Õpitud riietumis-/lahtiriietumisoskuste iseseisev kasutamine tuttavate/sarnaste riietusesemete puhul.

Hügieen. Pesu märgamisest hoidumine režiimis hoituna, WC-sse minemise vajadusest märku andmine, seal võimalikult vähese abiga toimetulek.

Puhtuse hoidmine söömisel: enese puhtus, laua puhtus. Salvräti kasutamine.

Nina nuuskamine (meeldetuletamisel). Käte ja hammaste pesemine vähese abiga. Kammimine meeldetuletamisel.

Orienteerumisõpetus. Eneseteenindamiseks vajalike toimingute ahela sooritamine meeldetuletamisel. Tegevuseks vajaliku vahendi otsimine küsimusele *kus on?* toetudes.

Tegutsemine koos täiskasvanuga lihtsa eesmärgi nimel, aktiivne abi otsimine täiskasvanult.

3.5.5.3. KOMMUNIKATSIOON

Suhtlemine. Fotode, PCS-piltide, piktogrammide, lihtsustatud viibete, kommunikaatorite, suhtlustahvlite ja -kaustade igapäevane kasutamine konkreetsetes situatsioonides. 1–2-sõnaliste lausungite kasutamine konkreetsetes situatsioonides. Jah/ei vastust nõudvatele küsimustele reageerimine. Oma soovide väljendamine omandatud suhtlemisvahenditega. Reageerimine küsimustele. Reageerimine oma nimele, enda seostamine foto ja nimekaardiga.

3.5.5.4. KOGNITIIVSED OSKUSED

Meelte stimuleerimine.

Eri meelte abil loodud aistingute seostamine. Objekti 2–3 tunnuse märkamine suunamisel.

Tähelepanu ümberlülitamine ühelt tunnusele teisele (suunamisel).

Eseme tavapärase asukoha teadmine ka juhul, kui ese ei ole nähtaval (nt riided nagis, lusikad ja pliiaatsid sahtlis).

Pildipaaride või pildiosade ühendamine. Pliiaatsi ja pintslite kasutamine. Samade esemete jaotamine tajutavate tunnuste alusel kahte ossa. Rühma mittesobiva objekti eraldamine.

Hulkade *üks* ja *palju* eristamine.

Esemete ja piltide paigutamine ruumis eeskuju järgi (peal, all, kõrval). Kujundite paigutamine vastavasse vormi (ümmargune, kolmnurkne, kandiline). Järjestamine näidise järgi (värvus, suurus, kuju). Iseseisev järjestamine suuruse järgi (kuni 3 objekti, pilti).

3.5.6. Taotletavad pädevused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- sööb ise lusikaga, kahvliga;

- kasutab määrimiseks nuga;
- hoiab ise joomise ajal tassist;
- saab hakkama mõne riietuseseme selgapaneku või äravõtmisega;
- saab vähese suunava abiga hakkama igapäevaste hügieenitoimingutega;
- teadvustab WC vajadust (annab märku, jälgib rutiini);
- mõistab ööpäeva ja koolinädala rütmi igapäevaste korduvate tegevuste kaudu;
- väljendab oma nime õpitud viisil;
- näitab üles koostöövalmidust;
- valib tegevuseks vajalikud vahendid ja kasutab neid sihipäraselt;
- teab esemete asukohti;
- rühmitab esemeid;
- ühendab erinevaid tegevusi, et saavutada soovitud tulemus;
- reageerib adekvaatselt tuttavatele olukordadele;
- tegutseb koos teise lapsega;
- osutab õpitud esemetele ja tuttavatele inimestele;
- oskab märku anda abivajadusest või endaga seoses olevast hädaolukorrast;
- liigub talle omasel viisil tuttavas igapäevaümbruses;
- väljendab mõnd põhisoovi õpitud viisil (nt alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil);
- vastab *kas*-küsimusele õpitud viisil;
- oskab kasutada suhtlusabivahendeid;
- ületab ettetuleva takistuse õpitud viisil.
- istub ja seisab omandatud viisil;
- kasutab tegevus –ja abivahendeid;
- sooritab tasakaalu –ja koordineerimisharjutusi;
- eristab sõrmede liigutusi;
- osaleb sportlikes mängudes;
- kasutab viisakusväljendeid;
- käitub üldiste normide järgi positiivselt;
- kasutab füüsilist kontakti sobivalt

3.5.7. Ainekava

- Ainekava koostatakse tegevusvaldkondade kaupa ja selles tuuakse välja nimetatud valdkonna õpetamise põhimõtted, eesmärgid ja õpilase eeldatavad oskused arengutasemete (I-III) kaupa.
- Hooldusõppe ainekava esitatakse Jaagu Lasteaed-Põhikooli õppekava lisana nr 2.

4. TOIMETULEKUÕPPE ÕPPEKAVA

4.1. Üldsätted

Jaagu Lasteaed-Põhikooli õppekava aluseks on haridus- ja teadusministri 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ lisa 2 „Toimetulekuõpe“. Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava (IÕK).

4.2. Kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid

Toimetulekuõppe eesmärgiks on toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut, kujundada isiksus, kes tuleb võimalikult iseseisvalt toime igapäevaelus ja saab juhendamise ning järelevalve all hakkama lihtsama tööga. Toimetulekuõppe üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastavalt oma võimetele:

- tuleb toime igapäevaelus vajaminevate tegevustega;
- täidab erinevaid õpitud käitumisnorme erinevates situatsioonides;
- omab teatud sotsiaalseid ja kommunikatiivseid oskusi (sh abivahendite kasutamine), et tulla toime suhtlemisel ja oma vajaduste väljendamisel;
- kasutab õpitud oskusi ja teadmisi oma igapäevaelu korraldamisel;
- arvestab pereliikmete ja kaasinimestega;
- orienteerub päevaplaanis ja täidab seda;
- kasutab õpitud töövõtteid praktilises tegevuses;
- täidab eneseteeninduse põhioskusi, hoolitseb oma välimuse ja puhtuse eest;
- valib tegevuse ja viib selle lõpuni;
- oskab hinnata iseenda ja kaaslaste tegevust (käitumisakti);
- täidab elementaarseid õigusnorme; hoidub vägivallast;
- mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile;
- teeb jõukohast tööd;
- on valmis jätkuõppeks (kutseõpe toimetulekuõppe baasil).

4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

4.3.1. Tagada igas valdkonnas lähtuvalt õpilase arengutasemest ja iseärasustest tema võimetele ja vajadustele vastav haridus - sellest lähtutakse õppekorralduse ja sisu valimisel.

4.3.2 Õppekava toetab iga lapse arengut, selle alusel ületatakse/ vähendatakse arengu iseärasusi. Toetudes arengutaseme ja –võimaluste hindamistulemustele, valitakse kaasaegsed ja lapse eripära arvestavad eripedagoogilised õpetamise meetodid.

4.3.3. Õppetöö kavandamisel lähtutakse nii klassist tervikuna kui igast õpilasest eraldi. Oluline, et kõik õpetatav on õpilasele jõukohane, toetab tema arengut tervikuna ja on rakendatav praktilises elus ka väljaspool klassi/ kooli. Elus toimetuleku oskuste kujundamisel on olulisemad elu- ja toimetulekuõpe, tööõpe ning kunst ja käeline tegevus.

4.3.4. Õppimine toimub võimalikult reaalses keskkonnas, kasutades sobivaid abivahendeid. Toimetulekuõpe suunab õpilast täitma korduvates situatsioonides praktilisi ülesandeid koostegEVuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi näidise ja lihtsa suulise korralduse alusel. Õpitu jagatakse osaoskusteks ja tegevussammudeks, omandatud oskused ühendatakse tervikuks.

4.3.5. Õppe- ja kasvatustöö viiakse läbi meeskonnatööna koostöös pereliikmete, rehabilitatsioonispetsialistide, sotsiaal ja tervishoiu ning kasvatusala töötajatega.

4.3.6. Õppekava võib alati täiendada lähtuvalt uutest pedagoogilistest suundadest, pakutavatest projektidest ja programmidest kui see toetab õpilase arengut ja on kooskõlas kooli väärtustega.

4.4. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

Pädevused kirjeldavad õppija eeldatavat sotsiaalset, kognitiivset ja isiksuslikku arengut. Kõiki pädevusnõudeid kohandatakse, täpsustatakse individuaalõppekavas.

4.4.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 1.–2. klassis

Äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.

- Tajude arendamine. Objekti tunnuste suunatud märkamine eri meeltega; esemete eristamine taustast; tajuvälja laiendamine; objekti ja graafiliste kujutiste rühmitamine 1–2 tajutava tunnuse alusel; ruumisuhete (*all, peal, ees, taga, kõrval*) ja ajasuhete (*samal ajal, enne, pärast*) tajumine.
- Mälu. Varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmine; toimingute sooritamise vahetult eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus – objekt – tunnus, keeleüksus – alternatiivvahendid kujundamine. Töömälu mahu arendamine (kuni 4 üksust); mälukujutluste aktiveerimine verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil. Objektide paigutuse taastamine varem tajutu põhjal.
- Mõtlemine. Kaemuslik-praktiline mõtlemine: ülesannete täitmine tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitamine tajutavate tunnuste alusel, rühmade koostise muutmine.
- Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused, liigutuste sooritamise imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamine tegevuses eneseteenindamiseks. Silma ja käe liigutuste koordineerimine, objektide jälgimine, liigutuste rütmi ja tempo muutmine. Elementaarset vaimset tegevust reguleeritakse liigutuste abil.

4.4.2. Pädevused I kooliastmel (1.–2. klass)

I kooliastme ülesanne on kujundada järgmised pädevused:

- õpilane eristab objekte ja nende kujutisi värvuse, suuruse või otstarbe järgi;
- rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel
- õpilane tajub lihtsamaid ruumisuhteid (*all, peal, ees, taga, kõrval*);
- õpilane tegutseb lihtsate korralduste ja eeskuju järgi;
- õpilane oskab mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- õpilane tunneb enamasti ära õpitud sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks;
- õpilane otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- õpilane suudab oma põhivajadusi ja soove väljendada žestide ja/või sõnadega;
- tunneb ära oma asjad;
- õpilane kasutab tuttavates situatsioonides meeldetuletamisel õpitud käitumismalle;
- õpilane tunneb ära ohusituatsioonid ja hoidub neist;
- sooritab liigutusi eeskuju järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot;
- koordineerib silma ja käe koostööd;
- jälgib liikuvat objekti.

4.4.3. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 3.-6. klassis

- Tajude arendamine. Tunnuste ja osade märkamine, võrdlemine, sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega. Oluliste tunnuste eristamine. Terviku moodustamine osadest. Osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis. Ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine. Ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.
- Mälu. Tuttavate objektide ja toimingute äratundmine erinevates tingimustes. Stereotüüpsete toimingute sooritamise tuttavates situatsioonides. Kujutluste aktiveerimine verbaalse-alternatiivse teabe alusel. Töömälu mahu arendamine (kuni 5 üksust), üksuste/sümbolite järjestuse säilitamine.
- Mõtlemine. Kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult kujundiliste elementidega: abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine erinevates tingimustes. Terviku moodustamine osadest. Õpiülesannete täitmine praktiliselt. Suunatud rühmitamine (varieeritakse objektidega, objektide arvuga, rühmitamisalusega).
- Motoorika. Erisuunalised liigutused. Eri kehaosade motoorika koordineerimine. Peenliigutuste arendamine. Liigutuste sooritamise verbaliseerimine (pedagoog – õpilane). Sobimatute liigutusstereotüüpide asendamine.

4.4.4. Pädevused II kooliastmel (3.–6. klass)

II kooliastme ülesanne on kujundada järgmised pädevused:

- eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis;
- määrab objekti asukoha ruumis teiste objektide suhtes;
- tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboliteid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus;
- oskab luua kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- valib eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- oskab vajadusel valida kahe või enama võimaluse vahel;
- õpilane orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, nädalarütmis ja aastaegades;
- õpilane teeb/viib lõpuni talle antud ülesande;
- õpilane kõneleb oma tegevusest selle käigus (mida teeb?, mida?, millega?, kus?);
- õpilane orienteerub töölehel ja tahvil;
- õpilane osaleb jõukohaselt ühistevõttes;
- õpilane käitub viisakalt koolis ja avalikes kohtades, teab viisakusväljendeid;
- õpilane hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse (meeldetuletamisel);
- väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid;
- õpilane eristab tuttavates situatsioonides põhjus-tagajärg suhteid.

4.4.5. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 7.–9. klassis

- Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll ja kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ette kujutada tegevust tuttavas situatsioonis. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.
- Tajude arendamine. Aja ja ruumi, tuttavate objektide ja sündmuste tajumine eri meeltega.
- Mälu. Tuttavate objektide graafiliste kujutiste valikuline äratundmine ja meenutamine ülesandest lähtuvalt. Uute seoste loomine täiendava teabe abil. Lühikese ja arusaadava instruksiooni säilitamine mälus ja selle arvestamine toimingut sooritades.
- Mõtlemine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Vajalike abivahendite valimine või valmistamine. Õppeülesannete täitmine, toetudes isiklikele kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Rühmitamine 2–3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine. Elementaarsete põhjus-tagajärg-seoste teadvustamine praktilises tegevuses.
- Motoorika. Praktiliseks tööks vajalike liigutuste omandamine (spetsiifika sõltuvalt tegevusest). Liigutusstereotüüpide kujundamine, liigutuste teadlik järjestamine, lähtudes osatoimingute ahelast.

4.4.5. Pätevused III kooliastmel (7.–9. klass)

III kooliastme ülesanne on kujundada järgmised pädevused:

- õpilane oskab vaadelda nähtusi ja objekte ning neid võrrelda;
- teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (*all paremal, taga peal* jne);
- valib eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus;
- rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes);
- õpilane klassifitseerib ja rühmitab etteantud üldistusgrupi järgi; kasutab vastavaid üldistavaid sõnu;
- õpilane orienteerub ööpäevarütmis ja kellaajas;
- õpilane saab aru lihtsast plaanist ja tabelist (nt.ilmavaatlustabel);
- õpilane oskab kirjeldada oma tegevust selle käigus ja hiljem;
- õpilane suudab oma soove ja vajadusi arusaadavalt väljendada;
- õpilane oskab küsida abi raskuste puhul ja seda abi kasutada;
- teadvustab oma rolli tegevuses;
- õpilane suudab tegutseda vastavalt päevakavale;
- õpilane oskab valida juhendamisel vaba aja sisustamise võimaluste vahel ning tegutseb sellele vastavalt;
- õpilane käitub viisakalt ja tunneb viisakusväljendeid;
- õpilane suudab täita erinevaid ülesandeid;
- õpilane mõistab «oma–võõras–ühine» tähendust ja käitub vastavalt;
- õpilane püüab hoiduda loodust kahjustamast;
- õpilane hoidub enamasti vägivallast.

4.5. Õppekorraldus

4.5.1. Õpingute alustamise ja lõpetamise tingimused

- Õpilaste vastuvõtmine kooli toimub nõustamiskomisjoni otsuse ja lapsevanema või eestkostja kirjaliku avalduse alusel.
- Hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud lapsevanema põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe aasta võrra kuni 32 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.
- Toimetulekuõppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava. Lõpetamist tõendab põhikooli riiklik tunnistus.

4.5.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused ja tunnijaotusplaan

- Õppeaasta kestvus on 1. septembrist kuni 31. augustini, koolivaheajad määrab Haridus- ja Teadusministeerium. Õppeaasta jaotub neljaks õppeveerandiks.
- Ühes õppenädalas on 5 õppepäeva.
- 1.–2. klassis jaguneb õpetus tegevusvaldkondadeks, 3. klassist kuni põhikooli lõpetamiseni õppeaineteks, mis realiseeritakse üldõpetuse põhimõttel. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele. Tunnijaotusplaani kohaldamisel võib õppeaineid liita ja ümber kujundada. Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.
- Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks.
- Tööõppe ja valikainete sisu valitakse vastavalt kooli võimalustele ja lastevanemate ning õpilaste soovidele.
- Tunnijaotusplaani koostamisel lähtutakse toimetulekuõppe õppekavas kehtestatud nädalakoormusest klassiti.

Õppeained	Õppetunde nädalas											
klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9	PÕ I	PÕ II	
Elu-ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	6	6	6			
Eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6			
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	4	4	4			
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2			
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Tööõpe						5	5	7	7			
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Valikõppeained							2	2	2	32	32	
Lubatud koormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	32	32	

- Klasside numeratsioon näitab õpilase koolis käimise aega ja on vajalik kooli korraldusliku ning statistilise arvestuse fikseerimiseks.
- Õppe- ja kasvatusprotsessi kirjeldatakse õpitasemetena. Õpitasemete jaotus tuleneb õpilase arengu muutustest. Ühes klassis võib olla erineval tasemel õpilasi.
- Tunni pikkus on arvestuslikult 45 minutit. Iga õpilase töörežiimi puhul arvestatakse tunnis tema psüühiliste ja füüsiliste protsesside iseärasustega.
- Tuleb arvestada, et õpilaste areng üldiselt või erinevates valdkondades on erinev. Ühes klassis võib olla erineval õpitasemel õpilasi.
- Vastavalt õpilastega töötavate spetsialistide otsusele ja kooli võimalustele võib õpilasele määrata kuni 3 tunni ulatuses rehabilitatsiooni plaani järgseid individuaal- või rühmatunde (näit kõneravi, ravivõimlemine, loovteraapia vms), mis jäävad lubatud nädala koormuse

sisse ja mida viivad läbi vastava ettevalmistuse saanud inimesed ning mis kajastuvad individuaalsete õppekavade tugiteenuste osas.

- Kooli nõukogu nõusolekul rakendatakse erisusi tunnijaotusplaanis toimetulekuõppel olevate õpilaste klassis ja see kehtestatakse kooli õppekavas.

4.5.3. Ainekava

- Ainekavas tuuakse välja õppeainete õppesisu ja õpitulemused kooliastmete (I-III) kaupa.
- Ainekava esitatakse antud õppekava lisana nr 3.

4.6. Õpitulemuste ja käitumise hindamine

- Toimetulekuõppe õpilaste hindamine toimub individuaalses õppekavas püstitatud eesmärkide ja õpitulemuste saavutamisest lähtuvalt.
- Õpitulemusi hindab õppeaine- või klassiõpetaja tehes igal nädalal lapse arengu kohta märkmeid, lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.
- Õpilasi motiveeritakse õppetööle positiivsete suuliste ja kirjalike hinnangute ning premeerimise abil.
- Hindamine on sõnaline.
- Õpitulemusi (individuaalse õppekava eesmärkide täitmist) hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“, „ei tule toime“.
 - Hinnangut tuleb toime abiga – TTA võib täpsustada hinnangutega:
 - „tuleb toime sõnalise abiga” - SA,
 - „tuleb toime eeskuju järgi” - E,
 - „tuleb toime koostegEVuses” - K,
 - „tuleb toime füüsilise abiga” - F.
 - Hinnang „ei tule toime“ – ETT viitab vajadusele muuta IÕK-d ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.
- Õpilaste käitumist ja hoolsust ei hinnata eraldi, kuna mõõduka, raske ja sügava vaimupuudega ja/või liitpuudega õpilased ei ole võimelised saadud hinnangute alusele oma käitumist muutma. Vajadusel täidetakse IÕK-s mittesoovitava käitumise osa ja tuuakse välja meetodid ning võtted käitumise korrigeerimiseks.
- Õpilast hinnatakse 3 korda õppeaastas sh., esimene hindamine on õpilase hetkeseisu fikseerimine, teine hindamine toimub teise veerandi lõpul, kolmas hindamine toimub viienda õppeperioodi lõpul. Kirjaliku hinnangu saab laps II ja V veerandi lõpul klassitunnistusele.
- Klassitunnistuse vorm kinnitatakse kooli õppenõukogus.
- Õppeaasta lõpus koostatakse igale õpilasele kirjalik hinnang, mis antakse lapsevanemale/eestkostjale.
- Toimetuleku õppekava alusel õppiv õpilane saab 9. klassi lõpetades põhikooli lõputunnistuse märkusega „õppis põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lisa 2 „Toimetulekuõppe“ alusel“ ja tunnistuse juurde kuuluva hinnangulehe.

5. LIHTSUSTATUD ÕPPE ÕPPEKAVA (1.-3. klass)

5.1. Üldsätted

Jaagu Lasteaed-Põhikooli õppekava aluseks on haridus- ja teadusministri 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ lisa 1 „Lihtsustatud õpe“.

Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava (IÕK).

5.2. Kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid

Lihtsustatud õppe põhiülesanne on suunata kerge intellektipuudega õpilase arengut esimeses kooliastmes ja aidata kujuneda õpioskustel, mis võimaldavad jätkata õpinguid talle sobivas õppeasutuses.

- peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast;
- armastab kodumaad;
- teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi;
- täidab elementaarseid õigusnorme; hoidub vägivallast;
- tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- austab loodust ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- orienteerub päevaplaanis ja täidab seda;
- oskab tuttavates situatsioonides valida, nõu küsida, otsustada;
- oskab teha koostööd;
- oskab kasutada lihtsamaid digivahendeid (robotika) ja lahendab võimetekohased õppeülesandeid veebis.
- valdab järgmisi elementaaroskusi: vaatlemine, kuulamine ja kõne mõistmine, kõnelemine; lugemine, kirjutamine, arvutamine;
- mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab keskenduda tööülesandele
- oskab leida sobiva tegevuse vaba aja sisustamiseks;
- tajub end ümbritsevat maailma.

5.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

5.3.1. Tagada igas valdkonnas lähtuvalt õpilase arengutasemest ja iseärasustest tema võimetele ja vajadustele vastav haridus - sellest lähtutakse õppekorralduse ja sisu valimisel.

5.3.2. Tähelepanu pööratakse sallivusele erinevuste suhtes, kaaslaste erivajaduste mõistmisele; oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele.

5.3.3. Iga õpilase arengu on toetatud: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Selle aluseks on iga lapse arengutaseme ja -võimaluste hindamine. Õpilasele on koostatud individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

5.3.4. Õppetöö kavandamisel lähtutakse nii klassist tervikuna kui igast õpilasest eraldi.

Oluline, et kõik õpetatav on õpilasele jõukohane, toetab tema arengut tervikuna ja on rakendatav praktilises elus ka väljaspool klassi/ kooli. On oluline, et õpilased omandaksid igapäevases elus toimetulekuks vajalikud teadmised ja oskused, väärtushinnangud ja toimimisviisid. Taotletakse õpetamist, kasvatamist ja arengu toetamist valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu.

5.3.5. Lihtsustatud õppes suunatakse õpilast omandama sotsiaalseid kogemusi: täitma ülesandeid koostöös, eeskuju järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljö. Õpioskuste kujunemist soodustavad õpetaja ja lastevanemate sagedased kontaktid (ühised nõudmised, samalaadne abi).

5.3.6. Õppe- ja kasvatustöö viiakse läbi meeskonnatööna koostöös pereliikmete, rehabilitatsioonispetsialistide, sotsiaal ja tervishoiu ning kasvatusala töötajatega.

5.3.7. Õppekava võib alati täiendada lähtuvalt uutest pedagoogilistest suundadest, pakutavatest projektidest ja programmidest kui see toetab õpilase arengut ja on kooskõlas kooli väärtustega.

5.4. Õppe ja kasvatus rõhuasetused ning taotletavad pädevused

Pädevused kirjeldavad õppija eeldatavat sotsiaalset, kognitiivset ja isiksuslikku arengut. Kõiki pädevusnõudeid kohandatakse, täpsustatakse individuaalõppekavas

5.4.1. Õppe ja kasvatus rõhuasetused 1.–2. klassis

Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mõtlemine on kaemuslik-praktiline, areneb kaemuslik-kujundilise mõtlemise suunas, tegevusega kaasnev kõne on vähene. Õppetöös on eelistatud üldõpetuslik tööviis või üld- ja aineõpetuse kombineeritud variant. Soovitav on õppimine praktilise tegevuse ja didaktilise mängu kaudu. Õppematerjal esitatakse õpilastele jõukohases mahus, õpilaste tegevust verbaliseerib valdavalt pedagoog.

Õpetuse põhitaotluseks on õpilase rolli mõistmine ja vastavate alusoskuste omandamine koostevuse ja matkimise tasandil: kuulamine, vaatlemine, matkimine, tegutsemine näidise järgi, võrdlemine, rühmitamine, adekvaatne reageerimine korraldustele, osalemine dialoogis, produktiivse tegevuse tulemusele orienteerumine, tegevusse lülitumine ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine, oma välimuse ja õppevahendite korrashoid, omandatud praktilise tegevuse (toimingute) struktuuri ettekujutamine. Õpilased omandavad jõukohase lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse.

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel (MINA ise) ning MINA – MEIE suhetel: kontakt ja koostevus täiskasvanuga (pedagoogiga), koostevus klassikaaslastega, osalemine õpitud süžee mängudes ja dramatiseeringutes.

Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse vastavalt õpilaste individuaalsetele iseärasustele õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega.

Väärtuskasvatuses kasutatakse ülesandeid, kus on vaja hinnata käitumisakte põhimõttel ÕIGE – VALE, motiivi TAHAN kõrval õpitakse lähtuma ka motiivist ON VAJA.

Õpetaja olulisim ülesanne on toetada õpilase eneseusku ja käitumist õpilase rollis.

5.4.2. Pädevused I kooliastmel (1.–2. klass)

I kooliastme ülesanne on kujundada järgmised pädevused:

- tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena;
- eristab oma-võõrast-ühist;
- hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust;
- märkab ilu;
- kuulab ja vastab küsimustele;
- kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele;
- osaleb klassi ühistegevuses;
- käitub tuttavas situatsioonis viisakalt;
- hindab käitumisakte *õige/vale-*, *meeldib / ei meeldi-* tasandil;
- oskab looduses käituda õpitu ulatuses ning hinnata oma ja teiste käitumist looduses *õige/vale* - põhimõttel;
- täidab ülesanded koostevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piires suulisekorralduse järgi;
- selgitab mõisteid *ööpäev* ja *aastaajad*;
- leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel);
- vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi;
- eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi; tajub ruumisuhteid esemete ja kujutiste ning nende osade vahel;
- võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel;
- viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi;
- väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega;
- kujutab ette ja modelleerib lühitekstis kirjeldatud situatsiooni;
- loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;
- arvutab 20 piires.

5.4.3. Õppe- ja kasvatuse rõhuasetused 3. klassis

Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on mälu, hakkab kujunema sisekõne, areneb elementaarne verbaalne mõtlemine.

Põhitaotluseks on kujundada õpilase roll ja õpioskused, häälestada õpilast suhtuma õppimisse positiivselt.

Õppekavaterviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE/KODUKOHT (paikkond).

Lugemine, kirjutamine, arvutamine, orienteerumine tekstis ja tekstilooles, vaatlus- ning võrdlusoskus jne omandatakse jõukohasel tasemel, mis võimaldab jätkata õpinguid.

Väärtuskasvatuses on esikohal käitumisaktide teadvustamine ja nende hindamine moraalinormidele vastavuse aspektist. Eesmärk on viisakas ja reeglitekohane käitumine tuttavates situatsioonides.

5.4.4. Pädevused I kooliastme II etapil (3.klass)

Kooliastme ülesanne on kujundada järgmised pädevused:

- osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast;
- alustab ja jätkab dialoogi;
- käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid;
- kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis jõukohasel viisil;
- hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest;
- väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);
- mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt;
- Püüab eristada fantaasiat ja reaalsust;
- hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest;
- täidab ülesandeid eeskujul, näidise ja õpitud oskuse piires verbaalse korralduse (sh kirjaliku instruksiooni) järgi;
- õpib klassis koos teistega ning kodus üksi jõukohasel määral, osaleb ühistöös;
- kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid);
- kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele;
- kasutab õpitud enesekontrollivõtteid;
- mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes;
- vaatlus- ja võrdlus- ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud;
- eristab tuttavates situatsioonides ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki;
- loeb jõukohast õppeteksti, tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega;

5.5. Õppekorraldus

5.5.1. Õpingute alustamine

- Õpilaste vastuvõtmine kooli toimub koolivälise nõustamismeeskonna otsuse ja lapsevanema või eestkostja kirjaliku avalduse alusel.

5.5.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused ja tunnijaotusplaan

- Õppeaasta kestvus on 1. septembrist kuni 31. augustini, koolivaheajad määrab Haridus- ja Teadusministeerium. Õppeaasta jaotub viieks õppeperioodiks.
- Ühes õppenädalas on 5 õppepäeva.
- Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks (lisanduvad 3. klassis).
- Õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.
- Lihtsustatud õpet korraldatakse õppeainete kaupa, rakendades õppeainete lõimimise põhimõtet. Õpe võib olla korraldatud mitmel viisil: kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel, erinevate õppeainete õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas, üldõpetuslik õpe, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde.
- Tunnijaotusplaani koostamisel lähtutakse lihtsustatud õppe õppekavas kehtestatud nädalakoormusest klassiti.

Õppeained	Õppetunde nädalas		
klass	1.kl	2.kl	3.kl
eesti keel	7	9	8
matemaatika	5	5	5
loodusõpetus	1	1	2
inimeseõpetus	1	1	1
muusikaõpetus	1	1	1
kunstiõpetus	1	1	1
kehaline kasvatus	2	3	3
tööõpetus	2	2	2
valikaine			2
nädalakoormus	20	23	25

- Klasside numeratsioon näitab õpilase koolis käimise aega ja on vajalik kooli korraldusliku ning statistilise arvestuse fikseerimiseks.
- Tunni pikkus on arvestuslikult 45 minutit. Iga õpilase töörežiimi puhul arvestatakse tunnis tema psüühiliste ja füüsiliste protsesside iseärasustega
- Tuleb arvestada, et õpilaste areng üldiselt või erinevates valdkondades on erinev. Ühes klassis võib olla erineval õpitasemel õpilasi.
- Vastavalt õpilastega töötavate spetsialistide otsusele ja kooli võimalustele võib õpilasele määrata kuni 3 tunni ulatuses rehabilitatsiooni plaani järgseid individuaal- või rühmatunde (näit kõneravi, ravivõimlemine, loovteraapia vms), mis jäävad lubatud nädala koormuse 20-25 tunni sisse ja mida viivad läbi vastava ettevalmistuse saanud inimesed ning mis kajastuvad individuaalsete õppekavade tugiteenuste osas
- Kooli õppenõukogu nõusolekul rakendatakse vajadusel erisusi tunnijaotusplaanis lihtsustatud õppel olevatele õpilastele ja see tuuakse välja individuaalses

õppekavas.

5.5.3. Ainekava

Ainekavas tuuakse välja õppeainete õppesisu ja õpitulemused klasside (I-III) kaupa. Ainekava esitatakse antud õppekava lisana nr 5.

5.6. Hindamine

- Lihtsustatud õppe õpilaste hindamine toimub individuaalses õppekavas püstitatud eesmärkide ja õpitasemetest saavutamise lähtuvalt.
- Õpitulemusi hindab õppeaine- või klassiõpetaja tehes igal nädalal lapse arengu kohta märkmeid, lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.
- Õpilasi motiveeritakse õppetööle positiivsete suuliste ja kirjalike hinnangute ning premeerimise abil.
- Hindamine on sõnaline.
- Õpitulemusi (individuaalse õppekava eesmärkide täitmist) hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“, „ei tule toime“.
 - Hinnangut tuleb toime abiga – TTA võib täpsustada hinnangutega:
„tuleb toime sõnalise abiga“ – SA,
„tuleb toime eeskuju järgi“ – E,
„tuleb toime koostegevuses“ – K,
„tuleb toime füüsilise abiga“ – F.
 - Hinnang „ei tule toime“ – ETT viitab vajadusele muuta IÕK-d ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.
- Õpilaste käitumist ja hoolsust ei hinnata eraldi, kuna vaimupuudega ja/või liitpuudega õpilased ei ole võimelised saadud hinnangute alusele oma käitumist muutma. Vajadusel täidetakse IÕK-s mittesoovitava käitumise osa ja tuuakse välja meetodid ning võtted käitumise korrigeerimiseks.
- Õpilast hinnatakse 3 korda õppeaastas sh., esimene hindamine on õpilase hetkeseisu fikseerimine, teine hindamine toimub teise perioodi lõpul, kolmas hindamine toimub viienda õppeperioodi lõpul. Kirjaliku hinnangu saab laps II ja V õppeperioodi lõpul klassitunnistusele.
- Klassitunnistuse vorm kinnitatakse kooli õppenõukogus.
- Õppeaasta lõpus koostatakse igale õpilasele kirjalik hinnang, mis antakse lapsevanemale/eestkostjale.

JAAGU LASTEAED-PÕHIKOOLI LASTEAI AINEKAVA

1. Valdkond *Mina ja keskkond*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) täiskasvanu suunamisel väärtustab enda ja teiste tervist ning juhendamisel käitub tervislikult ning ohutult;
- 5) täiskasvanu suunamisel käitub keskkonda hoidvalt;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: matkimist, võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta ennast jõukohaselt väljendama, küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.
- 6) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;

- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita

Valdkonna *Mina ja keskkond* tulemused vanuseti:

Teema	3-aastane	5-aastane	7-aastane
Mina	• Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime. • Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss. • Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel.	• Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).	• Oskab end tutvustada. • Teab oma kohustusi ja õigusi. • Kirjeldab enda omadusi ja huve
Perekond ja sugulased	• Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend. • Teab õdede ja vendade nimesid.	• Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed).	• Teab oma pereliikmeid ja lähissugulasi. • Mõistab, et pered võivad olla erinevad. • Jutustab oma vanavanematest.
Kodu	• Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	• Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja. • Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi). • Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.	• Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. • Teab kodust aadressi ja telefoni.
Lasteaed	• Oskab nimetada oma rühma nime. • Suuda leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik).	• Nimetab oma lasteaia nime. • Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. • Teab nimetada	• Teab lasteaia aadressi. • Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust.

	- Nimetab rühmas olevaid esemeid. - Ütleb küsimise korral rühmakaas-lastel ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.	lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. Teab oma, võõra ja ühise tähendust.	Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone.
Kool			- Teab kooli kui õppimise kohta. - Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb.
Ametid, elukutsed, tööd	- Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi - Matkib lihtsamaid töövõtteid - Asetab töövahendid kokkulepitud kohta	- Oskab nimetada vanemate ameteid - Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas - Loetleb tundumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid - Põhjendab mängu-või töökoha korrastamise vajadust	- Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid - Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ja nende vajalikkust - Mõistab töö ja vastutuse tähtsust - Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes - Selgitab raha otstarvet
Kodumaa, teised rahvused Eestis	- Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peo-riiete kandmine jm). - Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.	- Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. - Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. - Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas.	- Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). - Teab koduvalla/-linna sümboleid. - Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. - Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. - Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. - Suhtleb teisest rahvusest lastega. - Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
Tähtpäevad, pühad ja kombed	- Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse) - Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	- Kirjeldab tähtpäevi peres. - Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.	- Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. - Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm). - Oskab kirjeldada

			tähtpäevade tähistamist oma lasteaia või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingede-päev jm). • Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidu-püha).
Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	• Teab mõistete <i>hea</i> ja <i>paha</i> tähendust. • Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	• Teab mõistete <i>õige</i> ja <i>vale</i> tähendust. • Teab üldtuntud viisakusreegleid. • Tunneb ja järgib lauakombeid.	• Teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>autus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda. • Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). • Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
Sõprus ja abivõime	• Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid • Oskab haiget saanud sõpra lohutada	• Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi • Oskab sõpra lohutada ja abistada • Oskab andeks anda ja leppida	• Oskab luua ja hoida sõprussuhtet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla • Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus		• Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada. • Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).	• Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. • Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
Suhtumine erinevustesse		• Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine – valge kepp, vaegkuulmine – kuuldeaparaat).	• Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi. • Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. • Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.
Ehitised	• Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.	• Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende	• Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning

		sisustus. - Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaia ning teab nende otstarvet. - Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.	nende otstarvet. - Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm). - Oskab nimetada teenindus- asutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm). - Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).
Kodumasinad	Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	Kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.	Kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).
Sõidukid	Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).	Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).
Jäätmed	Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).	Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse.	- Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid). - Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. - Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Tervise väärtustamine		Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	- Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. - Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). - Teab, mis on haigus. - Teab, milline tegevus

			või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).
Hammaste tervis	• Teab hammaste hooldamise vahendeid. • Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	• Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. • Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	• Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). • Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Tervislik toitumine	• Nimetab toiduaineid.	• Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	• Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
Inimkeha tundmine	• Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	• Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	• Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. • Teab tüdruku ja poisi erinevusi
Ohutus ja turvalisus	• Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	• Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised). • Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelevalveta; rattasõit kiivrita). • Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. • Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	• Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). • Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. • Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada. • Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). • Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.

Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad; taimed, seened ja putukad	• Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. • Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.	• Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv). • Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.	• Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. • Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.
Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	• Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi. • Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. • Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).	• Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.	• Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust • Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine).
Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	• Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).	• Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.	• Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.
Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	• Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi. • Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.	• Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.	• Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi(marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).
Õö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	• Oskab küsimise korral iseloomustada ööd(on pime) ja päeva (on valge).	• Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).	• Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused	• Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).	• Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.	• Seostab muutusi looduses aastaaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. • Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede

			istutamine, põldude kündmine, mererannas päevi- tamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). • Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).
Ilmastik: erinevad ilmastiku-nähtused	• Oskab nimetada erinevaid ilmastiku-nähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	• Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. • Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.	• Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	• Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. • Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	• Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). • Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). • Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. • Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. • Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.	• Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. • Kirjeldab, millised on inim- tegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. • Teab, kuidas loomi talvel aidata, ja oskab seda teha. • Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata. • Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi). • Soovib osaleda looduse korrastamises.
Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	• Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	• Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku. • Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.	• Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Valgusfoor ja tänava	• Teab valgusfoori ja	• Teab valgusfoori	• Oskab kirjeldada oma

ületamine	tulede tähendust (punane, kollane, roheline). • Teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i>.	tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust. • Teab, kuidas sõiduteed ületada. • Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).	teekonda kodust lasteaeda. • Teab, kuidas ületada ristmikku. • Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. • Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.
Liiklusmärgid	• Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	• Teab liiklusmärkide tähendusi.	• Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes. • Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnuki-kaitsmed, ohutud paigad).
Sõidukid	• Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. • Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	• Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. • Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).	
Helkur, turvavöö ja -vöö	• Teab helkuri kasutamise vajalikkust.	• Teab turvavöö ja turvavöö vajalikkust sõidukis. • Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. • Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.	• Teab, kuhu kinnitada helkurribad.

2. Valdkond *Keel ja kõne*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) naudib suhtlemist;
- 2) kasutab jõukohast suhtlemisvahendit ja püüab algselt suhtlemist;
- 3) kuulab ja jälgib meeleldi ettelõetud luuletusi, jutukei ja lavastusi;
- 4) teeb kaasa õpitud kõnettoetavaid viipeid või osutab piltidele.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) kõne-eelne suhtlemine

- 2) hääle ja keele ning abivahendite kasutus: sotsiaalse kontakti loomine, häälitsemine, hääldamine, sõnavara ja seda toetavad eseme, pildi ning viipe süsteemid, grammatika;
- 3) kõnelemine ja kuulamine abivahendite toel;

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse keelevahendeid (uusi sõnu ning neid asendavaid/toetavaid vahendeid, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet, näeb sobivaid esemeid, pilte ja viipeid ning tal on võimalus jõukohaselt ennast väljendada; lapsele luuakse reaalsed suhtlussituatsioonid, kus tegutsetakse koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu suhtlemist õppima; ettelugemiseks valitakse erinevaid jõukohaseid raamatuid, et toetada tähelepanuvõime, vaatamis- , kuulamis- ja suhtlemisoscuse arengut;
- 4) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tuleb toime (vajadusel suhtlemisabivahendite toel) nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes või muul viisil (suhtlemisabivahendeid kasutades) edasi anda;
- 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt laiendatud liht- ja liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada (vajadusel suhtlemisabivahendite toel);
- 8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad;
- 10) kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- 11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Valdkonna *Keel ja kõne* tulemused vanuseti:

1,5-2-aastased

- Eelistab suhtluspartnerina tuttavat täiskasvanut
- Jälgendab luuletuste ja sõrmemängude lugemisel täiskasvanu intonatsiooni ja mängulisi liigutusi
- Vastab küsimustele vahetult tajuva ja varem nähtu kohta
- Keskendab lühiajaliselt oma tähelepanu esemete, mänguasjade ja piltide vaatamisel.
- Mõistab selgelt väljendatud korraldusi.

- Kuulab ja mõistab täiskasvanu kõnet.
- Tunneb pildil ära lihtsamad esemed ja tegevused.
- Kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).
- Kasutab verbaalseks enese väljendamiseks häälotsusi või 1-2 sõnast koosnevaid lauseid.

2-3-aastased

- Tunneb ära ja nimetab inimese kehaosad.
- Oskab kasutada kõnes eitavaid lauseid.
- Vastab küsimustele kes, kus, mida teeb?
- Tunneb piltidelt ära tuttavaid esemeid.
- Oskab kirjeldada pildil kujutatud esemeid ja tegelasi.
- Kasutab endast rääkides mina vormi.
- Kuulab ja mõistab täiskasvanu kõnet.
- Oskab 2-3 realist lühiluuletust.
- Täidab täiskasvanu poolt antud lihtsamaid korraldusi.

3-4-aastased

- Nimetab tegevusi pildil.
- Mõistab kohamäärusi (täidab korraldusi: pane sisse, peale alla).
- Esitab küsimusi ümbritseva kohta.
- Oskab ennast väljendada lausetega.
- Suudab kuulata lühikest jutukest (10-15min.).
- Annab õigesti edasi kuulatud lühijutu sisu.
- Vastab küsimustele kes, kus, mida teeb?
- Nimetab pildilolevaid esemeid ja teab, milleks neid kasutatakse.
- Kasutab kõneledes „mina“ vormi.

4-5-aastased

- Moodustab grammatiliselt õigeid lauseid.
- Oskab kuulatud jutust tähtsamaid seigad nimetada.
- Tunneb mõningaid tähti.
- Suudab jutustada sündmustest oma elus.
- Jutustab pildiseeria järgi.
- Eristab sõnas häälikuid rõhutatud hääldamise abil.
- Teab peast luuletust või liisusalmi.
- Sõrmemängude ajal liigutab igat sõrme eraldi.

5-6-aastased

- Oskab väljendada oma mõtteid.
- Eristab sõnas häälikuid, leiab sõnas häälikute asukoha.
- Tunneb trükitähti.
- Oskab kirjutada oma nime.
- Eristab minevikku ja tulevikku.
- Oskab vestluses oma järjekorda oodata.
- Jutustab eriolukordadest piisavalt täpselt.
- Esitab peast 2-3 lühiluuletust.
- Jutustab pildiseeria järgi.
- Suhtleb hästi teiste laste ja täiskasvanutega.

6-7-aastased

- Suudab jälgida, meeles pidada täiskasvanu seletust.
- Jutustab eri olukordadest piisavalt täpselt.
- Oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi.
- Oskab edasi anda oma mõtteid .
- Oskab peast luuletusi.
- Eristab sõnas häälikuid, määrab nende järjekorra sõnas.
- Eristab hääliku pikkusi.
- Teab täis-, kaas- ja sulghäälikuid.
- Tunneb kõiki trükitähti.
- Loeb kokku sõna ja lihtsamaid lauseid.
- Kasutab trükitähti lihtsate sõnade kirjutamiseks.
- On omandanud õiged kirjutamisvõtted (tähe kirjutamine, kirjutamise suund, joone hoidmine).
- Suudab meelde jätta sõnade loetelust 3-5 sõna.
- Suudab meelde jätta 3-5 eset pildil.

3. Valdkond *Eesti keel kui teine keel*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele vastu;
- 2) vastavalt võimetele soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) vastavalt võimetele tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) vastavalt võimetele kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti rahvakommete tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus igapäevaste tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);

- 6) valitakse mitmekesisel pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates;
- 8) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse eesti keele kui teise keele õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

4. Valdkond *Matemaatika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti-, sisseasetamise teel;
- 2) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike jne);
- 3) rühmitab juhendamisel esemeid ühe tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus vm) ja juhendamisel võrdleb esemete hulki;
- 4) kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid sh ringi ja ruutu ja kolmnurka;
- 5) suunamisel võtab/leiab esemete hulgast palju ja üks;
- 6) abistamisel loendab esemeid;
- 7) tunneb ära abivahenditele toetudes lihtsamaid öö ja päevaga seotud tegevusi ja matkib neid mängus;
- 8) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja suunamisel kasutab esemelist- või piltpäevakava igapäevategevuste järgnemise tajumiseks;
- 9) jälgib suunamisel matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine;
- 2) suurused ja võrdlemine;
- 3) värvused;
- 4) lihtsamad geomeetrilised kujundid;
- 5) ruumimõisted ja –suhted;
- 6) ajamõisted.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma jälgima, korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab juhendamisel esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas toetudes sobivale päevaplaanile ja võimetekohasel viisil kasutama vastavaid pilte/mõisteid

oma tegevuse kirjeldamiseks;

3) seostatakse mängud, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;

4) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujunemist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu;

5) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse matemaatika õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem*, *vähem*, *võrdselt*;
- 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) liidab ja lahutab (vajadusel abivahendeid kasutades) 5 piires ning tunneb märke +, –, =;
- 5) koostab täiskasvanu abiga kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- 9) oskab öelda kellaaega täistundides;
- 10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 11) mõeldab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms);
- 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

Valdkonna Matemaatika tulemused vanuseti:

1,5-2-aastased

- Oskab rühmitada esemeid ühe nähtava omaduse järgi.
- Rühmitab esemeid, mis oluliselt erinevad suuruselt (suur, väike).
- Oskab rühmas liikuda vastavalt etteantud suunale.
- Tunneb geomeetrilist kujundit-ring.
- Leiab sarnaseid esemeid.

2-3-aastased

- Oskab võrrelda esemeid ühe tunnuse järgi (suur/väike, pikk/lühike).
- Oskab rühmas liikuda vastavalt etteantud suunale (orienteerumine ruumis).
- Tunneb ringi ja ruutu.
- Loendab 3-piires.
- Leiab samasuguseid esemeid (loto, memoriin, doomino).

3-4-aastased

- Leiab samasuguse eseme vormi alusel.
- Leiab samasuguse eseme värvi alusel.

- Eristab mõisteid öö ja päev.
- Loendab 5-ni.
- Vastab küsimusele „mitu on?“ (saab aru arvumõistest).
- Kirjeldab aastaegade tunnuseid (abistava materjali toel).
- Tunneb kolmnurk, ruut, ring.
- Orienteerub ruumis (tuttavas keskkonnas).
- Suudab luua osadest terviku (kujunditest pilt, ehitus).

4-5-aastased

- Järjestab esemeid pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.
- Oskab rühmitada esemeid lihtsamate tunnuste järgi.
- Annab vajaliku arvu esemeid (1-10).
- Oskab nimetada esemete 2 ühist tunnust.
- Oskab kasutada ruumimõisteid (ees-tagasi; parem-vasak; edasi –tagasi).
- Oskab nimetada geomeetrilisi kujundeid (ruut, ring, kolmnurk).
- Oskab nimetada 4 aastaaga.

5-6-aastased

- Tajub päevakava vahelduvaid osasid.
- Tunneb lihtsamaid kujundeid (ruut, ring, ristkülik, kolmnurk).
- Tunneb numbreid 1-10-ni.
- Saab aru arvu ja numbri vastavusest.
- Oskab jaotada esemete hulka kolme erineva tunnuse alusel.
- Oskab määrata oma asukohta ümbritsevate esemete suhtes.
- Kasutab mõisteid täna, eile, homme.
- Oskab pulga, nõõri abil mõõta esemete pikkust.

6-7-aastased

- Tunneb ja nimetab tasapinnalisi kujundeid (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik).
- Tunneb ja nimetab ruumilisi kehi – kera, kuup, nelitahukas, püramiid.
- Tunneb numbreid 12-ni ja oskab määrata nende järjekorda.
- Teab mõõtühikute nimetusi – meeter, liiter, kilogramm, euro, sent.
- Järjestab, rühmitab esemeid/nähtusi 2-3 tunnuse alusel.
- Oskab järjestada kuude nimetused ja aastaajad.
- Oskab võrrelda kahte esemete hulka (hulga suurus).
- Oskab nimetada antud arvu naaberarvud.
- Oskab kirjutada numbreid 0-9.
- Oskab kella järgi määrata aega täis-, veerand-, pool- ja kolmveerandtundides.
- Liidab ja lahutab 12 piires.

5. Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast enes väljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) juhendamisel vaatlleb, kirjeldab ja kujundab jõukohasel viisil ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) juhendamisel kasutab jõukohaseid voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -

võtteid;

- 5) juhendamisel kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) juhendamisel vaatleb kunstiteoseid ja nimetab jõukohasel viisil nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: nähtud asjade, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: kritseldamine, voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid jõukohasel viisil;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut vaatlema, kirjeldama, kuidas ta kujutas esemeid, nähtusi, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut;
- 8) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse kunsti õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- 2) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- 3) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- 4) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 5) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 6) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 7) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- 8) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- 9) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Valdkonna *Kunst* tulemused vanuseti:

1,5-2-aastased

- Hoiab käes pliiatsit ja pintsli.
- Tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine).
- Voolib piklikku vormi ja vajutab plastiliini tükikesi alusele.
- Ilma kleepimiseta asetab alusele geomeetrilisi kujundeid (nt. lumememm, õhupallid jne.)
- Tõmbab pliiatsiga jooni.

2-3-aastased

- Hoiab käes pliiatsit ja pintsli.
- Tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine).
- Voolib piklikku ja ümarvormi.
- Kleebib detaile aluspinnale.
- Tõmbab pliiatsiga sirget joont ja ümarvormi.

3-4-aastased

- Joonistab järele ringi, vertikaalse- ja horisontaalse joone, risti.
- Hoiab õigesti pliiatsit.
- Oskab kasutada kääre (lõikamisoskus, ohutus).
- Tunneb 8-11 värvust (punane, kollane, sinine, roheline, must valge, oranž, lilla, roosa, pruun, hall).
- Voolib ümaraid ja piklikke vorme.
- Joonistab äratuntavaid tuttavaid esemeid (maja, inimene)

4-5-aastased

- Oskab oma tööd kirjeldada jutustades oma piltides nii tuttavatest asjadest kui ka oma fantaasiatest.
- Oskab võrrelda kahte suurte erinevustega kunstitööd: värve/süžeed/meeleolu.
- Lõpetab alustatud töö.
- Kasutab õiget pliiatsihoidu
- Oskab lihtsustatult kujutada esemeid, loodust, ümbritsevat keskkonda neile iseloomulike tunnuste kaudu.
- Tunneb põhi- ja segatud värvusi, oskab võrrelda heledamaid ja tumedamaid toone.
- Oskab voolimisel detaile omavahel ühendada/massist pisidetaile pigistada.
- Oskab käsitseda kääre ja liimipulka.
- Oskab kleepida erinevatest detailidest/ kujunditest koosneva pildi/mustri.
- Kasutab omandatud oskusi ja töövõtteid iseseisvalt.

5-6-aastased

- Oskab oma tööd kirjeldada, võrrelda teiste töödega.
- Julgeb kunstitegevuses mõelda/tegutseda loovalt.
- Tunneb värve ja oskab neid segada soovitud tulemuse saavutamiseks.
- Kujutab (joonistab, voolib, kleebib) esemeid, loodust, ümbritsevat keskkonda neile iseloomulike tunnuste alusel.
- Oskab kujutada loomi, linde, inimest lihtsamates asendites/tegevuses.
- Kasutab õiget pliiatsihoidu.
- Rebib lihtsamaid vorme: tükke, ribasid, ümarvorme.

- Lõikab välja lihtsamaid figuure, kujundeid.
- Voldib lihtsamaid esemeid.
- Kasutab omandatud oskusi ja töövõtteid iseseisvalt.

6-7-aastased

- Kasutab õiget pliiatsi- ja käärihoidu.
- Oskab kujutada äratuntavalt inimesi ja esemeid erinevate kunstitegevuste läbi.
- Oskab iseseisvalt segada värve.
- Lõikab kääridega kontuuri järgi.
- Oskab rebida kontuuri järgi.
- Voolib ja joonistab mälu järgi.
- Oskab kasutada kogu paberipinda.

6. Valdkond *Muusika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suunamisel suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast jõukohasel viisil loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab jõukohasel viisil musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimuva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega;
- 7) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse muusika õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) tunneb rõõmu muusikalises tegevusest
- 2) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- 3) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;

- 4) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 5) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 6) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 7) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- 8) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;
- 9) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 10) väljendab ennast loova muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

Valdkonna *Muusika* tulemused vanuseti:

1,5-2-aastased

- Kuulab ja jälgib täiskasvanu laulu.
- Sooritab koos täiskasvanuga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile.
- Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
- Mängib täiskasvanu ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapilli (plaksutab, patsutab).

2-3-aastased

- Tunneb ära õpitud muusikapalasisid.
- Tunneb ära ja mängib lihtsamaid rütmipille (kõlapulgad, marakas).
- Laulab kaasa lühikesi muusikalisi fraase.
- Sooritab tantsuliigutusi: keerutamine, koosjalu hüplemine, lehvitamine, kükitamine, sõrme vibutamine).

3-4-aastased

- Iseloomustab kuulatud muusikat põhimõistetega (rõõmus-kurb, kõrge-madal, vaikne-vali).
- Laulab õpetajaga kaasa.
- Oskab rütmi edasi anda plaksutades, hüpates.
- Tunneb rütmipille (tamburiin, kõlapulgad, marakas) ja oskab laule kaasa mängida.

4-5-aastased

- Laulab õpetajaga ja kogu rühmaga kaasa.
- Tunneb mõnda lastepilli.
- Oskab vasaku/parema jala ja käega liigutusi sooritada.
- Oskab pillidel mängida kaasmänge õpitud lauludele, liisusalmidele.

5-6-aastased

- Laulab ühtlases tempos kogu rühmaga.
- Tunneb eesti rahvapille (torupill, kannel).
- Oskab end loova väljendada muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.
- Oskab mängida meloodiapille õige hoiu ja mänguvõttega.

6-7-aastased

- Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmaga/ansamblis kui üksi.
- Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.
- Oskab mängida lastepillidel ja mängida pilliansamblis.
- Oskab end väljendada loovalt rütmilise liikumise kaudu.

7. Valdkond *Liikumine*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) järgib esmaseid ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus ja enesekontroll;
- 2) põhiliikumised, sh liikumisabivahendite kasutamine;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel ning vajadusel toetatakse lapse arengut sobivate abivahendite kasutamisega;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, kelgutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last jõukohasel viisil oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema;
- 5) kujundatakse põhiliikumisviisid ja/või kasutatakse sobivaid liikumisabivahendeid;
- 6) mitmekesistatakse lapsele jõukohasel viisil põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist;
- 7) lapse arengutasemest lähtuvalt toetatakse liikumise õpet erinevate alternatiivsete suhtlemisvahenditega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab

domineerivat kätt;

- 7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- 8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- 9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
- 11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
- 12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

Valdkonna Liikumine tulemused vanuseti:

1,5-2-aastased

- Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste.
- Kõnnib piiratud pinnal.
- Säilitab kõndides ja joostes sihi.
- Hüpitab käes palli ja jälgib selle suunda.
- Mängib koos täiskasvanuga ning kaaslasega kõnni- ja jooksumänge.
- Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.
- Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.
- Istub kelgul ja hoiab kelgust kinni.
- Kasutab liikudes rütmipille täiskasvanu abil.

2-3-aastased

- Valitseb oma keha kõnnil ja jooksul.
- Kõnnib abiga trepist alla ja üles.
- Seisab ja kõnnib varvastel säilitades tasakaalu.
- Suudab seista lühikest aega ühel jalal.
- Püüab hüpelda koosjalgadega kohapeal.
- Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste.
- Viskab ja püüab palli kahe käega.
- Oskab jäljendada ettenäidatud lihtsamaid võimlemisharjutusi.
- Mängib kõnni- ja jooksumänge koos juhendajaga.

3-4-aastased

- Valitseb oma keha edaspidi ja tagurpidi liikudes.
- Kõnnib varvastel säilitades tasakaalu.
- Kõnnib trepist üles-alla vahelduva sammuga.
- Oskab jäljendada ettenäidatud lihtsamaid võimlemisharjutusi.
- Oskab tähele panna märguannet ja selle järel alustada liikumist.
- Hoiab oma kohta rivistuses.
- Oskab kasutada iseseisvalt liumäge, tunnelit, ronimisredelit.
- Viskab ja püüab kahe käega palli.
- Oskab palli veeretada kaaslasele, tähiseni.
- Hüpleb koosjalgadega kohapeal ja edasiliikudes.
- Hüppab üle madala takistuse.

4-5-aastased

- Jälgib ohutusreegleid üksi liikudes ja liikumismängudes.

- Oskab jäljendada õpetaja poolt ettenäidatud võimlemis-harjutusi ja teeb kaasa mitmest elemendist koosnevat harjutuste kombinatsiooni.
- Oskab tähele panna märguannet ja selle järgi alustada liikumist.
- Hüpleb lühikest aega ühel jalal.
- Hüppab koosjalu kohapeal/edasi liikudes/üle takistuste.
- Hoiab oma kohta erinevates (ring, kolonn, viirg) rivistustes.
- Oskab mõned korrad põrgatada ja püüda palli kahe käega.
- Kiigub iseseisvalt.
- Veeretab palli kaaslastele/esemete pihta.
- Oskab visata palliga kaugviset.
- Paneb kokku ja võtab lahti keeratavaid esemeid.

5-6-aastased

- Oskab liikuda õpetaja seletuse järgi.
- Peab kinni ohutusreeglitest üksi liikudes ja liikumismängudes.
- Hoiab oma kohta rivistuses (ring, kolonn, viirg, paariskolonn).
- Oskab jäljendada õpetaja poolt ettenäidatud võimlemisharjutusi.
- Sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust nõudvaid harjutusi.
- Oskab hüpata kaugus-; kõrgushüpet- peale hüpet ohutult maanduda.
- Oskab visata palliga kaugviset.
- Põrgatada palli ühe käega ja sööta kahe käega kaaslastele.
- Hüppab koosjalgadega edasiliikudes üle takistuse.
- Kiigub iseseisvalt.
- Oskab käsitleda tuttavaid spordivahendeid (pall, rõngad jne.).
- Oskab sõita jalgrattaga ja tõukerattaga.

6-7-aastased

- Tahab liikuda ja tunneb sellest rõõmu.
- Tunneb paremat ja vasakut kätt.
- Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu.
- Saab aru õpetaja korraldustest ja oskab vastavalt sellele liikuda.
- Laps suudab oma liikumist ette planeerida (üksi, grupis) ja kooskõlastada oma liikumist kaaslaste omaga.
- Oskab käsitseda tuttavaid spordivahendeid (pall, rõngad jne.).
- Oskab rivistuda kolonni, paariskolonni, ringi, viirgu, pikkusjärjekorda.
- Peab kinni ohutusreeglitest liikudes ja mängides.
- Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
- Hoiab rütmi liikumisel.
- Oskab sööta, püüda ja põrgatada palli.
- Oskab sõita tõukerattaga.
- Suudab sooritada koordinatsiooni ja osavust nõudvaid harjutusi (kõnd piiratud pinnal, ühel jalal seis, pööre varvastel jne.).
- Oskab hüpata kaugus- ja kõrgushüpet ja ohutult maanduda.
- Suudab hüpelda koos jalu, ühel jalal, kääri, harki-kokku ja hüpata üle takistuse.
- Oskab teha kukerpalli.

JAAGU LASTEAED-PÕHIKOOLI HOOLDUSÕPPE AINEKAVA TEGEVUSVALDKONDADE KAUPA**1. TEGEVUSVALDKOND: MOTOORIKA****1.1. Üldsätted**

Motoorsete oskuste arendamine ja füüsiline heaolu on lapse tervikliku arengu aluseks.

Motoorsed oskused tugevdavad õpilase kehataju, üld- ja peenmotoorika oskusi ja tagavad parema toimetuleku igapäevasel eneseteenindamisel.

Üldmotoorikat arendatakse võimlemisel, jalutuskäikudel, liikudes looduses erinevatel maastikel, motoorsel rajal, grossingul, tantsides ja muusikatundides ja eneseteenindamisel.

Kehatunnetust harjutatakse erinevate veeprotseduuride käigus (teraapiavannis, ujumisel, duši all pestes), pallimeres, grossingul ja kiikumisel.

Peenmotoorikat arendatakse käelistes tegevustes, mängides, eneseteenindamisel.

Rõhuasetused, õpisisu ja pädevused on välja toodud hooldusõppe õppekavas.

1.2. Motoorika õpitulemused

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Üldmotoorika - Talub füüsilist kontakti / puudutamist - Kõverdab ja sirutab õlaliigest - Kõverdab ja sirutab küünarliigest - Kõverdab ja sirutab randmeliigest - Roomab - Liigub talle omasel viisil - Keerab kõhult selili - Keerab seljalt kõhuli	Üldmotoorika - Talub füüsilist kontakti pikema aja vältel - Keerab kätt randmest (nt kallab topsist eseme välja) - Liigub käpakil - Astub üle takistuse - Liigub abivahendiga vähese abiga, iseseisvalt	Üldmotoorika - Tõmbab ja tõukab juhendaja kätest kinni hoides - Korjab esemeid maast üles - Tõmbab ennast käte abil pingil edasi - Liigub ise - Liigub jooksusammul - Ületab ettetuleva takistuse õpitud viisil - Liigub/kõnnib ebatasasel maastikul

• Hoiab pead kõhuli lamades • Hoiab pead istudes • Istub toetatuna • Seisab seisulaua • Kohaneb abivahenditega, reageerib positiivselt asendimuutustele • Tajub iseennast suhetes ümbritsevaga, teadvustab oma kehaosi (nt kehatunnetusprogramm Knill, pallimeri, ratsutamine, kiikumine) • Tajub oma keha liikumist • Tajub oma keha raskust (nt teraapiapallil vetrumine) • Istuvas asendis tõukab jalaga eseme (nt palli) eemale • Kõigutab end muusikat kuuldes	• Istub iseseisvalt vähese abiga • Seisab iseseisvalt vähese abiga • Kasutab tegevus- ja abivahendeid • Patsutab erinevaid kehaosi (nt Knill programm) • Osutab palve peale oma kehaosale • Kiigutab ennast (nt kiikumine küljelt-küljele, ette- taha) • Lubab end kiigutada • Hüpitab end teraapiapallil istudes • Hüppab batuudil kätest kinni hoides • Lööb jalaga palli • Liigub muusika saatel • Istub kelgul • Kumardub eseme võtmiseks maast	• Istub omandatud viisil, iseseisvalt. • Seisab omandatud viisil, iseseisvalt • Reageerib adekvaatselt ja kasutab tegevus- ja abivahendeid • Teeb iseseisvalt kaasa kehatunnetusharjutusi • Kiigub kiigel • Teeb kiikudes ise kiigele hoogu • Hüppab batuudil iseseisvalt • Lööb palli suunatult • Kõnnib erinevates suundades (ette, taha, küljele, ringis) • Liigub muusika saatel järgides rütmi • Kelgutab • Kükkitab varbseinast kinni hoides • Kõnnib treppidel juurdevõtusammuga • Kõnnib treppidel vahelduvsammuga • Ronib varbseinal üles ja alla
--	---	--

Peenmootorika • Leiab oma käed • Püüdleb esemeid • Haarab ja hoiab esemeid (kämblavõte) • Laseb esemeid käest lahti • Paneb asju ühest käest teise • Lubab oma käed värviseks teha • Ajab kätega näpuvärvi laiali • Hoiab pliiatsit/pintslit käes • Hoiab plastiliini käes • Pigistab plastiliini	Peenmootorika • Haarab sõrmeotstega (näpitsvõte) • Võtab, hoiab ja uurib esemeid ning paneb neid (sõrmeotstega) anumasse • Tõmbab takja aluselt esemeid (hoiab ühe käega alust ja teisega tõmbab) • Haarab eseme ja paneb selle näidatud kohta • Võtab vasakult poolt parema käega ja viib üle keskjoone paremale • Liigutab käsi sihipäraselt näpuvärvidega värvides • Kriipseldab pliiatsi/pintsliga • Tõmbab plastiliini küljest tükke • Vajutab plastiliinitükke alusele	• Astub juhendamisel märgistusele kulgedes mööda rada • Läbib mootorse ringraja (nt astub trepist üles, kaldpinnalt alla) • Sõidab veloergomeetril • Sõidab jalgrattaga • Osaleb sportlikes mängudes Peenmootorika • Eristab sõrmede liigutusi • Avab-suleb erinevaid karpe, purke ja topse • Joonistab näpuga lihtsaid kujundeid • Oskab kasutada pliiatsivõtet • Tõmbab näidise järgi vertikaaljoone • Tõmbab näidise järgi horisontaaljoone • Joonistab lihtsaid kujundeid näidise järgi (ring, rist vm) • Rullib plastiliini laual/käte vahel • Veeretab plastiliini laual/käte vahel • Ühendab kaks plastiliinitükki
--	--	--

• Kortsutab paberit • Hoiab palli käes • Lükkab/veeretab palli • Hoiab nõõri käes	• Käristab paberit • Vajutab liimitud detaili kinni • Tirib pesulõkse karbiäärelt • Paneb rõngaid pulga otsa • Paneb topse üksteise sisse • Laob klotsidest torni • Tõmbab pliiatsilt korgid • Tõmbab mängutoosi mängima • Viskab palli • Veeretab palli • Kerib nõõri pulgale	omavahel • Rebib paberit • Paneb paberile liimi ja asetab detaili kohale • Paneb pesulõkse karbiäärele • Ajab rõngaid paelale (paela ots tugevdatud) • Ühendab kokkukäivad klotsid (Duplo, Lego vm) • Paneb pisikesi nuppe aukudesse • Paneb pliiatsitele korgid peale • Keerab mutri poldile • Viskab palli eesmärgistatult (korvi, märgi pihta, teisele inimesele jne) • Püüab palli • Kerib nõõri kerasse
--	--	---

2. TEGEVUSVALDKOND: SOTSIAALSED OSKUSED

2.1. Üldsätted

Sotsiaalsed oskused arenevad läbi vastastikuse suhtlemise teiste inimeste ja maailmaga. Oluline on arendada kontakti loomist ja hoidmist nii füüsilisel kui ka emotsionaalsel tasandil, õppida oma tundeid väljendama, mõistma teiste inimeste tundeid ning tegutsema koos kaaslasega.

Oskus tunnetada adekvaatselt inimeste vastastikust sõltuvust on vajalik kogu edaspidise elu jooksul.

Eneseteenindusoskuste kujundamise eesmärgiks on suurendada õpilase aktiivset osalemist igapäevaelus ja aidata tal saada võimalikult iseseisvaks. Antud oskuste õpetamine on kooli igapäevaelu loomulik ja väga oluline osa. Nende oskuste omandamine on raske ja sügava vaimupuudega ning liitpuudega laste jaoks väga suure tähtsusega.

Rõhuasetused, õpisisu ja pädevused on välja toodud hooldusõppe õppekavas

2.2. Sotsiaalsete oskuste õpitulemused

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Talub füüsilist kontakti - Reageerib füüsilisele kontaktile positiivselt (heaoluhäälitsusega, vaikseks jäädes, silmsidega, liigutamisega jne) - Uurib oma ümbrust - Vaatab oma vaateväljal liikuvat inimest - Sirutub tuttava isiku poole - Säilitab silmside kolme sekundi jooksul - Naeratab täiskasvanule	- Otsib ise kontakti tuttava täiskasvanu või teise õpilasega (puudutab, paitab, kallistab, hoiab käest jne) - Tunneb huvi teise õpilase vastu - Jälgib teise õpilase tegevust - Hoiab silmsidet, kui talle pööratakse tähelepanu - Vaatab isikut, kelle tähelepanu tahab	- Kasutab füüsilist kontakti sobivalt (teab, milline kontakt sobib, milline mitte ja millises olukorras) - Vaatab kaasõpilasele otsa ja naeratab talle - Osutab õpitud esemetele ja tuttavatele inimestele

• Reageerib täiskasvanu lähedusele hääletsusega • Naeratab ja häälitseb oma peegelpildile • Näitab välja toimingu meeldimist, mittemeeldimist (elavneb, nutab, häälitseb, naera(ta)b jne) • Reageerib positiivselt vastuseks kõnetamisele (tuttav täiskasvanu, teine laps) • Reageerib keelavale hääletoonile • Vaatleb naeratades ja häälitsedes oma käsi • Lubab oma käsi juhtida • Püüdleb pakutud eset	endale tõmmata • Reageerib oma nimele vaatamisega • Reageerib tervitamisele/hüvastijätule • Reageerib keelule soovimatu käitumise lõpetamisega • Jäljendab täiskasvanu liigutusi • Võtab täiskasvanult eseme • Annab täiskasvanule eseme, et sellega koos tegutseda (näit. raamatut vaadata) • Tegutseb täiskasvanu läheduses rahulikult omaette 10 minutit • Tegutseb/mängib kõrvuti teise õpilasega • Võtab osa peitusemängust (nt. tõmbab rätiku oma näolt või „läheb“ peitu)	• Väljendab oma nime õpitud viisil • Väljendab erinevaid tundeid (rõõm, kurbus, viha, hellus jne) • Käitub üldiste nõudmiste järgi sotsiaalselt positiivselt • Kasutab viisakusväljendeid vastavalt olukorrale • Reageerib adekvaatselt kiitusele ja laitudele • Jäljendab täiskasvanut lihtsates toimingutes • Tegutseb iseseisvalt etteantud tegevusega • Tegutseb koos kaaslasega (nt vastastikune palli veeretamine, pildi-raamatu vaatamine, klotsidest torni ehitamine)
---	---	--

• Nõustub viibima ühisüritustel • Orienteerub tuttavas igapäevases keskkonnas Eneseteenindus • Sööb püreestatud toitu • Sööb (söötmisel) peenestatud toitu • Närib • Viib lusika suu juurde abiga • Lubab peale söömist suud pühkida • Neelab vedelikku • Joob (jootmisel) (tilaga) tassist	• Peab teatud asju temale kuuluvaks (nt. teab oma kappi, voodit, kohta laua ääres jne.) • Osaleb ühisürituste tegevustes (laulumängud, tants, meisterdamised jne) • Ootab oma järjekorda • Orienteerub lähiümbruses Eneseteenindus • Hammustab suurema pala küljest tüki • Sööb (abistamisel) lusikaga, hammustab tahket toitu • Peale sööki pühib paberiga suud • Haarab tassi ja viib suu juurde • Hoiab tassi • Asetab peale joomist tassi lauale	• Jagab asju kaaslasega • Aktsepteerib teiste omandit (nt. ei võta teise lapse mänguasja, sööki) • Aitab kaasõpilast • Küsib abi • Osaleb aktiivselt ja oskab käituda ühisüritustel • Liigub iseseisvalt tuttavas ümbruses • Reageerib ohusituatsioonile Eneseteenindus • Võtab tahke toidu näpu vahele ja pistab suhu • Sööb ise lusika/kahvliga • Kasutab määrimiseks nuga • Tükeldab mõningaid toite • Sööb ja joob puhtalt • Viib pärast sööki paberi prügikasti • Joob tassist, õpitud viisil • Joob läbi kõrre • Osaleb laua katmisel • Viib ise ära oma toidunõud • Aitab lauda pühkida • Täidab sotsiaalselt tähtsaid lauakombeid (soovib <i>Head isu!</i>, tänab jne)
--	--	---

- Suhtub positiivselt riietumisse ja lahtiriietumisse - Püüab enda riietamisele kaasa aidata - Proovib mõnda riietuseset/peakatet seljast/peast ära võtta	- Tunneb ära mõne riietuseseme otstarbe - Aitab kaasa riietumisel (nt. sirutab kätt või jalga) - Võtab ära mütsi - Võtab ära kingad - Võtab ära sokid - Võtab ära kindad - Võtab ära pluusi või särgi - Võtab ära püksid - Võtab ära eest avatava mantli või jaki - Paneb riided selleks ettenäidatud kohale - Paneb mütsi pähe - Paneb kingad jalga - Paneb pluusi või särgi selga - Paneb püksid jalga - Paneb selga eest avatava mantli või pluusi - Paneb kindad kätte - Oskab avada lihtsamaid kinniseid (kröpsud, trukid, lukk)	- Paneb ise selga ja võtab ära riietusesemeid - Teab oma riiete asukohta (paneб oma riided nagisse, riiulile või pingile)
- Nõustub hügieenitoimingutega - Istub WC-potil toetatuna	- Istub iseseisvalt WC potil - Teeb enamasti WC-potti, kui regulaarselt potile panna - Oskab lasta vett peale	- Avab ja kinnitab kinnised (trukid, kroöpsud, nööbid, lukud) - Eristab toa ja öue riideid - Korrastab peegli ees oma välimuse - Teadvustab WC vajadust (annab märku, jälgib rutiini) - Püsib kuivana - Saab WC-s iseseisvalt hakkama - Saab vähese suunava abiga hakkama igapäevaste hügieenitoimingutega

• Lubab teha käed märjaks • Lubab teha näo märjaks • Teeb iseseisvalt algelisi kuivatamise liigutusi (nt patsutab käsi rätikusse) • Lubab pesta hambaid • Lubab oma juukseid kammida • Lubab oma nina pühkida • Lubab oma keha pesta	• Tõmbab varrukad üles • Avab ja suleb kraani • Seebitab käed • Loputab käed • Peseb nägu • Kuivatab käsi ja nägu • Hoiab ise hambaharja • Teeb harjamise liigutusi • Hoiab käes kammi/juukseharja • Teeb kammimise liigutusi • Pühib paberiga nina • Teeb pesemisliigutusi vannis/duši all	• Reguleerib vett • Peseb käed puhtaks (kontrollib ise) • Peseb näo puhtaks (kontrollib peeglist) • Kuivatab ise ja paneb rätiku oma kohale • Täidab topsi veega • Pigistab hambapastat harjale • Peseb hambad puhtaks • Loputab suud • Loputab hambapesuvahendid (hambahari, veetops) • Kammib juuksed • Nuuskab nina • Peseb keha vannis/duši all • Kuivatab keha • Kasutab deodoranti
--	--	---

3. TEGEVUSVALDKOND: KOMMUNIKATSIOON

3.1. Üldsätted

Kommunikatsioonioskuste õpetamine hõlmab kõne-eelse suhtlemise ja selle eeldusoskuste, väljenduste mõistmise ning eneseväljenduse arendamist.

Õpilaste suhtlusvahendiks on reeglina kõnet asendavad või toetavad e alternatiivse ja augmentatiivse kommunikatsiooni (AAK) vahendid (esemed, viiped, fotod, pildid, suhtlustahvlid ja -kaustad), millele lisandub häälotsuste, sõnade ja lausete kasutamine.

Valitud suhtlusvahendi kasutamise õpetamine toimub praktilise tegevuse käigus. Õpilast ümbritsevad inimesed kasutavad temaga suheldes alati vastavat AAK vahendit ning ümbritsev keskkond on märgistatud klassis kasutusel olevate AAK vahenditega.

Rõhuasetused, õpisisu ja pädevused on välja toodud hooldusõppe õppekavas.

3.2. Kommunikatsiooni õpitulemused

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Kommunikatsiooni eelduste kujunemine • Koogab • Laliseb • Väljendab oma soove/meeleolu häälotsustega või tegevusega (nt nutab, naerab, lükkab ebameeldiva eseme ära) • Häälitseb tähelepanu saamiseks • Häälitseb vastuseks täiskasvanu häälotsustele • Jälgib silmadega käte tegevust • Jälgib pilguga esemeid, mida käes hoiab • Küünitab lähedal asuva objekti suunas • Haarab esemeid • Manipuleerib esemetega		

• Reageerib esemele kui signaalile Suhtlemine • Fikseerib pilgu inimese näole • Fikseerib pilgu kontrastsele pildile/fotole või taustast eristuvale esemele • Jälgib pilguga eseme või objekti liikumist • Võtab pilkkontakti • Reageerib helile • Reageerib miimikale • Reageerib žestidele • Reageerib kõnele • Kuulab, keerab pead heliallika suunas	Suhtlemine • Vaatab eset või objekti, millele osutatakse • Vaatab pilte • Seostab igapäevaseid tegevusi PCS-piltide ja piktogrammidega • Kasutab fotokommunikatsiooni- abiga, koostegemisel • Tunneb ära (seostab) fotol ja tegelikkuses pereliikmed, klassikaaslased, igapäevategevused • Tunneb ära nimetatud eseme foto pealt (ühendab eseme ja foto, annab palutud foto, osutab jms) • Tunneb ära nimetatud eseme PCS pildilt või piktogrammilt (ulatab palutud pildi, ühendab foto ja sümboli, osutab) • Väljendab oma soove täiskasvanu suunamisel (valib 2 või enama variandi vahel) • Ühendab heli ja heliallika (lihtsad igapäevased asjad) • Kasutab lalinsõnu. • Väljendab end „omakeelsete“ väljenditega • Matkib erinevaid hääli	Suhtlemine • Väljendab oma nime õpitud viisil • Kasutab kaaslaste nimesid • Osutab õpitud esemetele ja tuttavatele inimestele • Oskab märku anda abivajadusest või endaga seoses olevast hädaolukorrast • Mõistab ja kasutab õpitud PCS-pilte • Saab aru piltpäevaplaanist (teab piltide tähendust, seostab pildi järgneva tegevusega jms) • Oskab õpitud teemal suhelda kasutades suhtlustahvli • Oskab kasutada suhtluskausta • Väljendab mõnd põhisoovi õpitud viisil (nt alternatiivse kommunikatsioonivahendi, viibete abil) • Tunneb ära erinevaid hääli • Matkib tuttavaid silpe • Moodustab kindla tähendusega silpe (brrr = auto) • Oskab korralduse peale matkida häälikuid, silpe ja suuliigutusi
---	--	--

• Lokaliseerib heliallika • On huvitatud kõne kuulamisest • Reageerib tervitusele/hüvastijätule (elavneb, rõõmustab, kurvastab vm) • Huvitub kontaktist temaga iga päev tegeleva täiskasvanuga • Talub füüsilist kontakti / puudutamist olemas sisuline kontakt lapsega; • Reageerib (mingil viisil) kontaktipüüdlustele	• Reageerib oma nimele • Osutab oma pildile • Osutab esemele või objektile • Osutab endale küsimuse peale kus on _____? (nimi) • Näitab/ nimetab mõnd õpitud kehaosa • Osutab kaaslasele kuuldes tema nime • Mõistab ja reageerib õpitud viisil kesmis situatiivsetele küsimustele (osutab objektile, pildile, piktogrammile). • Kuulab ettelugemist • Matkib lihtsaid käteliigutusi/viipeid • Kasutab üksikuid lihtsustatud viipeid • Matkib <i>Jah ja Ei</i> väljendavaid liigutusi (noogutus, pearaputus vm) • Tervitab ja jätab hüvasti õpitud viisil täiskasvanu suunamisel • Reageerib keelule tegevuse lõpetamisega	• Väljendab oma nime õpitud viisil • Kasutab üksikuid sõnu • Moodustab viipefraase/lauseid • „Räägib“ talle olulisest (päike paistab) • Huvitub lihtsatest piltjutustustest, lavastustest • Vastab adekvaatselt lihtsatele <i>Jah-Ei</i>-vastust nõudvatele küsimustele • Vastab adekvaatselt situatsiooniga seoses olevatele <i>Kes?, Mis?, Kus?</i>-küsimustele kasutades õpitud kommunikatsioonivahendit • Vastab kas-küsimusele õpitud viisil • Vastab õpitud viisil küsimusele <i>Mida teeb?</i> • Matkib keerukamaid käteliigutusi/viipeid • Tervitab ja jätab hüvasti õpitud viisil iseseisvalt • Reageerib keelule tegevuse lõpetamisega
---	--	---

	• Täidab lihtsaid igapäevaseid 2-3-sõnalisi piltide või viibetega saadetud korraldusi tuttavas olukorras • Omab vähest motiveeritust tegutsemiseks koos täiskasvanuga	• Täidab lihtsaid korraldusi võõras olukorras. • Mõistab kiitust ja laitust • Näitab üles koostöövalmidust
--	--	--

4. TEGEVUSVALDKOND: KOGNITIIVSED OSKUSED

4.1. Üldsätted

Kognitiivsete oskuste arendamine kulgeb meelte stimuleerimiselt (aistingute arendamiselt) taju arengu ja lihtsate põhjus-tagajärg suhete mõistmise suunas. Õpilasel on oluline aru saada eseme püsivusest, probleemide lahendamisest, ruumisuhetest, esemete kasutamisest, mängimisest ning põhjuslikest seostest.

Rõhuasetused, õpisisu ja pädevused on välja toodud hooldusõppe õppekavas.

4.2. Kognitiivsete oskuste õpitulemused

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Eeltunnetuse kujundamine • Säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu • Haarab ja hoiab esemeid- puudutab ja kombib esemeid näoga, huultega kätega, jalgadega • Tajub oma keha	Tunnetuse kujundamine • Tegutseb sihipäraselt mõne tuttava esemega • Järjestab tuttavas situatsioonis kaks osatoimingut • Võtab, hoiab ja uurib esemeid • Osutab palve peale oma kehaosale	Tunnetuse kujundamine • Kasutab sihipäraselt tegevusvahendeid • Osaleb kehatunnetusharjutustes

Kompimismeel • Talub füüsilist kontakti / puudutamist • Püüab vabaneda teda takistavast esemest • Laseb esemel kukkuda • Tekib aisting eseme puudutamiseks • Hoiab kättepandud esemeid • Haarab esemeid (ühe/kahe käega), laseb neid käest lahti • Manipuleerib esemetega Haistmismeel • Reageerib erineva intensiivsusega lõhnadele (meeldiv/ebameeldiv lõhn) Maitsmismeel • Reageerib erinevatele maitsetele (magus, soolane, mõru, hapu jt) Nägemismeel • Fikseerib ja hoiab pilku taustast eristaval esemel. • Jälgib pilguga • Jälgib kontrastpilte • Vaatleb vaateväljas olevaid esemeid	Kompimismeel • Vabaneb takistusest (eemaldab ettejäävaid esemeid/asju soovitu kättesaamiseks) • Ühendab situatiivseid esemepaare • Tunneb ära mõne tuttava eseme • Tegutseb sihipäraselt mõne tuttava esemega • Paneb liikuma erinevaid esemeid (autod, helilised mängud vms) • Paneb eseme ühest käest teise, et veel üht eset kätte võtta • Võtab eseme nõust/tapilaualt • Paneb esemeid nõusse ja tühjendab nõu Haistmismeel • Valib meeldiva/ebameeldiva lõhna vahel Maitsmismeel • Valib meeldiva/ebameeldiva maitse vahel Nägemismeel • Ühendab esemepaarid • Ühendab eseme ja foto/pildi • Matkib üksikuid liigutusi • Tunneb ära tuttavaid inimesi • Otsib tema nähes peidetud eset • Püüab säilitada silmsidet kadunud	Kompimismeel • Seostab eri meelte abil loodud aistinguid • Valib tegevuseks vajalikud vahendid ja kasutab neid sihipäraselt (nt koristusvahendid, söögiriistad jm) Nägemismeel • Ühendab õpitud viisil pildipaare või pildiosi • Teab eseme asukohta, mis ei ole nähtaval, aga on seal püsivalt olnud (nt. riided nagis, lusikad, pliiatsid sahtlis, teatud raamat riulis jne)
---	---	--

Kuulmismeel • Pöörab pilgu/ pea/ /keha heliallika suunas Suuruse-, värvuse ja vormikujutised	esemega (lapse nähes peidetakse see ära ning ergutatakse seda otsima) • Reageerib mingil moel kadunud (eemaldunud) eseme uuesti ilmumisel Kuulmismeel • Matkib rütmilist liigutamist Suuruse-, vormi-, ruumi- ja ajakujutised • Jaotab ja järjestab esemeid kahte ossa: suuruse, kuju, ja/või värvuse alusel. • Paneb ümmargusi tappe tapilauda • Paneb kujundi vastavasse vormi (ümar, kandiline, kolmnurkne) • Paneb väiksema eseme suurema sisse • Laob rõngaid pulga otsa • Seab esemeid üksteise kõrvale • Omab vähest motiveeritust tegutsemiseks koos täiskasvanuga	• Paneb kokku kaheosalisi pilte • Nimetatud pildi leidmiseks keerab raamatulehti • Eristab „üks“ ja „palju“ Kuulmismeel • Matkib rütmi (plaksutab, koputab) Suuruse-, vormi-, ruumi- ja ajakujutised • Rühmitab esemeid kahe/kolme tunnuse alusel (suurus, värvus vm) • Paigutab esemeid ja pilte eeskuju järgi ruumis: peal, all, kõrval • Paigutab kujundeid vastavasse vormi: ümmargune, kolmnurkne, kandiline • Ühendab üksteise sisse käivaid lelusid • Tunneb ära suure-väikse (esemed) • Laob rõngad pulga otsa suuruse järgi • Saab aru: • Suur-väike • Kerge-raske • Lühike-pikk • Alla-üles • Ees-taga • Kõrval/juures • Sees-väljas • Vaikne-vali • Pehme-kõva • Soe-külm
--	---	--

Jälgib lihtsaid mängu (auto sõidab, nukk sööb, asjade peitmine)	- Teab igapäevaste tegevuste järgnevust (päevarütm) - Osaleb igapäevaelu jälgendavates mängudes	- Üks-palju (mitu) - Ümmargune-kandiline-kolmnurkne - Värvused - Mõistab ööpäeva ja koolinädala rütmi igapäevaste korduvate tegevuste kaudu - Valib mänguasja ja mängib sellega mõtestatult - Võtab osa lavastusmängust - Oskab märku anda abivajadusest või endaga seoses olevast hädaolukorrast; - Ühendab erinevaid tegevusi, et saavutada soovitud tulemus
---	--	---

JAAGU LASTEAED-PÕHIKOOI TOIMETULEKUÕPPE AINEKAVA

Õppesisu esitatakse ainekavades arengutasemete kaupa. Õpetaja koostab oma töökava igaks õppeaastaks, arvestades õpilaste võimeid ja perspektiivi. Paljusid teemasid peab pidevalt kordama ja laiendama (kontsentrisuse printsiip), et kord omandatu jõuaks pikaajalisse mällu. Oluline on, et käsitletavad teemad oleksid lastele arusaadavad ning jõukohased ja seotud praktilise eluga.

1.ELU- JA TOIMETULEKUÕPE

1.1.Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused

I arengutase

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, ärgitatakse osalema praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus. Tähelepanu pööratakse kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga, oma välimuse ja õppevahendite korrashoiule. Õpilane kohaneb uute inimestega enda ümber ja uue keskkonnaga.

Õpetuse põhitaotluseks on õppimiseks vajalike baasoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Oluline on, et õpetamine toimuks võimalikult reaalses praktilistes situatsioonides. Väga oluliseks tuleb pidada eneseteeninduse alusoskuste õpetamist praktilises tegevuses.

II arengutase

Rõhuasetus on suhte MINA-MEIE teadvustamisel. Õpilane õpib mõistma õpilase rolli. Endiselt on oluline välimuse ja õppevahendite korrashoid.

Õpetuse põhitaotluseks on kujundada esimesel arengutasemel omandatud baasoskuste harjumuslik sooritamine tuttavas situatsioonis. Arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine, oma tegevuse kommenteerimine. Suureneb õpilaste iseseisvus ja vastutustunne.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Võimaluse korral toimub õppetöö praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

Õpetamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Tundides käsitletakse sama teemade ringi jääb samaks eelnevatel õppeaastatel õpituga, kuid suurenenud on teadmiste maht ja tõusnud raskusaste.

III arengutase

Rõhuasetus on MINA-MEIE teadvustamisel suhetes kodukoha ja oma tegevusega.

Õpetuse põhitaotluseks on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus, kujundatakse lihtsa töö oskusi. Õpilane kommenteerib oma tegevust suunatult verbaalselt / alternatiivsete vahenditega.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õppetöö toimub võimalikult sageli praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

1.2.Elu-ja toimetulekuõppe ainekava jaotus

1.2.1.Minapilt

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Osaleb igapäevatoimingutes vastavalt võimetele/ oskustele • Tunneb ära endale kuuluvad esemed • Teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta • Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile • Täidab hügieeninõudeid abiga • Tunneb õpitud kehaosi, näitab/nimetab neid suulise korralduse põhjal • Tunneb ära pildilt oma kodu	• Sooritab igapäevatoiminguid suhteliselt iseseisvalt • Teeb vahet oma-võõras asjadel • Hoiab korras oma koolitarbed • Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile • Täidab hügieeninõudeid meeldetuletamisel • Teab kehaosi • Teab oma elukohta (maal/linnas, korteris/majas)	• Tuleb enamasti toime eneseteenindusega • Teeb vahet oma-võõras-meie asjadel, käitub vastavalt • Hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse • Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile • Oskab teha jõukohast tööd • Täidab hügieeninõudeid; hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest • Omab algteadmisi inimese organismist • Teab oma kodu aadressi ja oma kooli nime

• Teab enda nime • Teab, et on poiss või tüdruk	• Teab enda sünnipäeva ja vanust • Teab pereliikmete nimesid • Määratleb poiss/tüdruk • Tunneb ära oma põhiemotsioonid	• Teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi • Nimetab temale olulised inimesed ja tunneb nad ära piltidelt • Määratleb mees/naine, poiss/tüdruk • Kontrollib oma põhiemotsioone ja vajadusel püüab reguleerida oma käitumist
--	---	--

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• MINA osaleja praktilises tegevuses • Mina: Enda äratundmine fotolt. Oma ja kaaslaste nimed, enda nimele reageerimine, nimesildi äratundmine Poiss-tüdruk –enda soo teadmine • Inimene: Erinevad kehaosad, milleks meil neid vaja on • Tervislikud eluviisid: Ilma ja tegevusega sobiva riietuse, jalanõude kandmine	• Suhted MINA/MEIE • Mina: Õppetegevus suunatud enda välimuse kirjeldamisele. Vanus. Poiss – tüdruk, nende sarnasused – erinevused • Inimene: Meeleelundid ja nende tähtsus, teised elutähtsad organid Terve ja haige lapse tunnused • Tervislikud eluviisid: Tervislikud eluviisid ja kahjulikud harjumused	• MINA/MEIE ja MINA/ÕPILANE • Mina: Mina neiuna, noormehena, muutused välimuses ja käitumises • Inimene: Luud ja lihased, nende ülesanded Liikumise vajalikkus Vereringe Hingamine Toidu teekond Nahk, juuksed ja küüned Suguorganid, nende hügieen • Tervislikud eluviisid: Ruumide tuulutamine, koristamine Kahjulike harjumuste mõju

Toit: Tervisliku ja mõõduka toidukogusega harjutamine Töö ja sport: liikumismängudes, jalutuskäikudel, matkadel osalemine	Külmetushaigustest hoidumine. Toit: Tervislik ja ebatervislik toit Töö ja sport: töö/liikumise ja puhkuse vaheldumine Päevarežiim	organismile (suitsetamine, alkoholi jm tarvitamine) Naha hooldus, kaitse Arsti poole pöördumine Toit: Tervislik toitumine: toidupüramiid, toidukorrad – ja kogused, söömiskultuur Mitmekülgne toit, vitamiinid Töö ja sport: tervislike eluviiside järgimine Kehaliste harjutuste ja füüsilise töö tähtsus
• Emotsioonid: Rõõmus, kurb, tõsine, vihane, solvunud, hirmunud - Enda emotsioonide märkamine, suunatud tähelepanu emotsioonile	• Emotsioonid: Enda emotsioonide märkamine, oma tunnete väljendamine - Põhiemotsioonide märkamine, äratundmine kaaslastel ja nende emotsioonidele suunatult reageerimine - Põhiemotsioonide äratundmine piltidel	• Emotsioonid: Andestamine, andeks palumine - Enese meeleolu kontroll ja reguleerimine tegevuste abil (muusika kuulamine, kunst jne)
• Sõprus: Klassi- ja koolikaaslased, nendega koos õppekäikudel, kooli üritustel viibimine	• Sõprus: Pereliikmed, sõbrad, tuttavad, võõrad; erinev käitumine - Kaaslase abivajaduse märkamine, abistamine	• Sõprus: Sõprus- ja lähedussuhted - Üksteisele meeldimine, armumine - Perekond - Pulmad
• Perekond: Perekonnaliikmed: ema, isa, vanaema, vanaisa, õde/vend	• Perekond: Lähisugulased - Pereliikmete nimed - Kodused pidupäevad, erinevate tähtpäevade tähistamine - Erinevas vanuses inimesed - Üksteise abistamine	• Perekond: Inimese elukaar - Sünd, kasvamine: imiku-, väikelapse-, noorem kooliiga, nooruki- ja täiskasvanuiga

Kodu Minu kodu Kodumaja Kodu linnas/maal	Kodu Kodune aadress Korter/ maja, erinevad ruumid/ hooned Ruumi sisustamine/kujundamine	Kodu Oma kodu (vanemate juures, toetatud elamine jms) Kodu sisustamine
Enda rahvuse teadvustamine. Kombed Eesti kirjanike luule ja luuletuste kuulamine. Eesti muinasjutud, nende kuulamine ja õpetaja esitatud lavastuste jälgimine	Erinevad rahvused: Aastaring rahvakalendris Erinevad rahvused Teises keeles räägitud jutt/lauldud laul Eesti kirjanike luule esitamine õpetaja toel Muinasjuttude kuulamine, jutustamine pildiseeria toel Lühilavastuste esitamine õpetaja suunamisel kasutades erinevaid vahendeid (näpunukud, käpiknukud, peakatted jms) Eesti tuntud lastekirjanikud, nende loominguga kuulamine Erinevate maade lastekirjandus	Erinevad rahvused ja rassid Inimestevaheliste rassiliste erisuste märkamine Eri maade luuletuste, juttude ja muinasjuttude kuulamine, esitamine Eesti ja teiste maade rahvaste kombestikuga tutvumine
Ametid: Õpetajad ja teised koolitöötajad	Ametid: Vanemate ametid Politsei, arst, juuksur, müüja, tuletõrjuja Jõukohased tööd koolis - Meeldib/ei meeldi; on vaja teha	Ametid: Jõukohased ametid: abitööline, koristaja, aedniku/koka abi, erinevad hooaja ja abitööd jne Plaanid pärast kooli lõpetamist Lähtumine tegevustes: peab/on vaja-teen Tööjuhiste lugemine ja töö tegemine juhendi järgi
Raha: Teadmine raha olemasolust	Raha otstarve ja kasutamine: Palk, taskuraha, poeskäik	Eelarve ja kokkuhoid: Palk ja kulud Kokkuhoid.

		Isiklikud kulutused Soovid ja võimalused Kingituse valimine ja ostmine
--	--	--

1.2.2. Eneseteenindusoskused ja käitumine

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Teab ja kasutab õpitud viisakusväljendeid - Täidab hügieeninõudeid abiga - Sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga - Korrastab abiga oma välimust - Reageerib keelule: tohib-ei tohi	- Käitub meeldetuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides - Valdab hügieeninõudeid - Sooritab igapäevatoiminguid - Korrastab meeldetuletamisel oma välimust - Hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub/pöördub abi järele - Oskab hinnata tegevusi põhimõttel õige – vale, tohib – ei tohi, meeldib – ei meeldi, tahan – pean	- Kasutab enamlevinud suhtlussituatsioonides viisakusväljendeid - Valdab/täidab hügieeninõudeid - Vaatab peeglist oma välimuse korrektsust/puhtust - Märkab endale ja teistele suunatud ohtlikku käitumist; reageerib sellele, kutsub abi - Oskab öelda EI - Oskab lugeda hoiatus – ja teabemärke - Oskab hinnata tegevusi põhimõttel õige – vale, meeldib – ei meeldi, tahan – teen, peab – teen, tahan – ei tohi – ei tee

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Igapäevaoskused: Riietumine, pesemine, toimetulek WC-s, raskuste puhul abi palumine	Igapäevaoskused: Isklik hügieeni järgimine Raskuste puhul abi palumine Toimetulek ujulas, perearsti külastamisel	Igapäevaoskused: Isklik hügieen ja ealistest ning soolistest erinevustest tulenevad nõuded Kaaslase abistamine (nt kingapaela sidumine, jope selga aitamine, toidu tõstmine vm)
Söömine: Söömine, söögilauas oma koha katmine ja enda koha koristamine	Söömine: Laua katmine ja koristamine oma klassi õpilastele, valikute tegemine söömisel, elementaarsete lauakommete järgimine Toitumine välistes tingimustes (ekskursioonil, piknikul jne)	Söömine: Käitumine pidulauas, kohvikus, restoranis Laua katmine pidulikeks sündmusteks
Käitumine: Käitumine erinevates situatsioonides (tund, vahetund, rühmatuba, arstikabinet jne) Viisakussõnade palun-täna, tere-head aega kasutamine Enda õige ja vale käitumise suunatud eristamine	Käitumine: Viisakas käitumine: koolis ja väljaspool kooli (teater, ühistransport, kauplus) Abi palumine, viisakas pöördumine teise inimese poole Enda ja kaaslase õige ja vale käitumise eristamine Hinnangu andmine teiste ja iseenda	Käitumine: Viisakas ja ebaviisakas käitumine: koolis ja väljaspool kooli (ametiasutused) Ebaviisakast käitumisest hoidumine Vajaliku teabe saamine, abi küsimine ametiasutustes Käitumise ohuolukorras Ohu hindamine ja abi palumine/kutsumine
Hoiatus-ja teabemärgid: Esmased kokkupuuted hoiatus-ja teabemärkidega: tualetid, arst, politsei	Hoiatus-ja teabemärkide tundmine ning mõistmine: Tualetid, elekter, kiirabi/arst, politsei jms	Hoiatus-ja teabemärkide mõistmine: Majajuht, olmekeemia märgid, pesumärgid, triikraua reguleerimine, pliit ja praeahi, pesumasin jms

1.2.3. Kool**Taotletavad õpitulemused:**

1.arengutaseme lõpuks	2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks
- Oskab tuttava eseme ja õppevahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile - Tunneb ära endale kuuluvad esemed - Teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta - Teab/kasutab pöördumisel kaaslaste ja õpetaja nime - Eristab tundi ja vahetundi	- Oskab valida vaba aja tegevust ja tegeleb sellega - Teeb vahet oma – võõras asjadel, käitub vastavalt - Hoiab korras oma koolitarbed - Teab kaaslaste ja õpetajate nimesid	- Oskab oma aega sisustada meelepärase tegevusega - Oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile - Teeb vahet oma – võõras – meie asjadel, käitub vastavalt - Hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse - Oskab pöörduda täiskasvanu poole - Tuleb toime igapäevatoimingute sooritamisega, abistab teisi igapäevatoimingutes, oskab teha jõukohast tööd

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Kool: Meie klass, selle sisustus ja minu koht Meie klassi õpilased: kaaslaste nimede kuulamine ja meeldejäätmine Poisid/tüdrukud Meie õpetaja: õpetaja nime teadmine Erinevad ruumid koolimajas, nende	Kool: Klassiruum ja selle korrashoid Õppetarvete korrashoid Suvised koolivaheaja meenutamine Õpetajad: nende poole pöördumine Õpetaja ühe-, hiljem kaheosaliste korralduste täitmine	Kool: Koolimaja ja selle ümbruse korrashoid Päevakeskus Viisakas käitumine koolis ja väljaspool kooli Teise inimese poole pöördumine

äratundmine vahetult ning piltidelt Erinevate kooliruumide otstarve Käitumine erinevates olukordades (tunnis, vahetunnis, rühmatubades, arstikabinetis jne)	Õppetarbed, esemete ja esemepiltide tundmine, rühmitamine suuruse, kuju, värvuse alusel Viisakas käitumine koolis ja väljaspool kooli Ohutu liiklemine tuttavatel tänavatel/teel. Kaaslaste vanused, sünnipäevad Erinevate kooliruumide otstarve, iseseisev liikumine ühest ruumist teise	
Koolitarbed Minu asjad, nende kasutamine ja korrashoid Koolitarvete koht	Koolitarbed: Minu asjad – kaaslaste asjad – õpetaja asjad Koolitarvete korrashoid	Koolitarbed: Töökoha ja töövahendite korrashoid

1.2.4. Vaba aeg

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Osaleb ühisüritustel - On kaasatud eakohaste ja võimetele vastavatesse vabaaja tegevustesse - Valib vaba aja tegevuse etteantud valikute hulgast - Osaleb mängus	- Osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel - Järgib päevaplaani - Valib vaba aja tegevuse ja tegeleb sellega suunatult - Teab lihtsamaid mängureegleid, peab neist kinni	- Teeb ettevalmistusi tähtpäeva tähistamiseks - Sisustab oma aega meelepärase tegevusega (muusika kuulamine, sportimine, lauamängud jms) - Oskab käsitada raadiot, telerit, arvutit - Osaleb füüsilist aktiivsust vajavates tegevustes - Mängib lihtsamaid lauamänge/rollimänge

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Mänguõpetus : Mänguasjad: mida nendega tehakse. Individuaalne mäng rühmas Mänguasjade valimine, teisega jagamine ja paigutamine oma kohale	Mänguõpetus : Jõukohased lauamängud, arvutimängud, lihtne rollimäng (imiteerimine) Mängureeglid Võit ja kaotus	Mänguõpetus : Seltskondlikud mängud, rollimängud Arendavad ajaveetmiskohad internetis Arvutimängud Interneti piiratud kasutusvajadus ja seal leiduda võivad ohud
Erinevad vaba aja veetmise võimalused: Jõukohased pildiraamatud, jalutuskäigud, mängud toas ja õues jne Päevaplaani järgimine	Erinevad vaba aja veetmise võimalused: Jõukohased raamatud, TV, muusika kuulamine, matkad, liikumismängud toas ja õues jne Osalemine klassi/kooli üritustel Teatri- ja kinokülastused Sünnipäevade pidamine, sõprade küllakutsumine Peo planeerimine ja organiseerimine	Erinevad vaba aja veetmise võimalused: Klassipeo/ sünnipäevapeo/ planeerimine ja organiseerimine Osalemine huvialaringides Iseseisvalt või perega üritustel osalemine Üritustel esinemeine Hobid ja harrastused
Sport: Õppekäigud kooli lähiümbruses Laulumängud, kullimängud	Sport: Mänguväljakute, terviseradade, ujula kasutamine	Sport: Lemmikalaga tegelemine

1.2.5. Aeg

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Nimetab aastaajad - Nimetab erinevate aastaegade tunnuseid (piltide abil) - Eristab õppetundi ja vahetundi, eristab päeva ja ööd, kooli – ja puhkepäevi - Osaleb loodusvaatlustes - Riietub vastavalt aastaajale	- Nimetab käesoleva aastaaja - Oskab nimetada aastaegade olulisi tunnuseid - Orienteerub ööpäevarütmis - Teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid - Riietub vastavalt aastaajale - Jälgib kella seostades kindlat tegevust kindla kellaaajaga	- Nimetab aastaajad õiges järjestuses - Oskab nimetada kuude nimetusi, kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris - Orienteerub nädala-, kuu-, aastarütmis - Oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid, lugeda (sümbol) ilmateadet - Riietub vastavalt ilmale - Nimetab täis- ja pooltunni - Kasutab kella aja planeerimisel

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Ajajaotus: <u>Öö ja päev:</u> Ööpäeva osad: päev, öö Õpilase tegevused päeval Isiklik piltpäevaplaan <u>Nädal:</u> Kooli/tööpäevad, puhkepäevad Nädalapäevade nimetused, äratundmine	Ajajaotus: <u>Öö ja päev:</u> Ööpäeva osad: hommik, lõuna, õhtu, öö Inimese tegevused ööpäeva eri osadel Piltpäevaplaan <u>Nädal:</u> Kooli/tööpäevad, puhkepäevad, riiklikud pühad	Ajajaotus: Aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut Päeva- ja nädalarütm Aastaring ajas (12 kuud, 4 aastaaga) Päeva, nädala tegevuse planeerimine

	Koolivaheajad Nädalapäevade nimetuste mõistmine ja aktiivne kasutamine	
Aastaajad: Ühised suunatud loodusvaatlused Ilmavaatlustabeli täitmine õpetaja abiga <u>Sügis:</u> eri meeltega tajutavad tunnused värvid looduses, loodusnähtused sügisel (lehtede kolletamine, langemine) Aed sügisel Sügisannid Riietus sügisel <u>Talv:</u> eri meeltega tajutavad tunnused, talvised loodusnähtused (lumi, jää) Talveriietus, oma riide äratundmine Tegevused talvel: kelgutamine, lumememme ehitamine Loomade ja lindude toitmine talvel Talispordivahendid: nende äratundmine Tutvumine talviste tähtpäevadega: jõulud	Aastaajad: Ühised loodus- ja ilmavaatlused Ilmavaatlustabeli täitmine <u>Sügis:</u> Sügise tunnuste äratundmine (ka pildil) Lehtpuud ja põõsad sügisel Sademed Põld sügisel Sügistööd aias ja põllul, tööriistad ja masinad Sügisese tähtpäevad: mardipäev, isadepäev, kadripäev: kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine <u>Talv:</u> Talve eri meeltega tajutavad tunnused Võrdlemine teis(t)e aastaegade Sademed talvel Taimed ja loomad talvel Tutvumine termomeetriga Sooja- ja külmakraadid Riietuse valik vastavalt ilmale, termomeetrinäidule Tegevused talvel: suusatamine, (uisutamine), lumememme ja lumekindluse ehitamine Talvised tähtpäevad: jõulud,	Aastaajad: Aastaring looduses Õhutemperatuuri jälgimine, mõõtmine Termomeetrinäidu märkimine tabelisse Sport ja meelelahutus: erinevad sportimisviisid Sportimine olenevalt aastaajast Loomad, linnud, putukad – elu seotus aastaajaliste muutustega looduses Tähtpäevad – peamised kombed ja tavad, ettevalmistamine, tähistamine Osalemine hooajalistes töödes Aiandus

<u>Kevad</u>: Kevade : eri meeltega tajutavad tunnused (lume sulamine, rändlindude saabumine, pajuoksad kevadel, esimesed kevadlilled) Kevadine riietus Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev <u>Suvi</u>: eri meeltega tajutavad tunnused (õpetaja suunamisel) Suvine riietus	vastlapäev, sõbrapäev Eesti Vabariigi aastapäev Kombed, tähistamiste ettevalmistamisel osalemine, esinemine <u>Kevad</u>: Kevade eri meeltega tajutavad tunnused, muutuste jälgimine looduses Võrdlemine teiste aastaaegade Kevadlilled Kevadised tähtpäevad: kevadpühad, emadepäev <u>Suvi</u>: Suve eri meeltega tajutavad tunnused Ilmastikunähtused suvel (sademed, vikerkaar) Riietumine suvel Suvelõbud: päevitamine, ujumine, kalastamine, sõitmine jalgrattal ja rulaga, õuemängud jne	
Kalender: Teadmine kalendri olemasolust (ning otstarbest)	Kalender: Kuude nimetused Kuupäeva tähistamine kalendril (õpetaja abiga) Enda sünnipäev ja vanus	Kalender: Kalendris orienteerumise oskus Kuude nimetused Kuupäeva märkimine ja seostamine kalendris Enda, (pereliikmete ja klassikaaslaste) sünnipäev ja vanus
Kell: Teadmine kella olemasolust (ning otstarbest)	Kell: Täistund Erinevad kellad Tegevuseks kulunud aja jälgimine	Kell: Täistund, pooltund, veerandtund, kolmveerandtund Ajakavad: tunniplaan, tv-kava,

		sõiduplaan Kellaaeg päevaplaanis orientiirina, tegevuseks kulunud ja planeeritav aeg
--	--	--

1.2.6. Elus ja eluta loodus:

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Tunneb õpitud mets- ja koduloomi - Oskab loomi algeliselt kirjeldada (nt. jänesel on pikad kõrvad, karu on pruun/suur jne.) - Matkib kodu-ja metsloomade häälistsusi ja liikumisviise. - Tunneb õpitud linde (kana, kukk, part, tihane, kuldnokk) - Oskab rühmitada loom/lind/taim - Osaleb õppekäikudel tehes suunatult loodusvaatlusi - Tunneb õpitud aedvilju (porgand, kartul, kurk, tomat, peet, kapsas, sibul). - Tunneb õpitud puuvilju (õun, pirn, ploom, kirss) - Rühmitab õpitud taimi (puu/ põõsas/ lill)	- Tunneb mets- ja koduloomi - Oskab kirjeldada õpitud loomi ja teab nende elupaiku - Kirjeldab loomi - Teab kodu-ja metsloomade häälistsusi ja liikumisviise. - Teab kodu- ja metslinde - Teab lindude ja loomade abistamise vajalikkust talvel - Oskab nimetada hetke ilma olulisemaid tunnuseid - Eristab elus ja eluta loodust - Oskab nimetada õpitud aedviljade värvust ja kirjeldada kuju - Oskab nimetada õpitud puuviljade värvust ja kirjeldada kuju. - Oskab nimetada taime osi (juur, vars, lehed õied jne)	- Teab loomade erinevaid elupaiku, oskab nimetada looma vastavalt elupaigale - Kirjeldab loomi - Teab levinumaid ränd- ja paigalinde, lindude rände vajalikkust - Tunneb loodushoiu põhitõdesid - Teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid - Oskab lugeda (sümbol) ilmateadet - Teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele - Teab, milleks kasutatakse aed- ja puuvilju - Teab taimede kasvukohti (aiamaa, kasvuhoone, põld, mets)

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Elus ja eluta loodus: Esmane kokkupuude mõistetega elus/eluta	Elus ja eluta loodus: Elusolendid: inimene, loomad, taimed Elusolendite ühised tunnused Looduslikud eluta looduse osad (vesi, õhk, maavarad, päike, kuu) ja inimeste valmistatud asjad kui eluta looduse osad	Elus ja eluta loodus: Eluta looduse osad ja tunnused Keskkonnakaitse (prügi mitte maha loopimine, okste asjata murdmine, tule mitte tegemine)
Elusloodus: Taimed: Lilled: vaatlemine sügisel, talvel, kevadel, suvel Õpitud lillede äratundmine kasvukohas, ruumide kaunistustes, pildil, kujutamine kunsti ja käelise tegevuse töödes Puud:sügisel, talvel, kevadel, suvel Viljapuud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, ploomipuu Puuviljad: maitse, lõhn, kuju, värvus Nende äratundmine, sh fotolt ja pildilt Aedviljad: porgand, kartul, kurk, tomat, peet, kapsas, sibul Aedviljade maitse, lõhn, kuju, värvus Nende äratundmine sh fotolt ja pildilt	Elusloodus: Taimed: Söödavad ja mürgised taimed Taime osad: juur, vars, lehed, õied, seemned, viljad Enamlevinud ravimtaimed: korjamine ja kasutamine Okas-ja lehtpuud: enamlevinud liigid, erinevused ja sarnasused Puud erinevatel aastaaegadel Puu- ja aedviljad: kasvatamine (seeme, taim, vili) Puu- ja aedviljade säilitamine, hoidistamine Seened: söödavad ja mürgised seened; seente säilitamine Marjad: söödavad ja mürgised marjad Marjade säilitamine (külmutamine, kuivatamine); hoidised Lilled: toa -, aia -, põllulilled Lillede hooldamine	Elusloodus: Taimed: Puu, põõsas, puhmas, rohttaim, sammal, samblik Ühe- ja mitmeaastased taimed Töötamine aias Mets: metsa tähtsus ja metsatööd Toataimed: toataimede kasvatamine ja toataimede kasutamine ruumide kujundamisel. Toataimed kui õhupuhastajad. Loomad: Kodu- ja metsloomad, kodu- ja metslinnud Kodutute loomade varjupaik Loomariigi mitmekesisus: teistes loodusvööndites elavad loomad Imetajad: välisehitus, levinumad liigid,

Loomad: Kodu- ja metsloomad, linnud Õpitud loomade ja lindude äratundmine, sh, fotolt, pildilt Loomade/lindude häälte äratundmine, matkimine Loomade/lindude liikumisviisid; äratundmine, liikumise matkimine	Loomad: Kodu- ja metsloomad, linnud Loomariigi mitmekesisus Erinevad elupaigad: mets, põld, soo, veekogud Loomaaed, loomapargid, farm, talu Kodu-/lemmikloomade ja lindude eest hooldamine; kasulikkus inimesele Loomade kaitse Metsloomade elu erinevatel aastaaegadel Paiga- ja rändlinnud Loomade/lindude välisehitus Putukate, kahepaiksete, kalade, roomajate iseloomulikud tunnused, eristamine loomadest, lindudest	tähtsus Putukad: tähtsus looduses Putukate kasulikkus inimesele (mesilane) Putukahammustused, esmaabi Kahepaiksed: välised tunnused, elupaik Roomajad: välised tunnused, elupaik, ohud Esmaabi rästiku hammustuse puhul Kalad: välised tunnused, elupaik Kalapüük Linnud: välised tunnused, levinumad linnuliigid, elupaigad, tähtsus Toitumisahel
Eluta loodus: Vesi: Soe vesi/külm vesi Mängud vee ja liivaga Savist voolimine Õhupalli täispuhumine/ õhu väljalaskmine Valgus ja pimedus Varjuteater	Eluta loodus: Vesi: Vee tähtsus inimese elus Vee säästlik kasutamine Vee olekud Veekogud Õhk: Õhu puhtus. Ruumide tuulutamise tähtsus. Termomeeter: tutvumine erinevate termomeetrite ja nende funktsioonidega. Muld: Muld taimede kasvukeskkonna	Eluta loodus: Vesi: Vee leidumine looduses, tähtsus, kaitse Puhta vee omadused (lõhnatu, maitsetu, vedelik) Vee olekute seos temperatuuri- muutustega Vee ringkäik looduses Veekogud (looduslikud ja tehisveekogud) Õhk: Õhu tähtsus Õhusoojus: soe õhk, külm õhk Erinevad soojusallikad (päike, ahi, radiaator, kamin) Puhas õhk ja saastatud õhk

	ja loomade elupaigana. Valgusõpetus: Pime ja valge aeg. Päike, kuu, tähed.	Termomeeter: temperatuuriskaala Pluss- ja miinuskraadid Õhu-, keha- ja veetemperatuuri mõõtmine Ilmavaatlused Muld, mulla harimine Loodushoid Valgusõpetus: Looduslikud ja kunstlikud valgusallikad Hea valgustuse tähtsus Prillid (vajalikkus, hoidmine) Elekter igapäevaelus; ohutus
--	---	--

1.2.7. Maateadus

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab enda elukohta • Orienteerub (abiga) lähemas ümbruses - koolis	• Teab oma kodu aadressi • Orienteerub iseseisvalt tuttavas ümbruses • Teab oma koduvalda/ kodulinna • Tunneb ära riigi sümboolika	• Teab oma kooli aadressi • Liigub selgeks õpitud marsruudil (nt. kool-pood, kool-kodu, kool-haigla) • Oskab nimetada mõningaid Eesti linnu, saari, teab mõningaid välisriike • Tunneb riigi sümboolikat ja Eesti kaarti

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Elukoht: Asula, kus õpilane elab Linn/maa	Elukoht: Kooli ümbruse tundmaõppimine Sõidutee ja kõnnitee	Elukoht: Oma kodukoha leidmine kaardilt
Eestimaa: Eesti – minu kodumaa Viljandi	Eestimaa: Eesti pealinn - Tallinn Kodukoha leidmine kaardilt (õpetaja abiga) EV sümboolika: Eesti hümn, lipp ja vapp Eesti rahvuslind, -lill Rahvariided. Eesti president	Eestimaa: Eestimaa kaart: suuremad linnad, jõed, järved Eestimaal Mõiste „välismaa“
Pinnavormid: Künkast üles ja alla ronimine Kelgutamine	Pinnavormid: Mägi, saar Raba ja soo Matkamine mitmekesisel maastikul	Pinnavormid: Org, tasandik, poolsaar
Plaan, maakaart: Mängud reaalsete esemete vähendatud kujutistega: nukud, mudela autod, nukumajad jms Pallimängud Eesti kaardi ühisvaatlemine (mida märgitakse kaardil-linnad, jõed, metsad, mäed jms) Jõgede, majade, puude jms voolimine	Plaan, maakaart: Ühistööna koolimaja/ kooliõue/ klassiruumi maketi meisterdamine erinevatest vahenditest (klotsid, karbid, pulgad) Pildi/plaani järgi objektide suunatud leidmine klassis, koolis, kooliõues Kaart: Geograafilise kaardi leppevärvused: (sinine-veekogu, roheline-mets, maa, kollane-mägi ala, mäestik) Kodukoha märkimine kaardil	Plaan, maakaart: Plaan – klassi plaani koostamine ja kasutamine ruumis orienteerumisel Leppemärgid plaanil (puu, maja, jõgi, tee, mööbliesemed) Plaanil märgitud objektide/esemete leidmine klassis/ koolis/õues Leppemärgid kaardil (asula, maantee, jõgi jms) Leppevärvid

	Kodukoha läheduses asuvad jõed, järved, asulad, nende osutamine kaardil õpetaja toel	
--	--	--

1.2.8.Ohutusnõuded

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Orienteerub koolis - Täidab eelneval meeldetuletusel õpitud ohutu käitumise reegleid	- Oskab võimalikult iseseisvalt liikuda kooli ümbruses - Teab liiklusreegleid jalgsi liigeldes - Oskab käituda ohuolukorras, teab hädaabinumbreid - Oskab paluda ja kutsuda abi	- Liikleb võimalikult iseseisvalt kooli lähiümbruses - Järgib tähtsamaid liiklusreegleid jalgsi liigeldes ja teab ühissõiduki kasutamise reegleid - Oskab märgata ohtu enese ja teiste jaoks, vajadusel kutsuda abi

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Liiklus: Minu koolitee Kõnnitee, sõidutee, ülekäigurajad, foorid Ohutu liiklemine kooli ümbruses Erinevad sõidukid meie teedel	Liiklus: Ohutu liiklemine koduasulas Liiklusmärgid: valgusfoor, ülekäigurada, jalakäijatete, jalgrattatee, ühissõidukitepeatas Liiklemine asulavälisel teel Liiklemine pimedal ajal, helkuri kasutamine	Liiklus: Liiklusmärgid Liiklusreeglid jalakäijale Jalgrattaga liiklemine Ühissõidukid: sõidukisse sisenemine, väljumine

• Ohutusnõuete täitmine: Õpetaja/täiskasvanu korralduste järgimine	• Ohutusnõuete täitmine: Käitumine ohuolukorras: telefoni kasutamine Hädaabi number 112 Abi palumine, kutsumine Käitumine tulekahju korral	• Ohutusnõuete täitmine: Hädaabi number 112, vajaliku informatsiooni edastamine Telefoni kasutamine Teistele suunatud ohtliku käitumise märkamine; ohu vältimine; abi kutsumine
---	---	--

2. EESTI KEEL

2.1. Eesti keele rõhuasetused

I arengutase

1.-2. klassis selgitatakse välja õpilase kõne mõistmise ja verbaalse/mitteverbaalse eneseväljenduse oskused, lõimitakse kõne mitteverbaalse suhtlemisega, kujundatakse oskust kuulata, jälgida, matkida ja koos tegutseda.

Õpilasi õpetatakse lühikorraldusi kuulama ja reageerima situatsioonist lähtuvalt koos osutamise ja/või ettenäitamisega esitatud korraldustele.

Õpilasi suunatakse reguleerima oma kõnet ja häälightsi grupis koostöötamise eesmärgil. Oluline on kontakti astumine, kontaktis osalemine ja kontakti kestuse pikendamine.

Kõne arendamine toimub peamiselt praktilise tegevuse ja suunatud esemelise mängu kaudu, kusjuures elementaarseks kõneks ja vokaliseerimiseks on vajalikud kaasnevad passiivsed ja aktiivsed liigutused.

Lihtsate ja õpilastele arusaadavate (nende sensomotoorsetele kogemustele toetuvate) õppejuttude kaudu õpetatakse sõnu ja häälikuid eristama: häälikute järelkordamine, reageerimine eri helidele ja mürale, kõnehäälikute äratundmine, kuulmistähelepanu arendamine.

Vajadusel täpsustatakse hääldust, kujundatakse oskust kõne baasiks olevate häälikukomplekside (häälik, häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järelkordamiseks.

Harjutatakse situatsioonile vastavate sõnade äratundmist ja kasutamist, võimalusel baaslausungite moodustamist. Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.

II arengutase

II arengutasemel (eeldatavalt 3.-6. klassis) jätkub kõnearenduslik töö. Tõuseb õpilaste suutlikkus mõista ja kasutada situatsioonile vastavaid baaslauseid, kujuneb võime oma tegevust verbaalselt/alternatiivsete vahenditega elementaarselt kommenteerida. Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist, harjutatakse situatiivset dialoogi.

Õpilasi õpetatakse vastama 3-4 küsimusele tajutud sündmuse või pildi põhjal.

Laiendatakse baassõnavara. Sõnavara omandamine toetub suunatud tajule ja praktilisele tegevusele.

Sõnavaratöös kasutatakse rühmitamise ja sobitamise ülesandeid varieeritakse objekte, objektide arvu, muudetakse rühmitamiselust. Õpetatakse oluliste/tüüpiliste tunnuste eristamist ja nimetamist. Olulised on ülesanded, milles harjutatakse kujutluste aktiveerimist verbaalse/alternatiivse teabe alusel ja kujutluste verbaliseerimist suunatult (pildi abil, kogemustele alusel).

Terviksõnameetodil loetavate sõnade/märkide arv suureneb.

Tehakse algust ära kirja ja võimaluse korral veerimisega. Õpilane õpib keeleliste või alternatiivsete vahenditega arusaadavalt väljendama oma põhivajadusi ja soove.

Õpiülesandeid täidetakse praktiliselt või materialiseeritult. Vaimset tegevust aktiveeritakse liigutuste abil.

III arengutase

Eelmistel tasemetel oli juhtivaks psüühiliseks protsessiks taju, kolmandal tasemel kasvab mälu osakaal. See võimaldab hakata kõnelema ka mälukujutlustele toetudes. Kujuneb osaliselt kaemuslik – kujundiline mõtlemine.

Õpilastel kujuneb oskus eristada kogemusi ja esitatud teavet, neid omavahel seostada. Suudetakse lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälu säilitada ja seda arvestada õpitud ja/või harjutatud toimingute sooritamisel. Tagasihoidlikul määral areneb võime kõnega oma tegevust planeerida ja reguleerida.

Õpetatakse elementaarseid lugemis- ja kirjutamisoskusi.

Õpilastest kujunevad võimalikult iseseisvad noored inimesed. Suurt tähelepanu pööratakse suhtlemisoskuse lihvimisele, oskusele hankida iseseisvalt informatsiooni, edastada teateid, järgida instruksioone.

Praktilisel viisil käsitletakse mõningaid grammatikateemasid.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutades valdavalt praktilisi tegevusi. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes. Antakse võimalus valikuteks. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt IKT vahendeid.

Õpilaste erinevate võimete tõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuste omandamiseks kuluvat aega.

Kolmandal tasemel võib õpetamine muutuda ainekeskseks.

2.2. Eesti keele ainekava jaotus

2.2.1. Kõnemõistmine

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Oskab kuulata; kuuleb oma nime ja reageerib sellele - Eristab kõnet ja mittekõnelisi helisid/müra - Osutab nimetamisel kehaosadele, lapse tegevustes kasutatavatele esemetele, tuttavatele inimestele - Mõistab üksikuid omadussõnu - Reageerib lühikorraldustele - Tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud märke, sümboleid, sõnu - Mõistab objektide vahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid	- Mõistab õpitud märkide, sümboolite, sõnade, lausete tähendust - Mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid, neid väljendavaid keelendeid - Kasutab õpitud omadussõnu esmete kirjeldamisel - Täidab üheosalisi korraldusi - Mõistab seoseid objekt – pilt – keeleüksus - Leiab eseme asukoha selle kirjelduse järgi	- Mõistab igapäevakõnet - Tunneb kirjelduse järgi ära tuttavad objektid, sündmused - Moodustab laiendatud lihtlause, kasutades õpitud omadussõnu - Mõistab ja täidab kaheosalisi korraldusi - Mõistab seoseid objekt – pilt – skeem – keeleüksus - Määrab objekti asukoha teiste objektide suhtes

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Mittekõneliste helide ja mürade eristamine inimkõnest; inimkõne äratundmine ja erinevate helide ja mürade matkimine - Reageerimine miimikale, intonatsioonile kehaasendile, liigutustele - Oma nimele reageerimine - Klassikaaslaste nimede teadmine - Tajutavaid objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavate omandatud märkide või sümbolite äratundmine ja kasutamine - Kehaosade ja igapäevategevuses kasutatavate esemete (riietusesemed, nõud, mööbliesemed jne) ning nende kujutiste äratundmine ja nimetamine - Esemete ja nende kujutiste rühmitamine 1 – 2 tajutava tunnuse alusel ja rühma kuuluvate objektide nimetamine - Õpilase tegevustega seotud sõnade mõistmine 2 - 3 objekti vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine - Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude situatiivne mõistmine	- Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine - Kõne rütmide (häälikuridade, kõnetaktide, sõnaridade ja lühikeste lausete järelkordamine), rütmisalmide koos- ja järelkordamine - Osalemine liikumis- ja laulumängudes - Salmide ja näpumängude õppimine - Verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud lühikorralduste ja keeldude mõistmine - Objektide ja sündmuste tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine ja sõnastamine - Seose objekt - pilt - sõna loomine - Objektide vaheliste ruumisuhete ja neid väljendavate keelendite (all, peal, ees, taga, kõrval) mõistmine. - Eseme asukoha leidmine kirjelduse järgi	- Mitmeosaliste korralduste, juhendite mõistmine - Õpitud märkide ja sümbolite kasutamine - Tuttavate objektide ja sündmuste äratundmine kirjelduse järgi - Seoste objekt – pilt – skeem – keeleüksus loomine - Objektide asukoha teadvustamine kahe parameetri alusel (all paremal, taga peal jne)

2.2.2. Eneseväljendus ja sõnavara

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Annab märku oma vajadustest või soovidest • Meeldetuletamisel tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil • Nimetab lähiümbruse esemeid, temale tähtsaid isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil • Nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid või isikuid • Nimetab üksikuid üldnimetusi verbaalselt või alternatiivsel viisil (loomad, riided, toit) • Ütleb oma nime verbaalselt või alternatiivsel viisil • Vastab arusaadavatele küsimustele 1 – 2 sõna/alternatiivse suhtlusvahendi abil • Osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil • Väljendab eitust ja jaatust	• Väljendab oma soove, palub vajaduse korral abi • Kasutab viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides (tervitab, jätab hüvasti, tänab ja palub) • Nimetab tuttavaid reaalseid või pildil kujutatud isikuid, objekte, nende tajutavaid tunnuseid, tegevusi, vajadusel kasutab viipeid, jt.suhtlabivahendeid • Oskab nimetada õpitud üldnimetusi • Ütleb oma täisnime, vanuse aadressi ja teisi olulisi andmeid verbaalselt või alternatiivsel viisil • Osaleb situatiivses dialoogis • Kordab lühikesi rütmisalme, luuletusi ja teeb kaasa liigutusi	• Selgitab abivajadust (milles vajab abi, missugust abi vajab) • Kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides • Valdab elulistes olukordades vajalikku põhisõnavara • Kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi vajadusel kasutab vajadusel suhtlabivahendeid • Kasutab oma kõnes õpitud üldnimetusi • Ütleb oma isikuandmed • Alustab ja jätkab dialoogi • Teab peast õpitud luuletusi

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Emotsionaalse kontakti otsimine, loomine ja hoidmine täiskasvanute ja kaaslastega • Hingamis- ja artikulatsiooniharjutused • Rütmsalmide saatmine liigutustega, kooskõne vastavalt võimekusele • Osalemine kooskõnes ringmängudes • Esemel või inimese nimetamine sõna või sõnapaariga • Oma põhivajaduste ja soovide (janu, vajadus tualetti minna jne) väljendamine lihtsate keeleliste vahenditega (sõnad, baaslausungid) või alternatiivsete vahenditega • Küsimustele vastamine (jaatus, eitus) žesti, viipe, häälsuse või sõnaga • Viisakusväljendid (tervitamine, tänamine, palumine jne), äratundmine, reageerimine, kasutamine • Oma tegevusele viitamine (ärgitatud privaatkõne alged) • Rütmi- ja koordinatsiooniharjutused, kõnerütm (üld- ja peenmotoorika, silma ja käe liigutuste koostöö) • Tegevusaktile antud hinnangu (õige, vale) mõistmine • Situatsioonile vastavate sõnade ja 2-3-	• Täiskasvanu ja kaaslasega kontakti astumise harjutamine • Situatiivse dialoogi harjutamine, sh rollimängudes • Viisakusväljendite kasutamine • Oma vajaduste ja soovide väljendamine, vajadusel abi küsimine • Enda kohta olulise teabe esitamine • Tajutavate ruumi- ja ajakujutluste verbaliseerimine (ees- ja tagasõnad) • Sõnavaratöö, sh omadussõnad, mis väljendavad tajutavaid tunnuseid, levinud üldnimetused (lind-loom) ja allrühmade nimetused (koduloom-metsloom), teistes õppeainetes kasutusel olev sõnavara	• Sõnade hääldamise täpsustamine • Enamlevinud suhtlemissituatsioonide väljendused • Kujutluste verbaliseerimine ja/või alternatiivsete vahenditega väljendamine • Võrdlemine plaani järgi (inimesed, aastaajad, loomad, puuviljad) • Telefoni kasutamine • Suhtlemine tuttavate ja võõraste inimestega igapäevastes elulistes situatsioonides • Üldistamine 2- 3 üldistustasandil, allrühmade moodustamine ja nimetamine • Elementaarsete põhjus-tagajärg seoste loomine praktilises tegevuses • Käänded (funktsioonide kaupa), pöörded igapäevases kõnes • Omadussõnad emotsioonide ja tunnete kirjeldamiseks • Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses • Salmide õppimine kuulamise järgi

sõnaliste baaslausete äratundmine ja kasutamine koos- ja järelkõnes		
---	--	--

2.2.3. Tekstiloomine ja mõistmine

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Kordab järgi häälikuid ja sõnu ning matkib viipeid - Kasutab koos- või järelkõnes 2 - 3 sõnalist baaslauset - Edastab lühiteate kasutades visuaalset abi (ese, pilt vms) - Kuulab kohaldatud (lavastatud) lühiteksti ja tunneb ära üksikuid tegelasi ning tegevusi	- Kommenteerib oma tegevust selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda verbaalselt 1 – 2 sõnaga või alternatiivsete vahenditega - Sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3-4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele - Jätab meelde ja edastab lühiteate - Mõistab ja taastab abiga (nt pildid, küsimused) kohaldatud lühiteksti sisu - Esitab küsimusi kaaslase tegevuse kohta	- Räägib oma tegevusest praegu, enne, varsti - Kommenteerib oma tegevuse tulemust - Mõistab, koostab ja kasutab laiendatud lihtlauset - Jätab meelde ja edastab pikema või mitmeosalise teate - Mõistab suulist/kirjalikku kohaldatud lühiteksti ja annab verbaalselt edasi selle sisu - Kommenteerib kaaslase tegevust selle sooritamise ajal

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Tajutavat (pildil kujutatud) tegevust kujutava lühijutu kuulamine ja mõistmine konkreetset tegevust või pilti tajudes	- Rääkimine suunatult kaaslasele oma tegevusest selle sooritamisel ja vahetult pärast seda - Pildi (tegevuspilt, olupilt, 2 -3 pildist	- Oma tegevuse ja tulemuse kommenteerimine - Oma lähituleviku tegevuse sõnaline/alternatiivsete

• Lähiümbruses orienteerumine sõna/viipe/piktogrammi toel • Kuulmistaju ja verbaalse operatiivmälu arendamine • Lühiteadete edastamine abivahenditega	koosneva pildiseeria) järgi jutustamine skeemide toel • 3-4 sõnalise baaslause moodustamine, sh tunnuse/omaduse väljendamine • Tuttavate tegevuste hindamine • Põhimõttel õige-vale, meeldib – ei meeldi. Mõisted <i>täht-sõna</i>, nimetamine/ äratundmine ja leidmine/märkimine • Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide sisu mõistmine (kaasnev visuaalne näitlikustamine). Tekstide sisu taastamine pildimaterjali, skeemide ja küsimuste abil • Küsimuste esitamine kaaslastele (<i>mida teed? kus oled?</i>), küsimustele vastamine	suhtlusvahenditega planeerimine Täiendava teabe lisamine küsimustele vastates • Pildi (tegevuspilt, olupilt, kuni 5st pildist koosneva pildiseeria) järgi jutustamine küsimuste abil • Väheste vabade laienditega (määrused, sihitised täiendid) lihtlause moodustamine (4-5 sõnaline lause) ja kasutamine suhtluses • Mõisted <i>lause-jutuke</i> • Tegevusaktide hindamine põhimõttel õige-vale, meeldib-ei meeldi • Lihtsas keeles (ARE keeles) esitatud lühitekstide kuulamine/lugemine. Tekstide sisu taastamine skeemide ja küsimuste abil
---	---	--

2.2.4 Lugemine ja kirjutamine

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab igapäevaselt kasutatavate õpitud märkide (PCS pildid, muud sümbolid) tähendust • Häälleb kaasa üksikuid häälikuid • Kirjutab oma nime üle või näidise järgi • Teeb lihtsamaid kirja eelharjutusi	• Tunneb õpitud tähti • Häälleb sõnu kaasa • Leiab esimese ja viimase hääliku sõnas • Kirjutab oma nime • Teeb keerukamaid kirja eelharjutusi	• Tunneb osa kirjatähtedest ja kirjutab neid • Eristab erinevaid häälikuid, nende järjekorda lihtsates sõnades • Kirjutab andmeid enda kohta • Sooritab ära kirja

Tunneb sõnakuju järgi oma nime ja teisi õpitud sõnu	- Kirjutab tähti ja üksikuid sõnu ära kirjas - Häälib ja loeb veerides 1-2 silbilisi sõnu ja lühilauseid	- Kirjutab sõnu - Kirjutab lihtlauseid - Loeb 3 ja enamasilbilisi sõnu ja lühilauseid - Leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks, kohandatud lugemistekstist, retseptist, telekavast jms
---	---	--

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Oma nime/märgi äratundmine - Foto, pildi, sümboli (piktogramm) lugemine - Mõne omandatud sõna lugema õppimine täissõna meetodil - Seose täissõna - objekt loomine - Märkide tähenduse mõistmine ja neile reageerimine - Peenmotoorika arendamine - Kirja eelharjutused, silma ja käe koostöö arendamine	- Oma nime kirjutamine - Ärakiri (ladumine, kirjutamine) 3-4 häälikulise sõna häälimine - Tähtede õppimine - Lühikeste sõnade lugemine, lühilause lugemine	- Lugemine ja kirjutamine igapäevaelus (telekava, toiduretsept, juhend, allkiri, blankettide täitmine, arvutikeele väljendid jms) - Kirjatähed, suur algustäht nimedes - Lihtsas keeles (ARE keeles) tekstide lugemine - Lühikese ja ülipika (täis)hääliku diferentseerimine kuulmise teel, märkimine abiga - Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal)

3. MATEMAATIKA

3.1. Matemaatika rõhuasetused:

I arengutase

Matemaatika õpetamine toimub üldõppe põhimõttel – integreeritult teiste ainetega.

Olulisel kohal on praktilised tegevused mitmesugustest esemetest koosnevate hulkadega, vaatlus- ning eristamisoskuse kujundamine: osahulkade ühendamine, osahulga eraldamine, hulkade võrdlemine.

II arengutase

Õpilase iseseisvuse suurenemine õpiülesannete täitmisel.

Õpitakse loendama ning seostama hulka ja arvu, lahendama praktilisi arvutusülesandeid 10 piires.

III arengutase

Rõhuasetus on nn sotsiaalmatemaatikal. Matemaatikat õpitakse eluliste probleemide parema mõistmise ja edukama lahendamise eesmärgil.

Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone (sh tekstülesandeid).

3.2. Matemaatika ainekava jaotus

3.2.1. Tegevused esemetega, suuruskujutlused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Võrdleb esemeid värvuse, suuruse, ja kuju järgi • Eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutusi	• Võrdleb esemeid/objekte õpitud suurstunnuste järgi • Võrdleb ümmargusi ja kandilisi esemeid suurstunnuste järgi	• Võrdleb esemeid või nende kujutisi suurstunnuste järgi • Nimetab rühmitusaluse

- Rühmitab objekte, graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel - Nimetab tuttavate esemete (nende kujutiste) rühma	- Rühmitab objekte, graafilisi kujutisi etteantud 2 tunnuse alusel (nt. rohelised ringid jne) - Koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui kahanevat jada	- Rühmitab 2-3 üldistustasandil (suured rohelised ringid jne), moodustab allrühmasid - Koostab jadasid kõikide õpitud suurustunnuste järgi
---	--	---

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Esemete vaatlemine ja eristamine, nimetamine: esemed klassis, õpilaste riietusesemed, koolitarbed, mänguasjad, puuviljad - Esemete otstarve - Esemete värvuse eristamine ja väljendamine - Eseme ja tema värvuse tähistamine sõnaga - Esemete võrdlemine värvuse, suuruse järgi (suur-väike, pikk-lühike, ühesuurused) - Esemete võrdlemine suurustunnuste järgi peale ja kõrvale asetamise teel, ruumis ja eneseteenindamisel kasutamise puhul - Esemete leidmine tunnuse järgi, rühmitamine etteantud tunnuse alusel, tunnuse sõnastamine	- Esemetest või nende kujutistest (3-4 elementi) jadade koostamine suurustunnuste järgi nii kasvavas kui kahanevas järjekorras - Esemete ja nende kujutiste võrdlemine (<i>pikk-lühike, ühepikkused; kõrge-madal, ühekõrgused, lai-kitsas, ühelaiused; ühesuurused</i>) - Eri mahuga anumad	- Esemete ja nende kujutiste võrdlemine kõrguse, paksuse/jämeduse, sügavuse, mahu tunnuste järgi - Jadade koostamine suurustunnuste järgi. Jadade piiride sõnastamine (see põõsas on kõige madalam, see kuusk on kõige kõrgem)

3.2.2. Vormikujutlused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Rühmitab objekte, graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel - Nimetab tuttavate esemete (nende kujutiste) rühma (nt.pallid, klotsid jne)	- Rühmitab objekte, graafilisi kujutisi (5-7) kahe tunnuse alusel - Tunneb geomeetrilisi kujundeid <i>ring, nelinurk, kolmnurk</i>,oskab neid nimetada	- Rühmitab 2-3 üldistustasandil, moodustab allrühmasid - Oskab koostada mitmest geomeetrilisest kujundist koosnevat jada näidise järgi

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Ümmargused ja kandilised objektid - Pallide, kuubikute, klotside võrdlemine kuju, kuju-värvuse ja kuju-suuruse järgi näidisele toetudes - Esemete ja graafiliste kujutiste (ring, kolmnurk,) rühmitamine kuju (ümmargune, kandiline) järgi - Joonte tõmbamine (ülevaalt-alla, alt-üles, vasakult- paremale, paremalt-vasakule) - Geomeetriliste kujundite ring, kolmnurk, nelinurk kasutamine käelises tegevuses (õpetaja kasutab nimetusi, õpilased tajuvad tunnuseid passiivselt) - Ehitusmängudes klotside ladumine ja võrdlemine suuruse järgi, tegevused	- Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, nelinurk - Geomeetriliste kujundite äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine - Graafiliste kujutiste (abiga) kopeerimine (joonlaua/šabloonil abil) - Mustrite koostamine - Geomeetrilistest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades	- Geomeetrilised kujundid ring, kolmnurk, ruut, ristkülik - Geomeetriliste kujundite äratundmine, konstrueerimine, võrdlemine, joonistamine, joonestamine (joonlaua abil), nimetamine - Mustrite koostamine - Geomeetrilistest kujunditest koostatud jadade jätkamine järjestust säilitades

erineva suurusega pallidega laste liikumisaktiivsuse, tasakaalutunnetuse ja motoorika arendamiseks		
--	--	--

3.2.3.Ruumikujutlused:

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Mõistab suhteid peal-all, ette-taha, peale-alla, kõrvale, asetab esemeid nimetatud kohale - Tegutseb lihtkorralduste alusel õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades	- Mõistab suhteid ees, esimene, keskel, kõrval, viimane - Oskab määrata esemete asukohta ruumisuhete mõistete <i>üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-taga-järel; kõrval, juures, vahel, keskel; sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures); kaugel-lähedal</i> piires	- Oskab määrata eseme asukohta oma keha suhtes, kasutades õpitud mõisteid - Täidab ruumisuhteid sisaldavaid tegevusjuhiseid

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Oma keha tajumine. Kehaosad - Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtuvalt: ruumisuhed <i>minu ees – minu taga, ette – taha</i> - Objektidevahelised ruumisuhed: <i>peale – alla, peal – all, kõrval, juures</i> - Asetab esemeid osutatud kohale ja määratleb nende asukoha endast lähtudes	- Eseme asukoha määramine õpilase kehast lähtudes - Objektidevaheliste ruumisuhete tajumine: <i>ees, esimene, keskel, kõrval, kõige taga, viimane</i> - Esemete asukoha määramine ja paigutamine õpitud ruumisuhete piires - Asetab esemeid (töövahendeid) nõutavatesse kohtadesse	- Eseme asukoha määramine oma keha suhtes, teise eseme suhtes muutuvates tingimustes ruumis ja tasapinnal - Ruumisuhteid sisaldavate tegevusjuhiste mõistmine ja täitmine

	• Üleval – all, ülemine-alumine, peal - all; ees-taga- järel; kõrval, juures, vahel, keske. • Sees – väljas (peale-alla, peal, all, kõrval, juures) • Kaugel-lähedal	
--	--	--

3.2.4. Ajakujutlused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab mõisteid eile- täna- homme • Teab päeval ja öösel sooritatavaid tegevusi (magamine, söömine, riietumine, pesemine) • Teab nädalapäevade nimetusi • Teab aastaegade nimetusi • Teab oma vanust • Teab mõisteid enne ja pärast	• Räägib suunatult oma tegevustest eile, täna, homme • Räägib suunatult oma tegevustest: hommikul- lõunal- õhtul – öösel • Teab nädalapäevade järgnevust ja nimetusi (kalender) • Teab aastaegade järgnevust ja nimetusi • Teab oma vanust ja sünnipäeva • Tunneb kella mehaaniliselt/täistunni täpsusega	• Räägib oma tegevustest eile, täna, homme toetudes mälukujutlusele • Räägib oma tegevustest: hommikul- lõunal- õhtul – öösel toetudes mälukujutlusele • Oskab kasutada kalendrit • Nimetab aastaaja ja sellele vastavad kuud • Teab oma sünnipäeva, sünnikuud ja sünniaastat • Tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Päev - öö - Päeva osad: öö, päev. Inimeste tegevused päeval, öösel - Piltpäevaplaan - Isikliku päevaplaani täitmine: <i>praegu, enne, pärast, samal aja</i> - Nädal - Kooli- ja puhkepäevad - Aasta - Aastaaja tajutavad tunnused	- Täna, eile, homme, seostamine tunniplaaniga, nädalapäevade nimetustega - Ööpäeva osad: öö, päev, hommik, lõuna, õhtu, öö - Enne, pärast, ruttu, kaua - Aasta. Aastaajad ja nimetused - Kell. Täistund. Täistundide seostamine laste tegevustega - Vanus - Sünnipäev	- Aastaring. Aasta ja 12 kuud. Aastaajad, seostamine kuudega - Kalender. Kalendri kasutamine - Nädala- ja kuupäeva seostamine toetudes kalendrile - Kella tundmine. Täistund, pooltund - Ajakavad: tv-kava, sõiduplaan, elektrooniline tablo - Kuupäev ja kellaaeg telekavas

3.2.5.Hulgakujutlused**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Eristab hulki põhimõttel <i>üks-palju</i> - Moodustab ja eraldab hulki ühise tunnuse alusel - Tajub ühesuguseid/sarnaseid kuni kahest elemendist koosnevaid hulki ilma loendamiseta	- Loendab elemente hulgas - Suudab abiga lahendada jõukohaseid elulisi hulkade ühendamise ja hulgast osa eraldamise ja võrdlemise ülesandeid - Seostab hulga, arvu ja numbri 1-10 piires	- Suudab võrrelda hulki (praktiliste vahendite abil), kasutades mõisted <i>rohkem, vähem, ühepalju</i> - Jaotab hulki erinevateks osahulkadeks, ühendab osahulki üheks hulgaks

Kuulab lihtsaid matemaatilisi jutukesi (tekstülesannete eelharjutused).	Vastab küsimusele <i>mitu?</i> õpitu ulatuses	
---	---	--

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Objektide rühma vaatlemine - Hulga suuruse tajumine (üks-palju) - Hulkade moodustamine ühise tunnuse alusel - Ühsuguste/sarnaste hulkade tajumine - Hulk-arv seos ilma loendamiseta (kuni 2 elementi hulgas) - Lihtsate matemaatiliste jutukeste kuulamine kui eelharjutused tekstülesannete mõistmiseks	- Hulga samaväärsuse säilimine elementide asukoha ja paigutuse muutumisel - Objektide rühmade (hulgakaardi) vaatlemine, üks-üheses vastavuses võrdlemine (peale, kõrvale asetamisega) - Tulemuse sõnastamine: on samapalju, on rohkem, on vähem - Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine üksühesele vastavusele toetudes - Hulkade moodustamine elementide (võta pallid), arvu (võta kaks), elementide ühe kuni kahe tunnuse (võta suured punased), arvu ja tunnuse järgi (võta kaks suurt palli) - Hulga elementide loendamine	- Hulkade praktiline suurendamine, vähendamine, võrdsustamine - Hulkade praktiline ühendamine, eraldamine, jaotamine osahulkadeks

3.2.6.Kujutluse loomine arvust, tehted arvudega

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Teab naturaalarvude järjestust 1-10, seostab hulga, arvu ja numbri - Loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbri 1-10 piires - Vastab küsimusele <i>mitu?</i> õpitu ulatuses	- Teab naturaalarvude järjestust õpitud ulatuses - Loeb ja kirjutab 1- ja 2-kohalisi arve - Teab liitmise ja lahutamise praktilist tähendust - Arvutab võimetekohaselt

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
- Hulga seostamine arvuga 1–3 visuaalse haaramise abil (mitu?; üks pall, kaks palli, kolm palli) - Hulkade moodustamine alul arvu ja ühe etteantud tunnuse järgi (võta kaks suurt palli) kolme piires - Hulkade moodustamine arvu ja kahe tunnuse järgi (pane lauale kolm väikest punast seent) - Hulkade moodustamine arvu, kahe välise ja ühe vormi- ja/või ruumitunnuse alusel (pane ülemisse ritta kaks väikest kollast ringi) - Hulga seostamine arvuga loendamise tulemusel (arv kui loendamise tulemus) - Korralduse järgi etteantud arvu elementidega hulga moodustamine ja tehtu kohta küsimusele vastamine, kasutades hulga ühist nimetajat. (Lao viis kolmnurka. Mis siin on? Kolmnurgad. Mitu kolmnurka sa panid? Panin viis kolmnurka)	- Arvu koostis - Liitmine ja lahutamine. Märgid +, -, = - Naturaalarvude järjestus 1-100 piires kasutades abivahendeid (arvutabel) - Täiskümnete numeratsioon 100-ni - Järgarvud (esimene, teine, kolmas, neljas, viies) - Arvu ja järgarvu vastandamine - Järgarvude praktiline kasutamine igapäevaelus

• Loendamine vastavalt õpilase võimetele • Uue arvu moodustamine eelmisele ühe juurdelisamise teel • Arvu suurendamine ja vähendamine toetudes abivahenditele (eeltöö liitmisele ja lahutamisele) • Arvule vastavate hulkade tajumine ja moodustamine • Arvu naabrid • Arv-number • Seos hulk-arv-number	
--	--

3.2.7.Rahaühikud

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Eristab metallraha paberrahast • Eristab münte sentidest • Teab raha otstarvet (sissetulek/väljaminek)	• Eristab paberraha, münte, sente • Kasutab raha praktilises situatsioonis (sisseostud, teenused, meelelahutus jne)

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Euro 5-, 10-, 20-, 50- eurosed paberrahad, nende äratundmine • Euromündid (1ne ja 2ne euromünt) • Sendid, eristamine euromüntidest • Raha praktiline kasutamine ostude tegemisel • Poemäng (raha andmine, ostu saamine)	• Paberraha vahetamine • Raha saamine ja kasutamine • Palk, pension, sisseostud, erinevad teenused, jne • Taskuraha • Raha kokkuhoid • Väikeste ostude sooritamine kaupluses • Hinnasiltide leidmine ja lugemine • Hinna ja olemasoleva raha seos • Poemäng

3.2.8.Mõõtmise**Taotletavad õpitulemused:**

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab mõõtmise/kaalumise vajalikkust • Tajub lihastundlikkuse alusel raskemat ja kergemat • Teab pikkusühikut meeter • Teab raskusühikut kilogramm • Sooritab abiga praktilisi mõõtmis- ja kaalumisülesandeid	• Oskab mõõta õpitud mõõteriistadega (mõõdupuu, samm) • Teab erinevate mõõtühikute (pikkus-, raskus-, mahuühikud) nimetusi ja praktilist tähendust

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Mõõtmine mõõdupulgaga, sammudega • Mõõtmise tulemuse sõnastamine arvuga • Pikkusühik meeter • Raskusühik kilogramm • Raskus: kaalumise käega, objekti raskuse tajumine • Eri raskusega objektide võrdlemine lihastundlikkuse alusel: kerge-raske, kergem-raskem • Mahtvusmõõtmine • Praktilised mõõtmised	• Kaalumise kaaluga • Pikkusühikud: meeter ja sentimeeter • Raskusühikud: kilogramm • Mahu mõõtmine koduste vahenditega (klaas, lusikas) • Kraadiklaasid (termomeetrid), toa-ja välistemperatuuri näit • Kehatemperatuur • Praktiline mõõtmine (sh enda pikkus, kaal, kinganumber)

3.2.9. Tekstülesanded**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
Kuulab lihtsaid matemaatilisi jutukesi (tekstülesannete eelharjutused)	Lahendab abiga praktiliselt läbitehtavaid tekstülesandeid toetudes situatsioonpildile	Kuulab ja lahendab elulise sisuga tekstülesandeid toetudes näitvahenditele ja praktilistele tegevustele

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Matemaatilised jutukesed hulkade praktiliseks muutmiseks (ühendamiseks, osahulga eraldamiseks) kui eelharjutused tekstülesannete mõistmiseks	Jutukesed matemaatilistest situatsioonidest: 2 hulga ühendamine, kokkuloendamine, osahulga eraldamine, kahe hulga võrdlemine. Kasutatakse praktiliselt läbitehtavaid ülesandeid, mille lahendus on saavutatav situatsioonpildile toetudes	Elulise sisuga 1-tehteliste tekstülesannete suunatud koostamine ja lahendamine, kusjuures ülesannete sisu modelleeritakse näitvahenditega (pildid, skeemid) või praktilise tegevusega

4.KUNST JA KÄELINE TEGEVUS

4.1.Kunsti ja käelise tegevuse rõhuasetused:

I arengutase

I arengutasemel arendatakse õpilase peenmootorikat ning silma ja käe liigutuste koordineerimist.

Peamiseks töövormiks on koostegemine ja praktiline tegevus eeskuju või näidise järgi. Arvestatakse iga õpilase individuaalset käelise tegevuse ja kõne mõistmise taset.

Õpilasele tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi; suunatakse hoidma korras oma töökohta ja -vahendeid.

Õpilasi innustatakse tehtust rõõmu tundma. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele.

Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

II arengutase

Jätkatakse peenmootorika ning silma ja käe koostöö arendamist. Pikendatakse töö teostamiseks vajalikku keskendumisvõimet. Lisandub käsitöö. Tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi, uusi töövõtteid ning ohutustehnika nõudeid. Õpilast suunatakse korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.

Tööd teostatakse eeskuju või näidise järgi etappide kaupa. Harjutatakse terviku moodustamist osadest ja järjestama osatoiminguid õpitegevuses.

Õpilane sooritab õpitud ja jõukohaseid tegevusi iseseisvalt nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes. Õpilast suunatakse otsima ja kasutama abi. Õpilastele võimaldatakse materjali- ja teostusvalikuid.

Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine). Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima verbaalsete/alternatiivsete vahenditega.

Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Taotletakse, et õpilane lõpetaks alustatud töö.

III arengutase

Kujundatakse lihtsa iseseisva töö oskusi. Tööd teostatakse valdavalt näidise, lihtsate tööjuhiste, skeemide jms järgi.

Harjutatakse toimingute suunatud planeerimist. Uuritakse töövahendite ja materjalide sobivust. Õpilased õpivad looma kujutlust tulemusest, järjestama osatoiminguid ning valima vahendeid. Areneb suunatud enesekontroll, toimingu valminud tööd võrreldakse näidisega.

Õpilane kommenteerib õpetaja suunamisel oma tegevust verbaalsete/alternatiivsete vahenditega.

Oluline on loomingust esteetilise elamuse saamine. Vaadeldakse kaaslaste töid, võimalusel külastatakse kunstinäitusi ja muuseume.

4.2. Kunsti ja käelise tegevuse ainekava jaotus

4.2.1. Kujutamissoetus

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Maalib/joonistab lihtsa pildi (pall, õun, nägu) - Omab õigeid tövõtteid: õige pintslihoid, värvi võtmine, pinna katmine, pintli pesemine	- Maalib/joonistab lihtsa pildi vaatluse järgi - Kasutab erinevaid joonistamis-ja maalimisvahendeid	- Maalib/joonistab (vajadusel abiga) teemakohase pildi - Kasutab erinevaid joonistamis-ja maalimisvahendeid

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Lihtsa objekti (pall, õun, päike, lumepall) kujutamine vaatluse järgi - Näo osade kujutamine - Kujundite eristamine: ring, kolmnurk - Osadest terviku koostamine - Vaba käega joone tõmbamine üles, alla, vasakule, paremale	- Inimese kehaosad, nimetamine ja kujutamine - Eelnevalt analüüsitud lihtsa loodusliku objekti (õis, puu, lind) kujutamine vaatluse järgi - Kujundite eristamine: ring, kolmnurk ja nelinurk	- Keha proportsioonide arvestamine inimese kujutamisel - Figuuride gruppi paigutamine - Lihtsate esemete rühma kujutamine vaatluse järgi - Kujundite paigutamine erinevatesse mustritesse (asenditesse)

4.2.2. Värvusõpetus

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
Eristab põhivärvusi (punane, sinine,	Segab põhivärvusi uute toonide	

kollane), värvusi (roheline, must, valge) • Kasutab vähemalt kolme erinevat värvi • Värvib juhendamisel kontuuri piires	tekitamiseks • Eristab tumedaid ja heledaid toone • Värvib kontuuri piires.	• Oskab värvusi helestada ja tumestada • Värvib osadest koosneva tervikpildi.
--	--	--

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Põhivärvuste eristamine • Värvuste seostamine ümbritseva elu esemetega (taevas/vesi – sinine; päike – kollane, maasikas – punane jne) • Tegevused värvidega: mängimine värvidega, pinna katmine jne • Pildi värvimine kontuuri piires	• Põhivärvuste segamine, värvuse hele ja tume toon • Osadest koosneva tervikpildi värvimine	• Lihtsa toonirea koostamine • Soojad ja külmad värvused • Meeleolude väljendamine ja kuulatava muusika kujutamine värvuste kaudu • Temaatilised värvikombinatsioonid (jõulud, lihavõtted jt)

4.2.3. Materjaliõpetus**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Paigutab vaasi lilli, oksti • Rühmitab erinevaid looduslikke materjale, meisterdab juhendamisel looduslikest materjalidest • Osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks	• Teeb juhendamisel kompositsioone looduslikust materjalist • Osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks	• Teeb võimalikult iseseisvalt töid/kompositsioone erinevatest materjalidest • Osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Loodusliku materjali korjamine ja rühmitamine etteantud tunnuste alusel - Meisterdamine looduslikust materjalist - Muud materjalid: paber, riie, karusnahk, puu, klaas - Materjalide rühmitamine	- Looduslikud - ja tehismaterjalid - Kompositsioonid looduslikest materjalidest - Taaskasutuse põhimõtted - Meisterdamine olmejääkidest	- Materjalide töötlemine, liimimine (parandamine), erinevad liimid - Materjalide sobivus - Erinevate materjalide ja olmejääkide taaskasutamine praktiliste esemete valmistamisel

4.2.4. Tarbekunst ja dekoratiivne kompositsioon**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Liimib abiga kujundeid aluspaberile - Trükitab paberile, papile vms vabalt valitud mustreid (pinna võimalikult ühtlane katmine) - Oskab kääre käes hoida ja neid abiga kasutada	- Liimib osadest terviku - Koostab kindla riba- või ringmustri - Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamise. - Dekoreerib tarbeesemeid või nende kujutisi juhendamisel ja/või iseseisvalt	- Liimib teemakohast pilti - Kaunistab erinevaid tarbeesemeid iseseisvalt valitud mustritega - Lõikab jälgides kontuuri - Teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele - Valmistab juhendamisel erinevaid vitraaže (paber, klaas)

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Lihtsate kaheosaliste mustriribade	Riba-ja ringmustrite koostamine	Mustri kujundamine erinevatest

koostamine (ladumine, trükkimine) • Kääride käeshoidmine. Põhiliigutused, vabalt lõikamine • Liimi kandmine paberile, detaili paigale asetamine	• Kääridega lõikamine: juhendamisel kontuuri jälgimine • Tarbeesemete ja nende kujutiste dekoreerimine (nt. käpik, sall, linik, vaas, taldrik) • Osadest terviku moodustamine ja liimimine	detailidest • Kääridega lõikamine ja kontuurjoone jälgimine • Tarbeesemete kaunistamine • Kujundustööd klassis • Vitraaž • Teemakohase pildi liimimine
--	--	--

4.2.5. Tehnikate õpetus

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Valmistab fooni- ja ilupabereid kasutades erinevaid tehnikaid (puhumine, peegel- ja lõngatrükk vms) • Katab pinna pintsli- ja ühtlaselt	• Teeb juhendamisel töid kasutades erinevaid tehnikaid	• Valmistab ja kasutab erinevaid templeid tööde valmistamisel • Teeb juhendamisel töid kasutades erinevaid tehnikaid (graafiline joon, ornamentika, materjalitrükk jms)

Õppesisu:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Fooni- ja ilupaberite valmistamine • Lihtsad trükitehnikad: pintsli-, peegel- ja lõngatrükk. • Puhumistehnika	• Tutvumine trükitehnikatega	• Templeite valmistamine • Materjalitrükk • Graafiline punkt ja joon • Ornamentika

4.2.6.Voolimine**Taotlevad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab esmaseid voolimisvõtteid, voolib lihtsamaid vorme	• Voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti	• Voolib lihtsa tarbeeseme

Õppesisu:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Voolimise algvõtted: pigistamine, vajutamine, silumine, osadeks jaotamine, rullimine, veeretamine, lamendamine • Lihtsa üheosalise objekti voolimine • Jäljendite vajutamine	• Lihtsa mitmeosalise objekti (seen) voolimine • Voolitud esemete värvimine, glasuurimine/lakkimine	• Lihtsa tarbeeseme voolimine ja dekoreerimine • Inim- ja loomafiguuride voolimine

4.2.7.Paberi- ja papitööd**Taotlevad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Rebib erinevaid pabereid (ajakirjad, siidpaber, värviline paber jms), teeb neist kleepetöid • Kleebib ettevalmistatud aplikatsioonidest pilte • Koostab osadest terviku	• Teeb erinevatest pabermaterjalidest töid • Paigutab detaile, planeerib lihtsa töö	• Meisterdab erinevatest pabermaterjalidest

• Teab kääride kasutamise ohutusreegleid, lõikab abiga	• Joonistab šablooni järgi • Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel, järgib ohutusreegleid	• Kasutab šabloone, lõikab kontuuri järgi • Käsitseb õpitud tööriistu
--	---	--

Õppesisu:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Paberi rebimine, kortsutamine, lõikamine, liimimine • Aplikatsioonitööd ettevalmistatud detailidest	• Pabermaterjalid: kartong, papp, paberite liigid • Tööd pabermaterjalidest • Kujundite lõikamine paberist • Ajakirjast piltide lõikamine • Paberi voltimine, lihtsad voltimistööd • Pabermosaik	• Šablooni kasutamine • Tarbeesemete (karp) meisterdamine ja dekoreerimine • Paberdetailidest mänguasja, liikuva pildi jms. meisterdamine

4.2.8. Tekstiilitööd**Taotlevad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Lõikab abiga ja kleebib riideribasid	• Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel • Kasutab abiga niiti ja nõela • Tikib lõngapilte	• Käsitseb õpitud tööriistu • Kasutab sihipäraselt niiti ja nõela

Õppesisu:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Lõnga ja paela lõikamine • Lõngapildi kleepimine	• Punkteerimine erinevatel materjalidel • Lõngapildi (mustri) tikkimine papile	• Tekstiilkollaaž, trükkimine riidele • Nööbi õmblemine

• Riideribade kleepimine	• orientiiride järgi. • Lõngapildi tikkimine. • Riideribade lõikamine. • Riidematerjalide põimimine, sõlmimine, kerimine. • Märgviltimine.	• Lihtsad õmblustööd (mänguasjad) • Raamil ja telgedel kudumine • Märj- ja nõelviltimine • Heegeldamise põhivõtted (kett) • Tikkimise põhipisted (eelpiste) • Paelte sõlmimine ja punumine
--	--	---

4.2.9. Muud materjalid

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Oskab tuttava töövahendiga tegutseda õpetaja suunamisel	• Oskab valida töövahendit ja tegutseda vastavalt selle funktsioonile • Käsitseb ohutult tööriistu: lööb naela, lihvib liivapaberiga	• Valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist • Käsitseb ohutult tööriistu (kruvikeeraja, saag, nuga)

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Tutvumine erinevate materjalidega: nahk, puit • Tutvumine erinevate töövahenditega	• Naharibade ja-kujundite lõikamine, kleepimine, sõlmimine • Lihtsad nahkehistööd • Tööd puidujääkidest • Tööd tehismaterjalidest (plastmass)	• Vineeri saagimine • Puidu ehistööd: põleti kasutamine, värvimine, lakkimine • Lihtsa tarbeeseme valmistamine puidust

4.2.10. Tehniline modellerimine**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
Ehitab klotsidest	Meisterdab karpidest ja klotsidest	Meisterdab näidise järgi

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Mänguklotsidest ehitamine (ladumine üksteise kõrvale, peale) - Kujundite ladumine	Mudelite valmistamine karpidest, topsidest	Maketi meisterdamine

4.2.11. Temaatilised tööd**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
Osaleb ühistöodes teemapildi valmimisel	Joonistab lihtsa süžeebildi etteantud teemal näidise ja juhendamise järgi	Püüab väljendada oma tundeid ja emotsioone läbi kunsti

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
Teemakohase analüüsitud üksikobjekti kujutamine	- Lihtsa temaatilise süžeebildi joonistamine näidise järgi - Temaatilised ühistööd (nt. kollaaž) - Aastaaegade kujutamine kasutades erinevaid tehnikaid	- Tunnete ja meeleolude väljendamine õpitud tehnikate abil - Lihtsa situatiivse tegevuse kujutamine (nt. seeni korjamas, suusatamas)

4.2.12. Ohutusnõuded ja tööpaik

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Oskab tuttava töövahendiga tegutseda õpetaja suunamisel - Korraldusel korrastab abiga oma tööpaiga - Juhendamisel järgib ohutusnõudeid pliiatsi, pintsli, liimi ja kääride kasutamisel	- Oskab tegutseda tuttava töövahendiga - Jälgib tööpaiga korrasolekut - Teab ja järgib ohutusnõuded nõela, naaskli, haamri käsitlemisel	- Tegutseb tuttava töövahendiga - Korrastab iseseisvalt tööpaiga - Teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehhaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Kääride, liimi, värvide kasutamine - Oma töökoha koristamine õpetaja korralduste järgi	- Elementaarsed ohutusnõuded nõela, haamri, sae jne käsitlemisel - Tööpaiga korrashoid ja selle koristamine töö lõpul - Õpetaja abistamine töövahendite jagamisel ja kokkukorjamisel	Ohutusnõuded elektritööriistade jms kasutamisel

5.MUUSIKAÕPETUS

5.1. Muusikaõpetuse rõhuasetused

I arengutase

Äratatakse õpilastes huvi muusika ja rütmika vastu.

Rütmipillimängu ning laulumängude abil koordineeritakse silma ja käe koostööd, õpilane õpib liigutusi sooritama eri rütmis ja tempos.

II arengutase

Süvendatakse õpilaste muusikahuvi.

Õpitakse sihipäraselt kasutama rütmipille. Pillimängu, laulmise ja laulumängudes osalemise kaudu arendatakse eri kehaosade koostööd.

Suunatakse hindama muusikat meeldib, ei meeldi põhimõttel.

III arengutase

Tähelepanu pööratakse muusikale kui harrastusele. Õpilasel aidatakse orienteeruda tänapäeva muusika eri stiilides ja luuakse võimalused oma eelistuste kujunemiseks.

5.2. Muusikaõpetuse ainekavajaotus

5.2.1.Muusika kuulamine

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomule käte, jalgade või keha liikumisega - Eristab erinevaid hääli ja mürasid muusikast - Tunneb ära õpitud laule.	- Eristab muusikapalade tunnuseid (kurb-rõõmus), kiiret ja aeglast rütmi - Eristab õpitud laulu ja tantsuviisi, marssi	- Eristab kõrget ja madalat häält - Eristab orkestrit üksiku muusikainstrumendi mängust - Eristab disko ja klassikalist muusikat

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Helid ja mürad looduses ja ruumis • Helide (looduses, linnas, maal) kuulamine, matkimine ja väljendamine liigutuste ja sümbolitega • Kuuldud hääle seostamine pildiga • Inimhääle eristamine teistest häälest • Helide ja vaikuse vahelduv tajumine • Reageerimine vastavalt muusika iseloomule (plaksutamine, lehvitamine, käte jalgade, kehaga liigutamine) • Õpitud laulude äratundmine • Lihtsamate žanride äratundmine (laul, tants) • Kaaslase esinemise jälgimine	• Muusikapalade kuulamine • Erinevate häälte äratundmine (nais-, mees-, lastehääled) • Marsi eristamine teistest rütmidest • Muusikapalade tunnuste (kurb-rõõmus, vali-vaikne, kiire-aeglane) eristamine muusikalises näidetes ja väljendamine liikumises • Kontsertide külastamine • Esinemine muusikatunnis kaasõpilastele ja koolipidudel • Eesti rahvamuusika • Eesti diskomuusika	• Muusikapalade kuulamine: soololaal, koorilaal, kõrge ja madal hääle • Orkester, erinevad pillid • Muusika seostamine elu ja loodusega • Loodushäältega seotud muusika kuulamine • Muusika etenduste külastamine • TV ja raadiost muusikasaadete jälgimine/kuulamine • Teiste maade rahvamuusika • Teiste maade diskomuusika • Klassikaline muusika

5.2.2. Laulmine**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel	• Oskab laulda õpitud laste- ja rahvalaalu valjult ja vaikselt, oskab muuta hääle tugevust	• Osaleb kooslaulmises

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Õpetaja laulu kuulamine, jälgimine, laulu osaline kaasa laulmine • Osalemine laulmisel: plaksutab või laulab kaasa • Nime-, tere-, värvi- ja iseteenindamislaulud • Laulud vastavalt päevaosale, aastarütmile • Esinemine teistele	• Jõukohaste rahva- ja lastelaulude laulmine • Tuttavate meloodiate äratundmine • Laulu sisule vastava karakteriga ilmeka laulmine, hääle tugevuse muutmine lauldes • Tunnete väljendamine laulu ja muusika abil • Laulmine mitmekesi ühtses tempos • Hoidumine hääle liigsest pingutamisest • Oma (laulu) hääle äratundmine lindilt	• Eakohaste laulude (lemmiklaulud) laulmine • Seltskonnalaulud: kooslaulmine, muusikalised mängud, pillisaated • Laulmine koos liikumise, liigutuste või pillimänguga • Esinemine kontserdile: oma ja teiste tegevuse kooskõlastamine • Hääle tugevuse võimendamine (võimendustehnika, mikrofonid) • Hoidumine liiga valjust helist (muusika, müra) kui kahjustavast toimest kuulmisele

5.2.3. Pillimäng**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Oskab kasutada rütmipille • Mängib muusikale kaasa rütmipilli • Eristab ühe ja mitme rütmipilli heli	• Oskab kasutada erisuguseid rütmipille	• Osaleb koosmängus

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Muusikale kaasamängimine kehapillil (rütmi kaasa plaksutamine) õpetajaga koos või ettenäitamisel • Rütmi kaasamängimine saatemuusikaga (randmekuljused, marakas, kõlapulgad) • Mängimine pillil, üks heli; heli ja vaikuse vaheldumine; palju helisid	• Rütmide kuulamine ja taasesitamine rütmipillidel, aeglane ja kiire rütm • Rütmipillidel mängimine • Rütmi kaasamängimine • Heli tekitamine pillidel • Eri pillidel mängitud tuttava muusikapala äratundmine, kasutatud pilli äratundmine • Rahvapillidel mängitud palade kuulamine • Eesti rahvamuusika	• Erinevast materjalist pillide kuulamine • Kaasmängud rütmi-ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele • Osalemine koosmängus

5.2.4. Muusikalis-rütmiline liikumine**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Matkib liigutusi, liigub vastavalt muusikale õpetaja eeskujul	• Liigub vastavalt muusika tunnustele	• Osaleb seltskonnatantsudes, laulab ja tantsib koos teistega muusika saatel

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Liikumised koos õpetajaga vastavalt laulu tekstile ja muusika meeleolule (paigaltammumine) • Eristab inimehääli teistest häälest • Tunneb ära korduvaid hääli ruumis ja looduses	• Muusikapala tunnuste väljendamine liikumises • Rütmikas õpitud tantsuelementide (kõnd-jooks, päkkadel kõnd, keerutamine paarilisega, liikumine hanereas ja ringis nii üksi kui paarilisega) kasutamine õpetaja seatud tantsudes • Liikumise tempo, rütmi ja suuna muutmine sõnalise märguande või muusika tajutava muutuse järgi • Osalemine laulu- ja ringmängudes	• Kõnd, jooks võimalikult täpne reageerimine muusika muutustele • Liikumine ja tantsimine koos teistega. • Osalemine paaristantsus (nt laulu- ja ringmängudes)

6.TÖÖÕPE

6.1. Tööõppe rõhuasetused

II arengutase

Tööõppe tundideks vajalikke baasoskusi kujundatakse õpilastel 1.-5. kooliaastal kunsti ja käelise tegevuse tundide raames. Alates 6. klassist kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist stereotüüpsetes situatsioonides tööõppe tundides (II arengutasemel). Omandatakse üksikuid töövõtteid, võtete õiget järjestust lihtsates ruumide, rõivaste ja jalatsite korrashoiu ning toidu valmistamisega seotud töödes.

Vastavalt õpilaste võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd.

Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, ulatada, hoida, panna, viia, rühmitada jne.

Individuaalse koostöö korral antakse õpilasterühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt. Töötatakse samaaegselt ühes ruumis/territooriumil ja ühise teema järgi (nt igal õpilasel on oma maalapp riisuda), samas individuaalse juhendamise järgi.

Järjestikuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist/tegevusest ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni/tegevust. Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilastele arvestades nende võimeid ja oskusi.

Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistegevuses. Luuakse teadmine, et tuleb teha nii meeldivad kui ka vähem meeldivad tööd.

III arengutase

Kolmandal arengutasemel täiustatakse/kinnistatakse omandatud ja õpitakse uusi töövõtteid.

Õpitakse kasutama enamlevinud kodumasinaid.

Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele. Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö tulemus saabub alles teatud aja möödudes (nt külvamine).

Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid (näit teiste abistamine).

Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd, st tööd tehakse üheaegselt ning ühist eesmärki silmas pidades (nt klassi koristamine). See võimaldab anda igale õpilasele tema võimetele vastava tööülesande ning seeläbi kujundada õpilaste võimalikult adekvaatset enesehinnangut.

Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valima ise sobivaid töövahendeid ning konkreetse töö teostamiseks vajaminevaid osatoiminguid järjestama.

Õpilast suunatakse oma töö tulemusi hindama/kontrollima.

6.2. Tööõppe ainekava jaotus

6.2.1 Ruumide korrashoid ja koristamine

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Tunneb õpitud koristusvahendeid, teab nende funktsiooni ja kasutab juhendamisel - Teab ja suunamisel täidab õpitud koristamistööde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid - Täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meeldetuletamisel - Kasutab vajadusel koristustöödel kaitsevahendeid - Abistab teisi jõukohaste korrapidamisülesannete täitmisel - Viib alustatud töö enamasti lõpuni - Koristab juhendamisel pärast töö lõpetamist oma töökoha	- Teeb juhendamisel majapidamistöid - Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid - Täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid - Tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada - Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks - Osaleb võimetekohaselt ühistöös - Viib alustatud töö lõpuni - Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha

2. arengutase	3. arengutase
- Eluruumide ja klassi korrashoid, korrastamine - Mööbli paigutamine klassiruumis - Koristusvahendid: harjad, kühvlid, mopid, lapid, puhastusvahendid - Tolmu pühkimine - Põranda pühkimine - Põranda pesemine mopiga	- Ühiselt kasutatavate ruumide (koridorid, õppekööök) korrashoid ja koristamine - Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes - Kummikinnaste kasutamine - Erinevate pindade pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine

• Põrandate ja põrandakatete puhastamine tolmuimejaga • Tahvli, laudade ja uste pesemine • Puhastusainete hoiatavad tingmärgid (tuleohtlik, mürgine) ja nende arvestamine tegevustes • Kummikinnaste kasutamine • Lillede kastmine • Korrapidaja tööülesannete jaotamine ja täitmine • Tolmuimeja tööpõhimõtete tutvumine	• Valamute puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine • Peeglite, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine • Tekkide, vaipade kloppimine klopitsaga, käsitsi • Pehme mööbli puhastamine tolmuimejaga, radiaatorite puhastamine tolmuharjaga • Korrapidaja ülesannete järjestamine. Ülesannete jaotamine koristustöödel
---	---

6.2.2. Inimene ja töö

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab/oskab nimetada elukutsete esindajaid • Teab erinevaid ameteid	• Tunneb erinevaid ameteid • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks • Märkab (suunamisel) abivajajat ja pakub abi • Osaleb võimetekohaselt ühistöös

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Tuttavad elukutsed: müüja, õpetaja, koristaja, kokk, bussijuht • Ema, isa töökoht ja amet	• Ametid: koristaja, pesumasinist, haljastustöötaja, majahoidja, köögitööline, jms • Töötamine erinevates õppeklassides: aed, pesuköök, õppeköök jne • Kutse õppimise võimalused • Puudega inimeste töökodade (toetatud töötamine) tutvustamine

	• Üksteise abistamine töödes • Abi palumine töö tegemisel
--	--

6.2.3. Asjad ja nende korrashoid

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Omab ettekujutust <i>minu-meie oma</i> • Hoiab igapäevaselt korras oma koolitarbed • Koristab juhendamisel pärast töö lõpetamist oma töökoha	• Omab ettekujutust <i>meie oma-võõras</i> • Hoiab korras oma riiulid/kapid klassiruumis, osaleb koristamisel/suurpuhastusel • Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha • Osaleb võimetekohaselt ühistöös

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Minu oma, meie oma • Oma asjade, töövahendite eest hoolitsemine, nende paigutamine • Töökoha koristamine	• Meie oma, võõras • Töövahendite ratsionaalne paigutus, ärapanek peale kasutamist ja hoidmine • Erinevate riiulite/kappide korrashoid ja koristamine • Kingituste valik sünnipäevaks/jõuludeks.

6.2.4. Toitlustamine

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Leiab (suunamisel) vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja piduliku laua katmiseks,	• Katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks

• Katab lauda • Täidab lihtsamaid toitlustamisega seotud tööülesandeid • Täidab talle antud ülesande • Viib alustatud töö enamasti lõpuni	• Koristab lauda • Täidab lihtsamaid toitlustamisega seotud tööülesandeid • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks • Osaleb võimetekohaselt ühistöös • Viib alustatud töö lõpuni
--	---

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Hommiku-, lõunasöögi ning piduliku laua jaoks lauanõude suunatud valimine vastavalt menüüle • Pidulik laud: küünlad, linikud, lilled, nõud • Hommiku- ja lõunasöögi laua katmine ja koristamine • Abistamine lõunalaua ning piduliku laua katmisel	• Sööginõude valimine ja paigutamine • Söögilaua katmine ja koristamine • Teemaatiliste pidulaudade katmine • Kaunistuste kasutamine peolauas • Ühekordsete nõude kasutamine

6.2.5. Köögitööd

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Teab ja suunamisel täidab õpitud köögitööde juures hügieeni- ja ohutusnõudeid • Teeb lihtsaid köögitöid • Tunneb kodutehnikat ja oskab neid juhendamisel kasutada • Abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel • Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst • Viib alustatud töö enamasti lõpuni	• Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid. • Teeb köögitöid • Tunneb kodutehnikat ja oskab seadmeid kasutada • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks • Osaleb võimetekohaselt ühistöös • Viib alustatud töö lõpuni

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
- Hügieeninõuded köögis töötamisel: käte pesemine, rõivastus - Köögi sisustus ja selle kasutamine: kapid, kraanikauss, külmutuskapp - Kodumasinad ja ohutusnõuded nendega töötamisel - Kodumasinade kasutamine abiga: pliit, külmutuskapp, nõudepesumasin, veekeetja, röster, mikser, vahvlimasin - Nõude pesemine, nõudepesuvahendi kasutamine - Nõude kuivatamine: restile, rätikule nõrguma, rätikuga kuivatamine - Köögi korrastamine: nõude ja toiduainete paigutamine ettenähtud kohtadesse - Pajalappide kasutamine (meeldetuletamisel)	- Kodumasinad ning ohutusnõuded nendega töötamisel - Kodumasinade kasutamine: elektripliidi, nõudepesumasin, veekeetja, vahvlimasin, mikser - Kodumasinade puhastamine - Köögikella (nn.munakell) kasutamine - Sõela kasutamine - Riivi kasutamine - Pajalappide/kinnaste kasutamine - Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine - Toiduainete säilitamine külmikus - Prügi sorteerimine

6.2.6. Toidu valmistamine**Taotletavad õpitulemused:**

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Valmistab lihtsa hommikusöögi - Tükeldab puu- ja aedvilja - Valmistab suunamisel valmistaignast küpsetisi - Tunneb kodutehnikat ja oskab neid juhendamisel kasutada - Täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst - Viib alustatud töö enamasti lõpuni - Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha	- Valmistab lihtsat toitu skeemi/retsepti järgi - Puhastab juurviljad ja koorib juurviljad juurviljanoaga - Valmistab poolfabrikaatidest/ konservidest lihtsat toitu - Tunneb kodutehnikat ja oskab kasutada - Osaleb ülesannete jaotamisel söögivalmistamise juures - Viib alustatud töö lõpuni - Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha - Kaunistab ja serveerib toidu

	• Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks • Osaleb võimetekohaselt ühistöös
--	--

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Lihtsa hommikusöögi valmistamine • Viilutatud leivale, saiale või/määrdevõide määrimine • Saia/leiva röstimine rösteris • Vee keetmine veekeetjaga • Tee-ja mahlakontsentraadist külma ja kuuma joogi valmistamine • Puuviljade, aedviljade tükeldamine • Aedviljasalati valmistamine • Valmistaigna rullimine, tükeldamine, küpsetamine • Küpsiste, saiakeste küpsetamine valmistaignast, nende kaunistamine	• Leiva, saia, vorsti lõikamine • Juustunoa kasutamine • Lihtsate retseptide (skeemide) järgi toidu valmistamine • Puljongi valmistamine kontsentraadist • Poolfabrikaatidest, konservidest, pakisuppidest lihtsa toidu valmistamine • Makaronide, muna keetmine • Aedviljade puhastamine ja koorimine • Praekartulite valmistamine • Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised) • Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga • Koogi küpsetamine • Toidu soojendamine • Toidu serveerimine ja kaunistamine • Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel

6.2.7. Sisseostude tegemine

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Koostab ostunimekirja ning kasutab seda sisseostude sooritamisel • Valib suunamisel sõbrale kingituse • Pakib kingituse (juhendamisel)	• Koostab ja kasutab ostunimekirja • Ulatab raha/ paneb tagasi antud raha rahakotti • Pakib kingituse

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Pakendite ja toiduainete äratundmine köögis, poes • Ostunimekirja (fotod, pildid, sõnad) koostamine ja lugemine • Toiduainete ostmine poest/turult: kaupade suunatud leidmine, maksmine kassas • Poes kingituste valimine sõbrale sünnipäevaks, jõuludeks • Kingituste pakkimine	• Menüü lugemine • Ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti (skeemi) järgi • Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel • Ostude sooritamiseks ligikaudse rahasumma määratlemine

6.2.8. Rõivastus ja selle hooldus**Taotletavad õpitulemused:**

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Valib vastavalt ilmale ja sündmusele vastava riietuse ja jalatsid • Jälgib juhendamisel oma rõivastuse puhtust • Pühib jalanõusid (kasutades jalanõudematti jne) • Paneb jalanõud kuivama • Paneb riided kuivama (nööri, radiaatorile, pesurestile)	• Valib vastavalt tegevusele ja olukorrale sobiva riietuse ja jalatsid • Hoiab korras oma rõivastuse • Hooldab jalanõusid • Võtab kuivanud pesu (nööri, radiaatorilt, pesurestilt) ja paneb kokku • Triigib lihtsamaid esemeid

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Rõivastuse ja jalatsite valik vastavalt ilmale • Piduliku, igapäevase, sportliku riietuse valik • Rõivaste, jalanõude puhtus	• Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, triikimine lubatud/keelatud • Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu

• Musta pesu hoidmine • Pesu kuivatamine nõõril, pesurestil, radiaatoril • Jalanõude kuivatamine • Jalanõude hooldamine	• Pesu pesemine automaatpesumasinaga: pesu panek masinasse, sisselülitamine, pesu väljavõtmine • Pesupulbri valimine • Pesu pesutuppa viimine • Triikraua sisse- ja väljalülitamine • Triikraua temperatuuri valimine vastavalt pesumärgile • Aurustaja kasutamine/pesu niisutamine • Pesu triikimine • Triikimise ohutusnõuded • Triigitud pesu sorteerimine, kappi paigutamine • Rõivaste kokkupanek • Nööbi õmblemine • Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus) • Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine • Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Aksessuaarid • Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine
--	---

6.2.9. Tööd õues ja aias

Taotletavad õpitulemused:

2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Valib vastavalt ilmale riietuse ja jalatsid • Osaleb jõukohastes aiatöodes • Abistab teisi jõukohaste aiatööde tegemisel (nt hoiab kotti, lükkab käru jne) • Viib alustatud töö enamasti lõpuni • Teab ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures	• Valib vastavalt tegevusele ja olukorrale riietuse ja jalatsid • Teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias • Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks • Viib alustatud töö lõpuni • Teab ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid

Õppesisu:

2. arengutase	3. arengutase
• Aiatöodes osalemine • Lehtede riisumine, äravedu • Lume koristamine lumelabidaga	• Köögivilja – ja lilletaimede ettekasvatamine • Kaevamine, külvamine, istutamine, kastmine, rohimine • Saagi koristamine • Toataimede kastmine • Luuaga pühkimine • Prahi äravedu • Puistematerjali puistamine libedatele teedele

7. RÜTMIKA

7.1.Rütmika rõhuasetused

I arengutase

I arengutasemel (eeldatavalt 1.-2. klassis) arendatakse õpilaste kuulamis-, jälgimis-, matkimis-, mõistmis- ja lihtsamate korralduste täitmise oskusi.

Õpilasi õpetatakse tunnetama oma keha ja liigutusi, arendatakse ruumitaju.

Rütmitunde arendamine põhineb individuaalse liikumise/liigutuste rütmi kohandama õppimisel etteantud rütmile: muusika, saatelugemine vms.

Harjutusi õpitakse matkides, eeskuju järgi, abiga.

Kujundatakse hügieeni- ja korraharjumusi.

II arengutase

II arengutasemel pööratakse eelnevaga võrreldes suuremat tähelepanu ruumitaju arendamisele ja oma kehaasendi kontrollimisele.

Õpitakse erisuunalisi liigutusi ja eri kehaosade motoorika koordineerimist.

Mängude ja tantsude kaudu saadakse praktilisi sotsialiseerumise oskusi.

Arendatakse õpilaste loovust.

III arengutase

Õpitakse tantsima lihtsamaid seltskonnatantse ja pidudel rollikohaselt käituma.

Liikumiskavade õppimisel arvestatakse õpilaste muusikaeelistustega.

7.2.Rütmika ainekava jaotus

7.2.1.Harjutused kehatunnetuse saavutamiseks

Taotletavad õpitulemused

1.arengutaseme lõpuks	2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks
• Sooritab kehatunnetusharjutusi koostegevuses imiteerimise, näidise instruksiooni (verbaalne/alternatiivsete vahenditega) järgi • Kõverdab ja sirutab käsi, pigistab rusikasse, plaksutab • Liigub roomates, põlvedel ja neljakäpukil	• Sooritab õpitud kehatunnetusharjutusi eeskuju järgi ning omas rütmis ja tempos • Liigub kooskõlas muusikaga	• Matkib õpitud tantsusamme, lihtsamaid tantsujooniseid • Improviseerib tantsu muusika järgi

Õppesisu:

1.arengutase	2.arengutase	3.arengutase
• Kiikumisharjutused • Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine • Roomamine • Põlvedel ja neljakäpukil käimine • Lükkamine ja vedamine • Lõdvestumine • Knill	• Liikumise kiirendamine ja aeglustamine; liikumissuuna muutmine • Liikumismängud • Knill	• Rütmiimprovisatsioonid • Tantsusammude valik muusika järgi • Knill

7.2.2. Koordinatsiooniharjutused**Taotletavad õpitulemused:**

1.arengutaseme lõpuks	2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks
• Liigub erineva rütmiga ja tempoga muusika saatel • Liigub ringis • Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat	• Sooritab õpitud koordinatsiooniharjutusi eeskuju järgi ning omas rütmis ja tempos • Liigub kooskõlas muusikaga	• Sooritab koordinatsiooniharjutusi omas rütmis ja tempos

Õppesisu:

1.arengutase	2.arengutase	3.arengutase
• Erinevad liikumisviisid, kõnd, jooks, hüplemine • Erineva rütmi ja tempoga liikumine • Liikumine ringis • Marssimine; tantsuelemendid	• Kõnd päkkadel ja kandadel, takistuste ületamine, tagurpidi kõnd • Käte ja jalgade samaaegsed harjutused • Hüppeharjutused paigal jalad koos, harki kokku hüpped , hüpped batuudil • Külgsamm • Harjutused väikeste pallidega • Koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel	• Hüppeharjutused paigal ja liikumisel • Külgsamm, juurdevõtusamm • Rütmisalmide lugemine koos rütmiliste liigutustega: plaksutamine, patsutamine, trampimine • Harjutused väikeste pallidega, kurikatega, lindiga • Koordinatsiooniharjutused erineva rütmi ja tempoga muusika saatel

7.2.3. Rühi- ja tasakaaluharjutused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Sooritab rühi- ja tasakaaluharjutusi koostegevuses imiteerimise, näidise instruksiooni (verbaalne/alternatiivsete vahenditega) järgi	• Sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi eeskuju järgi ning omas rütmis ja tempos	• Sooritab õpitud rühi- ja tasakaaluharjutusi eeskuju järgi ning omas rütmis ja tempos

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Igapäevased tegevused • Harjutused peegli ees kehahoiu korrigeerimiseks. • Rütmilised harjutused käte ja õlgadega • Ülakeha painutused • Harjutused sensoorteraapia- ja füsiorullpalliga • Sirutus- ja lõdvestusharjutused	• Kõnd võimlemispingil • Põlve- ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd • Kombineeritus harjutused kõnni- ja jooksusammudega • Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse hüpped batuudil • Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid • Sirutus-ja lõdvestusharjutused	• Ronimine kaldpingil • Kombineeritud rütmilised harjutused erinevate vahenditega • Hüpped üle takistuste • Kombineeritud võimlemisharjutused, venitusharjutused • Sirutus-ja lõdvestusharjutused

7.2.4. Sotsiaalsed ja emotsionaalsed arengut toetavad harjutused

Taotletavad õpitulemused:

1.arengutaseme lõpuks	2.arengutaseme lõpuks	3.arengutaseme lõpuks
• Sooritab sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi koostegEVuses, imiteerimise, näidise, instruksiooni (verbaalne/alternatiivsete vahenditega) järgi • Liigub erineva rütmiga muusika saatel • Tantsib lihtsaid tantse ja laulumänge • Tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat • Esineb õpitud tantsude ja ringmängudega klassi ning kooli üritustel	• Sooritab õpitud sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi eeskujuga järgi ning oma rütmis ja tempos • Teab oma kohta ravis ja suudab seda hoida tantsimisel, harjutuste sooritamisel • Liigub kooskõlas muusikaga • Tunneb ära õpitud rahvatantsu, suudab seda kaasa tantsida • Esineb õpitud tantsude ja ringmängudega kooli üritustel	• Matkib õpitud tantsusamme • Improviseerib tantsu muusika järgi • Tantsib lihtsamaid seltskonnatantse, oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada • Esitab õpitud tantsu, esineb õpitud tantsude ja ringmängudega üritustel

Õppesisu:

1.arengutase	2.arengutase	3.arengutase
• Harjutused peegli ees • Õpetaja tegevuse matkimine • Lindude ja loomade tegevuste ja kõnnaku matkimine • Lihtsamad tantsud • Laulumängud • Harjutused langevarju, rätikute ja lintidega	• Harjutused paaris ja rühmas • Liikumine ravis, kolonnis • Ringmängud • Lihtsamad tantsud õpitud tantsusammudega • Rahvatantsud	• Seltskonnatantsud, ringmängud • Erinevate rahvaste tantsud • Diskotantsud

7.2.6. Lõdvestusharjutused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Õpilane naudib lõõgastumist	• Õpilane naudib lõõgastumist	• Õpilane lõõgastub teadlikult

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Rahustava muusika ja puudutuselementide saatel õpitakse lõõgastuma ja tunni pingete maandama	• Rahustava muusika saatel lõõgastumine	• Lõõgastava muusika valik, pingete maandamine

8. KEHALINE KASVATUS

8.1. Kehalise kasvatuse rõhuasetused

I arengutase

1.-2. klassis kujundatakse õpilaste oskust kuulata, jälgida ja täita lihtsamaid korraldusi ning järgida elementaarseid korraharjumusi, õpetatakse last oma keha tunnetama, ruumis orienteeruma.

Harjutusi sooritatakse koostegEVuses ja matkides näidise ja lihtsa instruksiooni järgi.

Õpilasi suunatakse muutma liigutuste rütmi ja tempot. Oskuste omandamist toetab samalaadsete harjutuste pidev kordamine.

Kogu õppetöö tugineb mänguliste elementide kasutamisele.

Õpilasi motiveeritakse tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega.

Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

II arengutase

II arengutasemel (eeldatavalt 3.-6. klassis) kujundatakse õpilasel oskus ja harjumus kontrollida oma keha, selle asendit ja liigutusi. Tegeletakse eri kehaosade mootorika koordineerimisega. Tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte sooritab õpilane iseseisvalt, sh varieeruvates tingimustes.

Olulised on õpilase sotsiaalset arengut toetavad harjutused.

Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.

Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.

III arengutase

III arengutasemel tõuseb harjutuste õppimisel ja sooritamisel õpilaste iseseisvus.

Kujundatakse oskust ja harjumust kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpilased hakkavad liigutusi teadlikult järjestama osatoimingute ahelast lähtudes.

Õpilasi õpetatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust planeerima ja kontrollima (tegevuse kaasnev ja järgnev suunatud kommenteerimine, tuttava tegevuse planeerimine).

Olulised on sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

Tähelepanu pööratakse tahteomaduste (sihikindlus, julgus, visadus, püsivus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime jne) kujundamisele.

7.2. Kehalise kasvatuse ainekava jaotus

7.2.1 Keha- ja ruumitunnetuse harjutused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Kuulab juhendi. - Jälgib ja sooritab imiteerimise järgi (vajadusel abiga) lihtsamaid keha- ja ruumitunnetuse harjutusi - Kõverdab ja sirutab käsi, pigistab rusikasse, plaksutab - Liigub roomates, põlvedel ja neljakäpakil - Ronib üle takistuste. - Liigub ravis, ringis	- Sooritab tuttavaid keha- ja ruumitunnetusharjutusi - Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi - Hüppab hoota kaugust - Arvestab stardi- ja finišijoonega	- Sooritab keha- ja ruumitunnetusharjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas - Sooritab liigutuste ahelat mälukujutlustele toetudes - Oskab võtta hoogu kaugushüppes - Arvestab stardi- ja finišijoonega

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Kiikumisharjutused - Sõudmine istuvas asendis - Käte kõverdamine ja sirutamine, plaksutamine, rusikasse surumine ja avamine, kehaosade puudutamine - Roomamine käsi ja jalgu liigutades - Põlvedel ja neljakäpakil liikumine - Spordivahendite lükkamine ja	- I arengutaseme harjutuskava kordamine - Roomamine - Veeretamine - Ruumitaju arendavad harjutused: liikumine ringis, ravis, kolonnis - Venitus – ja lõdvestusharjutused - Ruumitaju arendavad harjutused:	- Keha ja ruumi tunnetamine - Paaris – ja rühmaharjutused - Ruumitaju arendavad harjutused: stardi- ja, hooga kaugushüpe, hoota kaugushüpe, pallivise

vedamine • Takistustest üleronimine • Lõdvestumine • Ruumitaju arendavad harjutused: liikumine ravis, ringis	stardi- ja finišijoonega	
--	--------------------------	--

7.2.2 Rühi- ja tasakaaluharjutused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi (vajadusel abiga) lihtsamaid rühi- ja tasakaaluharjutusi. • Sooritab matkimise teel lihtsamaid kõnni- ja jooksuharjutusi, suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot • Ronib varbseinal/üle takistuste • Veeretab ja viskab palli	• Sooritab tuttavaid rühi- ja tasakaaluharjutusi • Sooritab kõnni- ja jooksuharjutusi, suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot • Sooritab lihtsamaid harjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel, sirutamine ja lõdvestumine • Viskab ja põrgatab palli • Hüppab hoota kaugust	• Sooritab liigutuste ahelat mälukujutlustele toetudes • Suudab kõndida/joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal • Sooritab lihtsamaid kombineeritud rühi- ja tasakaaluharjutusi erinevate vahenditega, sirutamine ja lõdvestumine • Viskab palli suunatult • Hüppab hooga kaugust

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Kõnd tasapinnal orientiiride järgi • Kõnd reljeefsel/erinevatest	• Kõnd võimlemispingil • Põlve-ja sääretõstekõnd, tagurpidi kõnd	• Kombineeritud harjutused kõnni- ja jooksumammul

materjalidest rajal • Erinevate kõnnakute matkimine kindlas rütmis • Jooks rahulikus tempos • Hüpped: sulghüpe, harki-kokku hüpe, batuudil • Kükimine, kägarasend ja selles kiikumine • Varbseinal ronimine • Harjutused palliga: palli hoidmine, kandmine, veeretamine, viskamine kahe käega • Sirutus – ja lõdvestusharjutused	• Kombineeritud harjutused kõnni-ja jooksumudega • Jooks rahulikus tempos • Sügavushüpe • Kombineeritud hüpped: hüpped ühel jalal, rõngast rõngasse, hoota kaugushüpe, hüpped batuudil • Rippumisharjutused varbseinal • Harjutused palliga: pallivisked ühe käega, põrgatamine kahe käega, palli löömine ja vedamine jalaga, palli ja teiste viskevahendite märkiviskamine, palli püüdmine • Harjutused erinevate vahenditega: võimlemiskepid, pallid, hüpsid • Sirutus – ja lõdvestusharjutused	• Põlve-ja sääretõstejooks • Jooks suuna muutmisega • Hüpped üle takistuste, hüplemine hüpsiga • Hoota kaugushüpe kahel jalal maandumisega • Hooga kaugushüpe • Ronimine kaldpingil • Kombineeritud võimlemisharjutused, venitusharjutused • Jõuharjutused varbseinal • Harjutused palliga: palli löömine kaaslasele, palli veeremise peatamine jalaga, väikese palli viskamine kaugusesse • Harjutused erinevate vahenditega: lint, rõngas, pallid, hüpsid • Sirutus – ja lõdvestusharjutused
--	--	--

7.2.3. Vastupidavusharjutused

Taotletavad õpitulemused:

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Suudab kõndida võimetekohases tempos jõukohast distantsi • Jookseb võimetekohaselt jõukohast distantsi	• Suudab kõndida/joosta erinevatel maastikel, treppidest üles-alla, osaleb teatejooksus • Sõidab rattaga, ujub (abivahenditega)	• Suudab kõndida/joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal, osaleb teatejooksus • Osaleb erineva pikkusega jooksudistantsidel • Sõidab rattaga, ujub

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Kõnd mäest ja treppidest üles ja alla - Matkad kooli lähiümbrusesse - Erineva pikkusega jooksuharjutused - Ronimine ja liulaskmine mänguväljakul - Ujumine: veega kohanemise harjutused, ohutus – ja hügieeninõuded	- Kõnd treppidest üles ja alla - Kõnd erinevatel maastikel - Matkad looduses - Erineva pikkusega jooksuharjutused - Teatejooks - Jooks kallakust üles - Võimlemisvahendite tõstmine ja kandmine - Jalgrattasõit/Veloergomeeter - Ujumine: harjutused vees, (abivahendiga) ujumine	- Jooks/kõnd vahelduval maastikul erinevatel aastaaegadel - Kepikõnd - Erineva pikkusega jooksuharjutused - Jalgrattasõit/veloergomeeter kui harrastus - Ujumine: abivahenditega ja iseseisev ujumine - Ujumine kui harrastus

7.2.4 Sotsiaalsed ja emotsionaalsed arengut toetavad harjutused**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
- Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi (abiga) lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi - Osaleb lihtsates mängudes - Riietub (piltjuhise ja sõnalise	- Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi (vajadusel abiga) lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi - Osaleb erinevates võistlusmängudes - Riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja	- Kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavaid harjutusi - Mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest - Teab ja järgib tervisliku eluviisi

juhendamise järgi) spordiriietesse, täidab suunamisel hügieeninõudeid	tunni toimumise kohale (sise-, välistingimused)	põhimõtteid
---	---	-------------

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
• Õpetaja tegevuse matkimine • Harjutused peegli ees • Tähelepanu- ja matkimismängud • Kullimängud • Laulumängud • Orienteerumismängud ruumis • Iseseisev riietumine, abiga sobivate spordirõivaste valik • Tutvumine hügieeninõuetega	• Liikumismängud, kullimängud • Viske – ja veeretamismängud • Spordivõistlused • Spordirõivastuse valik, riietumine • Hügieeninõuete täitmine	• Pimesikumängud • Võistlusemängud: lihtsustatud reeglitega jalgpall • Matkad • Spordivõistlused • Tervisliku eluviisi põhimõtted

7.2.5 Talisport**Taotletavad õpitulemused:**

1. arengutaseme lõpuks	2. arengutaseme lõpuks	3. arengutaseme lõpuks
• Laskub kelgul nõlvakust, ronib mäest ülesse, veab kelgul kaaslast • Astub suuskadega	• Veab kelgu märke, pidurdab kelku • Liigub suuskadega lauskmaal • Tegeleb võimetekohaselt talvespordiga	• Juhib kelku üksi ja koos kaaslasega • Suusatab lauskmaal • Tegeleb võimetekohaselt talvespordiga

Õppesisu:

1. arengutase	2. arengutase	3. arengutase
- Kelgutamine: laskumine nõlvakust, kelgu vedamine (tühi kelk, istuva kaaslasega) - Lumepalli tegemine	- Kelgutamine: kelgu lükkamine, kelgu märke vedamine, kelgu pidurdamine - Suusatamine: suuskadel liikumine - Lumepalli veeretamine	- Kelgutamine: kelgu juhtimine, koos kaaslasega kelgul nõlvakust laskumine - Suusatamine: laskumine väikesest nõlvast - Uisutamine: uiskudel tasakaalu hoidmine - Lumememme/lumekindluse tegemine

JAAGU LASTEAED-PÕHIKOOLI VALIKAINETE AINEKAVA

Eesmärk

Tööõppe, kodunduse, kunsti ja käelise tegevuse valikainete tundides toimub lõimitud õpe ning kinnistatakse omandatud oskusi ja teadmisi. Suurt tähelepanu pööratakse õpilase sotsialiseerumisele ja võimalikult iseseisvale toimetulekule elus.

1. KUNSTI- JA KÄSITÖÖÕPETUS

1.1. Kunsti-ja käsitööõpetuse rõhuasetused

Õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töid planeerima, valima ise sobivaid töövahendeid ning konkreetse töö teostamiseks vajaminevaid osatoiminguid järjestama. Õpetatakse suunamisel oma tegevust verbaalsete/alternatiivsete vahenditega kommenteerima/väljendama. Arendatakse õpilaste käelist osavust. Proovitakse/katsetatakse töövahendite ja materjalide sobivust. Vaadeldakse kaaslaste töid, külastatakse kunstinäitusi/muuseume.

1.2. Kunsti- ja käsitööõpetuse ainekava jaotus

1.2.1. KUNSTIÕPETUS

Taotletavad õpitulemused:

- Omab õigeid töövõtteid: õige pintslihoid, värvi võtmine, pinna katmine, pintlsi pesemine
- Tunneb erinevaid värvuseid
- Tunneb tumedaid ja heledaid toone
- Valmistab fooni- ja ilupaberied kasutades erinevaid tehnikaid (puhumine, lõngatrükk jne)
- Osaleb esemete ja ruumide kaunistamisel
- On käinud kunstinäitusel
- Püüab oma tundeid ja kogemusi väljendada joonistamise/maalimise kaudu
- Joonistab lihtsaid kujundeid (šabloonil abil)
- Rebib erineva paksusega paberit
- Teeb erinevaid klepeteid
- Lõikab kääridega erinevat materjali

Õppesisu:

- Õpitud värvuste kinnistamine, erinevate toonidega tutvumine
- Värvide segamine
- Erinevate tehnikate kasutamine
- Kujundamine ja kaunistamistööd
- Kunstinäituste külastamine
- Enese väljendamine joonistamise/maalimise kaudu
- Liimib
- Kääridega löikamisel ohutusreeglite kinnistamine

1.3. KÄSITÖÖ

1.3.1. Tekstiilitööd

Taotletavad õpitulemused:

- Eristab erinevaid materjale
- Omandab võimete piires lihtsamad punumis- ja põimimisvõtted
- Oskab täita padja jms täitematerjaliga
- Kerib lõnga, paela, riideribasid
- Kasutab abiga niiti ja nõela

Õppesisu:

- Kangaste tundmine ja valimine, milline on vastava töö jaoks kõige sobivam
- Lihtsamate punumis- ja põimimisvõtete tundmine, kasutades selleks nõõre, paelu või muud sobivat tekstiili
- Etteantud mudelite täitmine (padjad, nukud jms.) täitematerjaliga
- Lõngast kaunistuste/dekoratiivsete esemete valmistamine
- Nõela kasutamine (niidi nõela taha panemine, nõõbi õmblemine, sõlme tegemine, nõelapisted papil/riidel)
- Kärstab kangast

1.3.2. Kanga kudumine

Taotletavad õpitulemused:

- Kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel
- Kerib riideribasid kerasse/papitorule
- Koostab abiga kavandi (valib selleks värve või kangaribasid)
- Kerib materjali süstikule
- Moodustab vaheliku
- Tõmbab soaga kootava materjali kinni

Õppesisu:

- Materjali sorteerimine värvide järgi
- Ettevalmistustöödena materjali lõikamine kääridega
- Lõigatud riideribade kerasse kerimine
- Vaipade ja linikute kavandite tegemine (valib selleks värve või kangaribasid)
- Kootud triibu mõõtmise mõõduriba järgi
- Materjali kerimine süstikule
- Vaheliku moodustamine (tallalaudade vahelduv tallamine)
- Süstiku liikumissuuna jälgimine vahelikus
- Kootava materjali kinni tõmbamine soaga
- Kangastelgede osade nimetuste teadmine

1.3.3. Viltimine

Taotletavad õpitulemused:

- Oskab valida vajalikud vahendid märgviltimiseks/nõelviltimiseks ja valmistab ette töökoha
- Oskab villakihte ja värve sobitada
- Suudab valmistada vilditud eseme

- Suudab viimistleda vilditud eseme
- Oskab kasutada viltimisnõela ja vajalikke abivahendeid
- Hoiab töökoha korras

Õppesisu:

- Märkviltimiseks vajalike vahendite ettevalmistamine (töökoht, paraja soojusega vesi, seep)
- Villakihtide üksteise peale paigutamine vastavalt esemele, mida kujundatakse
- Värvide sobitamine
- Seebiga hõõrumine, kuivatamine, eseme viimistlemine
- Nõelviltimisel viltimisnõela kasutamine
- Ohutuse jälgimine nõelviltimisel

1.3.4. Kangaste kujundamine

Taotletavad õpitulemused:

- Teeb ettevalmistustöid kangale trükkimiseks (nt. triikimine, materjali kinnitamine alusele teibiga)
- Trükitab kangale erinevate trükkimisvahenditega
- Triigib trükitud pinna

Õppesisu:

- Värvimiseks sobivate kangaste valimine
- Materjali ettevalmistamine, triikimine
- Materjalile tükkimine (nt. pakutrükk, taimetrükk)
- Viimistlustööd (triikimine)

1.3.5. Savitöö ja kipsitöö

Taotletavad õpitulemused:

- Valmistab savi tööks ette
- Teab voolimisvõtteid
- Oskab kasutada abivahendeid
- Valmistab kipsi massi
- Oskab valmistatud esemeid kaunistada

Õppesisu:

- Sobiva konsistentsiga savi või kipsimassi valmistamine
- Kipsimassi valamine vormidesse, vormist väljavõtmine peale kuivamist
- Savi rullimine, voolimine, tükeldamine, lamendamine, kujundamine
- Abivahendite kasutamine (modellerimispulk, alus, nuga)
- Valmis esemete viimistlemine, kaunistamine, pakkimine

1.3.6. Klaasi/portselani maalimine

Taotletavad õpitulemused:

- Oskab kasutada maalimiseks vajalikke töövahendeid
- Oskab šablooni järgi esemele maalida
- Oskab juhendamisel töö viimistleda (nt. eseme kuumutamine)

Õppesisu:

- Töövahendite kasutamine (lauakatted, värvid, pintslid, puhastusvahendid)
- Esemele maalimine šablooni järgi
- Lihtsamate mustrite/kujundite maalimine
- Lõppviimistluse erinevad võimalused (glasuurimine, lakkimine, kuumutamine)

1.3.7. Muud materjalid

Taotletavad õpitulemused:

- Valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist
- Käsitseb ohutult tööriistu (kravikeeraja, saag, nuga, haamer)

Õppesisu:

- Lihvimine liivapaberiga
- Naela löömine
- Vineeri saagimine
- Puidu ehistööd: puidupõleti kasutamine, värvimine, lakkimine

2. KODUNDUS

2.1.Kodunduse rõhuasetused:

Õpetatakse tähelepanu pöörama kodu/ruumide koristamisele/kaunistamisele. Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele. Pööratakse tähelepanu hügieeni- ja ohutusnõuete täitmisele.

2.2. Kodunduse ainekava jaotus

2.2.1.KORISTUSTÖÖD

2.2.1.1.Ruumide korrashoid ja koristamine

Taotletavad õpitulemused:

- Teeb juhendamisel majapidamistöid: laua katmine ja koristamine, põrandate puhastamine (kasutades lappe, harju, moppe, tolmuimejat), vaipade kloppimine, akende pesemine, tolmutühkimine, esemete korrastamine (raamaturiidul, pliatsitopsid jne)
- Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid
- Täidab lihtsamaid tööülesandeid
- Tunneb kodutehnikat ja oskab neid kasutada
- Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks
- Osaleb võimetekohaselt ühistöös
- Viib alustatud töö lõpuni
- Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha

Õppesisu:

- Ühiselt kasutatavate ruumide (koridorid, õppekööök) korrashoid ja koristamine
- Puhastusvahendite hoidmine, valimine, ohutu kasutamine
- Puhastusainete hoiatavad tingmärgid ja nende arvestamine tegevustes
- Erinevate pindade pesemine, puhastusvahendite valimine ja kasutamine
- Valamute puhastamine, selleks vajalike vahendite valimine ja kasutamine
- Peeglite, akende pesemine; puhastusvahendite valimine ja kasutamine

- Tekkide/vaipade kloppimine käsitsi
- Radiaatorite puhastamine tolmuharjaga
- Töö etappide järjestamine
- Ülesannete jaotamine koristustöödel

2.2.1.2. Inimene ja töö (karjääriõpetus)

Taotletavad õpitulemused:

- Teab erinevaid ameteid
- Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks
- Osaleb ühistöös
- Märkab suunamisel abivajajat ja pakub abi
- Teab talle antud töö etappide järgnevust ja peab sellest kinni (kasutab tööjuhist)

Õppesisu:

- Ametid: koristaja, pesupesija, majahoidja, haljastustöötaja, köögitööline jne
- Ema, isa töökoht ja amet
- Töötamine erinevates ruumides/õppeklassides: pesumaja, õppeköök, üldruumid, aed jne.
- Kutse õppimise võimalused
- Puudega inimeste päevakeskustega tutvumine
- Üksteise abistamine töödes
- Abi palumine töö tegemisel

2.2.1.3. Asjad ja nende korrashoid

Taotletavad õpitulemused:

- Hoiab korras riiulid/kapid klassiruumis, osaleb koristamisel
- Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha
- Osaleb võimetekohaselt ühistöös

Õppesisu:

- Töövahendite ärapanek peale kasutamist ja hoiustamine
- Riiulite/kappide korrashoid ja koristamine

2.2.2. KOKANDUS

2.2.2.1. Toitlustamine

Taotletavad õpitulemused:

- Teab sööginõude asukohti köögis
- Katab lauda ning koristab selle pärast söömist
- Täidab lihtsamaid toitlustamisega seotud tööülesandeid
- Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks
- Viib alustatud töö lõpuni

Õppesisu:

- Vajaminevate sööginõude leidmine kappidest/sahtlitest
- Sööginõude valimine ja paigutamine
- Köögi koristamine
- Teemaatiliste pidulaudade katmine
- Kaunistuste kasutamine laua katmisel
- Ühekordsete nõude kasutamine

2.2.2.2. Köögitööd

Taotletavad õpitulemused:

- Teab hügieeni- ja ohutusnõudeid ja täidab neid
- Teeb köögitöid
- Tunneb kodutehnikat
- Oskab seadmeid kasutada
- Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks
- Viib alustatud töö lõpuni

Õppesisu:

- Kodumasinad kasutamine ning ohutusnõuded nendega töötamisel
- Kodumasinade puhastamine
- Köögikella (nn.munakella) kasutamine
- Sõela kasutamine
- Riivi kasutamine
- Pajalappide/kinnaste kasutamine
- Pannide, pottide, küpsetusvormide puhastamine
- Toiduainete säilitamine külmikus
- Prügi sorteerimine

2.2.2.3. Toidu valmistamine

Taotletavad õpitulemused:

- Valmistab lihtsat toitu tööjuhendi/retsepti järgi
- Puhastab juurviljad ja koorib juurviljad juurviljanoaga
- Valmistab poolfabrikaatidest/konservidest lihtsat toitu
- Tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab kasutada
- Viib alustatud töö lõpuni

- Koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha
- Kaunistab ja serveerib toidu
- Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks

Õppesisu:

- Lihtsate retseptide/tööjuhiste järgi toidu valmistamine
- Võileibade valmistamine
- Snäkkide valmistamine
- Puljongi valmistamine kontsentraadist
- Poolfabrikaatidest, konservidest, pakisuppidest lihtsa toidu valmistamine
- Makaronide, muna keetmine
- Aedviljade puhastamine ja koorimine
- Praekartulite valmistamine
- Lihtsate magustoitude valmistamine (vahustamised)
- Vahvlite küpsetamine vahvlimasinaga
- Koogi küpsetamine
- Saiakeste tegemine
- Toidu soojendamine
- Toidu serveerimine ja kaunistamine
- Ülesannete jaotamine toiduvalmistamisel

2.2.2.4. Sisseostude tegemine

Taotletavad õpitulemused:

- Koostab ja kasutab ostunimekirja
- Ulatab raha/ paneb tagasi antud raha rahakotti
- Pakib kingituse

Õppesisu:

- Ostunimekirja koostamine lihtsa retsepti järgi
- Ostunimekirja kasutamine sisseostude tegemisel

2.2.3. Rõivastus ja selle hooldus

Taotletavad õpitulemused:

- Valib vastavalt tegevusele ja olukorrale sobiva riietuse ja jalatsid.
- Hoiab korras oma rõivastuse.
- Hooldab jalanõusid.
- Võtab kuivanud pesu (nöörit, radiaatorilt, pesurestilt) ja paneb kokku.
- Triigib lihtsamaid esemeid

Õppesisu:

- Pesumärkide lugemine: käsitsipesu, masinpesu, triikimine lubatud/keelatud.
- Pesu sorteerimine: kirju, valge/hele, tume pesu. Puhas/must pesu
- Pesu pesemine automaatpesumasinas: pesu panek masinasse, sisselülitamine, pesu väljavõtmine.
- Pesu pesutuppa viimine.
- Triikraua sisse- ja väljalülitamine.
- Pesu triikimine.
- Triikimise ohutusnõuded.
- Rõivaste kokkupanek.
- Nööbi õmblemine.
- Sobivate rõivaste valimine (värvitoonid, suurus).
- Olukorrale ja tegevusele vastavate rõivaste ja jalatsite valimine.
- Rõivastuse täiendamine sobivate detailidega. Aksessuaarid.
- Jalatsite hooldus. Kingakreemide valik vastavalt jalatsi värvile, jalatsite puhastamine.

2.2.4.TÖÖD AIAS JA ÕUES

Taotletavad õpitulemused:

- Valib vastavalt tegevusele ja olukorrale riietuse ja jalatsid
- Teeb juhendamisel lihtsamaid töid õues ja aias
- Küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks
- Viib alustatud töö lõpuni

Õppesisu:

- Õunte korjamine
- Lehtede riisumine, kotti panemine
- Kärvi kasutamine aia töödel
- Luuaga/harjaga pühkimine
- Prahi äravedu
- Puistematerjali puistamine libedatele teedele
- Lume lükkamine

2.2.5. KODUKAUNISTUS

Taotletavad õpitulemused:

- Kaunistab ruume
- Valib kaunistamiseks sobivaid vahendeid

Õppesisu:

- Ettevalmistuste tegemine kodukaunistamiseks (koristustööd)
- Ruumide kaunistamine arvestades tähtpäevi, rahvakalendrit ning olemasolevaid võimalusi
- Kaunistamiseks sobivate vahendite leidmine (nt vaasid, linikud, omavalmistatud käsitööesemed jne)

JAAGU LASTEAED-PÕHIKOOL LIHTSUSTATUDÕPPE AINEKAVA

Õppetegevused ja õpitulemused on esitatud õppeaineti. Õpetaja koostab oma töökava igaks õppeaastaks arvestades õpilaste võimeid.

1. EESTI KEEL

1.1. Eesti keele õppe rõhuasetused 1.-2. klassis

- Eesti keele õpe lihtsustatud õppekava alusel jaguneb I klassis aabitsaeelseks ja aabitsaperioodiks.
- Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena, vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid: käitumine õpilasena tunnis ja vahetunnis, tegutsemine kõrvuti ja koos, adekvaatne reageerimine konkreetsetele korraldustele osatoimingute kaupa. Õppimise eelduseks on ka õppevahendite eristamine, paigutamine koolipingile ja kotti, õppevahendite hooldamine.
- Tunnetustegevus ja kõne. Lihtsustatud õpet vajava lapse tunnetustegevus toetub esimesel kooliastmel valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viiendal eluaastal. Tunnetuslik aktiivsus on madalam, kujutluste ja keeleüksuste vaheline seos ebatäpne või osaliselt puudu.
- Kooliikka jõudes kasutab laps oma kõnes baassõnavara (tajutud/märgatud esemete ja tegevuste sõnastamine) ja piiratud hulgal vabade laienditeta lihtlaused. Kõnest arusaamine sõltub situatsiooni mõistmisest. Baassõnavaraga võrreldes konkreetsema või üldisema tähendusega sõnu ning nende grammatilisi seoseid lauses laps valdavalt ei mõista. Lihtsustatud õpet vajav laps suudab esimesel kooliastmel töömälus hoida kolme- või neljasõnalist lausungit.
- Kõne alaarengust ja tegevusele kaasneva kõne puudulikkusest tuleneb vajadus õpetajal reguleerida laste õppetegevust koostöös ja eeskuju järgi ning kommenteerida lapse tegevust, rakendada koos- ja järelkõnet ning personaalseid suhtlusabivahendeid.
- 1.-2. klassi õpilastele on iseloomulikud impulsiivsed äärmuslikud negatiivsed, harvem positiivsed emotsioonid ja ebastabiilsed tunded. Väiksemal osal lastest ilmneb emotsioonide inertsus. Õpilane ei kontrolli oma emotsioone, mis väljendavad reaktsiooni keskkonnale ning oma primitiivsetele tarvetele. Enesehinnang on otseses seoses õpetaja, vanemate ja kaaslaste suhtumisega.
- Tundevalla kujunemine ennetab kognitiivset arengut. Lapsel ilmnevad soovid rahuliku ja sõbraliku keskkonna ja positiivse suhtumise, sh füüsilise kontakti järele.
- Õpilaste passiivsus, kognitiivsete protsesside, kõne ning tundevalla arenematus tingib vajaduse mõjutada õpiülesannetega eelkõige esimese ajuploki (ajutüvi, koorealused moodustised) ning parema poolkera koore aktiivsust ja talitluslikku arengut. Eelistatud on 1.-2. klassis praktiline või materialiseeritud tegevus ning tajuprotsesside

suunamine; protsess ja tulemus seostatakse kõnega ning vajadusel tasakaalustatakse tunnetusliku suhtlemisega (sensoorne integratsioon).

- Õpitakse kõnet kuulama, tajutavaid objekte ja nähtusi jälgima, vaatlama ja võrdlema ning erisuguste tunnuste alusel rühmitama; mõistma ja täitma suulisi korraldusi; osalema dialoogis; orienteeruma tahvlil, raamatus ja vihikus. Oskustest on peamised tuumlausete (baaslausete) ja laiendatud lihtlausete mõistmine, koostamine ja kasutamine, lugemine ja kirjutamine.
- Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi, orienteeruda oma kehas ning lähimas aegruumis. Omandatud toiminguid ajendatakse ja kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete tegemine ning lühitekstide interpreteerimine ning visuaalsete vahendite kasutamine on valdavalt õpetaja pädevuses.
- Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama.
- Vaimsete ülesannete täitmisel toetatakse näitvahenditele, õpitavad toimingud materialiseeritakse, kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboleid, graafilisi orientiire, mille kasutamise vajadus tuleneb töömälu piiratud mahust ja kõne reguleeriva funktsiooni arenemastusest.
- Motivatsioon. Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetseid positiivseid hinnanguid. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestatakse õpilaste kõnemõistmise taset. Õpilaste ajutegevuse aktiveerimiseks kasutatakse võimalikult sageli sensomotoorseid ülesandeid. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle konkreetset eesmärki (näiteks: kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht).

Eesti keele ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Tähelepanu suunatud keskendamine, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine. Laste kogemusi kajastavate lühikese ja lihtsa jutu kuulamine (jutustus, ettelugemine), seletuste lisamine. Jutustuse taasloomine järjepiltide abil. Lausungite (3-5 sõna) kordamine (liisusalmid). 2-4 realiste salvide õppimine kuulamise järgi. Õpetajate ja kaaslaste tegevuse jälgimine. Lastelavastuste vaatamine ja pisilavastuste loomine (käpikud, näpunukud) õpetaja abiga, rolli võtmine ja enese väljendamine. Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamise ja muutmise harjutamine õpetaja eeskuju järgi.	Väljendab oma mõtet vähemalt tuumlausega.
Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine. Vastamine dialoogi repliigile (küsimus või korraldus), dialoogi jätkamine ja alustamine tuttavas situatsioonis. Viisakusväljendite kasutamine, oma soovide ja vajaduste väljendamine. Suhtlemine koostegEVuses, sh mitteverbaalsete vahendite (žestid, osutamine) kasutamine. Eneseväljendus liikumis- ja laulumängudes. Hääletoonid ja näoilmed (<i>rõõmus, kuri</i> ...). Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju järgi.	Alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks.
	Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid.
	Vastab dialoogi repliigile.
Tuumlause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. 3-4 lause seostamine sidusaks jutukeseks. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete ja olendite, tegevuste ja tunnuste väljendamine sõnadega. Esemete ja olendite nimetuste eristamine. Sõnavormi ja tagasõnade <i>alla, peale, ette, taha, kõrvale</i> tähenduse ära tundmine, kohasuhete <i>kus, kuhu, kust</i> eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Omandatud sõnade kasutamine levinud muutevormides ja koos tagasõnadega. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (<i>Koer on karvane – karvane koer...</i>) Arvsõnade ja järgarvsõnade mõistmine 10 piires.	Mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist/situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvat lihtlauset (3–4 sõna).
	Määrab sõnade järjekorra 3–4-sõnalises lauses.
Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (3–5	Häälib kuni 5-häälikulisi sõnu,

häälikut) kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorramääramine. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ja värviliste noopidega, 2–3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes: 1–2- silbilised ja pikemad sõnad, lahtised ja kinnised silbid; üksikhäälikutest koosnevad, diftongidega, kaashäälikuühenditega sõnad; analüüsi materialiseerimine, häälimine häälega/sosinal ilma abivahenditeta, analüüs koostegevuses, matkides, orientiiri ja suulise instruksiooni järgi kiiresti/aeglaselt.	koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab hääliku järje sõnas.
Ülipika hääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika hääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil; häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Häälikurühmade praktiline ristamine värvuse kui sümboli abil (tabelis). Sõnaskeemide valimine ja koostamine osatoimingute kaupa (sõnade ladumine noopidega), sõnade koostise võrdlemine materialiseeritult). Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.	Määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (noope). Laob analüüsitud sõnu tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja.
Lugema õppimise peamine rõhuasetus on häälega veerimisel. Suurte, hiljem (II poolaasta) väikeste trükitähtede õppimine. Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud sõnade lugemine. Sõnade (1–3 silpi; pikemad sõnad kõnetaktideks liigendatult), lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Lugemisviisid: häälega ja vaikne (sosinal) veerimine, diftongide ja lühikeste tuttavate sõnade äratundmine tervikuna. Orientiiride ja abistavate võtete kasutamine lugemisel; järgneva tähe või sõna ettehaaramine;	Tunneb suuri ja väikseid trükitähti. Loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu, tuumlauseid ja vähe laiendatud lihtlauseid.

minimaalse kõnetakti „kasvatamine”, sõna lugemisel minimaalsele kõnetaktile orienteerumine. Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.	
Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine, sõna või lause korduv lugemine, sobitamine piltidega, õpetaja kommentaaride seostamine lausetega. Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga.	Saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires).
Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine. Sõnade ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud sõnade äraakiri tähtede, tähepaaride ja 2–3- täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea parandamine. Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2–3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Käe ja sõrmede peenmotoorika harjutamine: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga; kehaasend, pliiatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine šabloonil, orientiiride ja eeskuju järgi. Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1–2 silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine. Raskusastmed: ülekirjutamine, kirjutamine orientiiride abil, kirjutamine originaali järgi.	Kirjutab väikseid kirjatähti.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal. Ülesande täitmine koostegevuses. Suuliste 2-3 –osaliste lihtsate korralduste täitmine, vajadusel osatoimingute kaupa. Tuttavate õpiülesannete täitmine suuliste instruksioonide järgi. Üldistatud korralduste täitmine tuttavas situatsioonis. Adekvaatne reageerimine hinnangule. Lugemise ja jutustamise kuulamine. Kaaslaste vastuste ja lugemise kuulamine.	Kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest (3–4 lausega). Korduvates situatsioonides kasutab viisakusväljendeid. Alustab ja jätkab dialoogi oma kogemusele vastavas situatsioonis.

Tajude ja kujutluste arendamine ja laiendamine ning süstematiseerimine: objektide osad ja tajutavad tunnused. Objektide ja esemepiltide äratundmine, analüüsimine, võrdlemine, rühmitamine ja kirjeldamine õpetaja küsimuste ning osutamise järgi (tajutavad tunnused: kuju, suurus, värvus jne). Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine, sh kahe koordinaadi arvestamine (<i>all keskel, ees</i>).	Iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel.
Lause eristamine sõnadest ja sõnaühenditest. Lõpetamata ja agrammatilise lause ära tundmine. Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine. Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes. Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel. Väit-, küsi- ja käsklauset koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon. Lausete ühendamine, sisestamine (lihtsamad jutud), muutmine (sõnajärje muutmine) teisteks lausetüüpideks (väit-, küsi- ja käsklauseks). Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega. Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis. Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid. Tagasõnad (<i>ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees</i>). Omadussõna kasutamine öeldisena ja täiendina. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete mõistmine ja kasutamine. Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis.	Mõistab, koostab (4–5 sõna) ja kasutab sensomotoorsetele kogemustele toetuvat laiendatud lihtlauset.
Lugema õppimise peamine rõhuasetus on häälega veerimisel ja üleminek sõnahaaval lugemisele (1-2 silpi). Õpetaja esmase lugemise kuulamine, õpetaja kommentaaride seostamine lause/lõigu/tekstiga. Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2 – silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keeruliste häälikukoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditega (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine). Korduv lugemine vahelduvalt kooris ja üksi (tahvlilt, lugemikust, õppemängudes). Aimamisoskuse arendamine, hääle	Loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.

tugevustaste ja lauselõpu intonatsiooni harjutamine. Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine. Õpitud teksti lugemine lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa.	
Lausetähenduse mõistmine. Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia). Puuduva teabe tuletamine (oletatav koht, aeg, tegelaste vastastikune mõjutamine). Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades. Dialogi struktuuri teadvustamine (kes? kellele? mida ütles?), õpetaja kommentaaride seostamine ütlusega (mida soovis, kuidas ütles). Sõnavaratöö. Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine. Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?; küsisõnade (kes?, mis?, mida teeb?) ja vastavate sõnavormide vastandamine. Tautsteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitevahendite ja/või lühitekstide abil); 2-3 sõna aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades.	Leiab õpitud tekstist küsimustekorralduste abil sõnu ja lauseid.
	Järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil.
	Taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused).
Sõnade hääldamise täpsustamine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine. Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (noobid, kriipsud jm), häälikute nimetamine järjekorras, sõnas esimese ja viimase hääliku, eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine. Analüüsi harjutamine ülesannetes raskusastet muutes: erineva pikkusega sõnad, üksikhäälikud ja häälikuühendid. Häälikuanalüüs koostevigades, iseseisvalt tempot ja hääletugevust muutes. Häälimine koos häälikurühma määrmaisega.	Määrab häälikujärje sõnas.
	Määrab häälikurühma tabeli alusel.
Foneemanalüüs. Häälikute rühma praktiline eristamine; iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja täha valimine 1-2 silbilistes sõnades; kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine.	Muudab ja määrab abivahendi abil 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkust.

Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdeleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega (ühekordne ja topelttäht); sulghäälikute käsitlemisel nõrga, tugeva ja topelttähe kirjutamine 1-2 –silbilistes sõnades. Veaohtlike häälikute ja vastavate tähtede leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgnevas suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1-2 –silbilises sõnas.	
Sõnade ja lühikeste lausete ära kirjutamine pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). Lühikeste sõnade (2–4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata (st peast), pikemate sõnade kirjutamine 2–3 tähte kaupa. Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Häälimise tempo reguleerimine sõltuvalt kirjutamise individuaalsest kiirusest.	Teeb lugema õpitud lause ära kirjutades lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.
1–2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine. Raskusastmed: analüüs materialiseeritud koostegevuses, individuaalselt. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: järgnev analüüs materialiseeritud, korrektuurharjutused. Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede õppimine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine. Kirjutamise tempo tõstmine. Orienteerumine (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile. Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses. Lause lõpumärgid.	Kirjutab analüüsitud 1–2-silbilise sõna häälikkoostist moonutamata.

1.2. Eesti keele õppe rõhuasetused 3. klassis

- Emakeeleõpetuse peamine eesmärk on soodustada olulisi arengulisi muutusi õpilaste tunnetuslikus-kõnelises tegevuses.

- Tunnetustegevus ja kõne. Õpilase ajutegevus on täiustunud. Kasvab analüütilist tajut ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hāgusaid mālukujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslik-praktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.
- Õpilase analüütilis-sünteeetilise tajut ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning üldistamisoskust.
- Õpilane õpib oma tegevuse protsessi kommenteerima. Esialgu toimub see väliskõnes (endale suunatud privaatkõne), seejärel sosinkõnes, mis hiljem läheb üle sisekõneks.
- Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Mõlema oskuse jaoks on oluline automatiseerida esmalt hāālikanalūūsi (hāālikute olemasolu, hāālikute; kirjutamisel hāālimine, lugemisel veerimine) ja seejärel ka foneemanalūūsi (hāālikurūhmade āratundmine, hāālikupikkuse kui kõnetakti vāltele osutaja āratundmine lugemisel ja māāramine kirjutamisel vōrdleva hāāldamise alusel).
- Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks ning uute oskuste õppimiseks on endiselt vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, vārvīd, analūūsietaappide tulemuste visualiseerimine).
- Korduval sõnade kaupa lugemisel suunatakse õpilasi mõistma lause tähendust ja lausetevahelisi seoseid.
- Alustatakse teksti kohta küsimuste moodustamise ja kaaslastele esitamise õpetamist.
- Jutustamine. Jutustamises eristatakse kahte valdkonda – tekstilāhedane jutustamine (vahendatud tekstilooma) ja jutustamine oma kogemusest.
- Tāhelepanu hakatakse pōōrama lihtsate kirjalike tōōkorralduste mõistmisele ja tāitmisele. Kirjalikult esitatud tōōkorralduse tāitmist saab nōuda juhul, kui tōōvōte on koostegevuses ja/vōi matkimise teel omandatud.

Eesti keele ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Keskendamine ūhekordsele selgitusele (korralduste tāitmine ilma tāiendava selgitusega). Lugemise jālginine, kaasõpilaste vastuste jālginine ja parandamine, vastustele hinnangu (ōige-vale) andmine. Kaasõpilaste vastuste jālginine (suunatult),	Osaleb ūhistegevuse ajal dialoogis (kūsimus-vastus, teade-kūsimus).

nõustumine vastusega, teabe lisamine. Adekvaatne reageerimine hinnangutele. Suhtlemine kaasõpilas(t)ega koostegevuses (õpetaja suunamisel). Dialogi vormid: <i>küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine.</i> Koostegevuse vastastikune reguleerimine. Oma tegevusest jutustamine (5–6 lauset), jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal küsimuste ja/või plaani abil. Analoogiajutukeste koostamine.	
Võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel. Esemete ja loodusobjektide ning -nähtuste äratundmine, vaatlemine. Terviku jaotamine osadeks ja osade ühendamine tervikuks. Ühiste ja individuaalsete tunnuste eristamine, võrdlemine, rühmitamine ning kirjeldamine esitatud vaatlusplaani järgi. Omandatud oskuste rakendamine eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimisel. Tekstis kirjeldatud ruumisuhete skemaatiline kujutamine (modelleerimine).	Võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel.
5–6-sõnaliste lihtlausete (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlausete koostamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine. Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: kohta, objekti, kuuluvust, osa ja tervikut, kaas- ja ilmaolu väljendavate lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Sõnavormide valimine sõnaühendisse ja lausesse, ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine ja kasutamine kaasteksti toel. Erineva üldistusastmega (3–4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (Muki – koer – koduloom – loom), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt. Omadussõna kasutamine öeldistäite ja täiendina, omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes. Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine ja kasutamine.	Mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset.
	Kasutab laiendatud lihtlauses nimi-, omadus- ja tegusõnade õpitud vorme.
	Koostab õpitud sõnavormidega mitmeid sõnaühendeid.

Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiveerimine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses. Tegusõnalõppude äratundmine (oleviku ja lihtmineviku vormis). Ainsuse ja mitmuse vormide (käände- ja pöördvormid) äratundmine; Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine (100 piires) (teine ja neljas – kokku kaks). Arvsõna käsitlemise seostamine matemaatika õppesesisuga. Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.	
Hääldamise täpsustamine (vajadusel). Häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta, tempo tahtlik muutmine. Häälikurühmade eristamine. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/või kolme pikkuse kaupa: üksikhääliku pikkuse muutmine, üksikhääliku pikkuse määramine, tähevalik 1–3-silbilistes sõnades; kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi analüüsimine ja tähtede valimine. Sõnas esinevate veaohtlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi, veaohtlike häälikute pikkuse muutmine ja määramine sõnas skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes. Veaohtlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veaohtlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine. Sõnade rühmitamine veaohtlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel). Töö raskusastet muudetakse vastavalt õpilaste oskustele: analüüs koostegevuses, materialiseeritult ja peast (lihtsamad variandid); lühemad ja pikemad (valdavalt 3-silbilised) sõnad, erineva struktuuriga silbid sõnades	Muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veaohtlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates sõnades.
Õpetaja esmase lugemise kuulamine; hiljem lugemise jälgimine raamatust. Lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa. Teksti lugemist kergendavate graafiliste orientiiride	Loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa.

kasutamine (vältemärgid, liitsõna liigendamine komponentideks, pika sõna liigendamine kõnetaktideks jne).	
Korduv lugemine vahelduvalt kooris ja üksi. Ülesanded ladususe (kohatute pauside vältimine, lugemiskiiruse tõstmine) ja ilmekuse (lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk) arendamiseks. Kaasõpilaste lugemise jälgimine, lugemisvea märkamine ja parandamine. Õpitud teksti lugemine sõnade kaupa häälega ja/või endamisi sosinal. Taustteadmiste aktiveerimine ning tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil). 3–4 sõna aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades. Lausetähenduse mõistmine (koha- ja ajasuhete ning objektide tunnuste mõistmine). Lausete tähenduse seostamine (lokaalse sidususestrateegia). Dialoogi repliikide leidmine õpetaja sõnastatud saatelause/küsimuse järgi (õpetaja sõnastab kas eesmärgi või strateegia). Sõnade, lausete ja lõikude leidmine õpetaja juhendamisel rõhuasetusega lausetähenduse (vabade laiendite) mõistmisele ja lausete seostamisele. Õpetaja küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna, sõnaühendi või lausega. Teksti jaotamine lõikudeks (õpetaja abiga) kokkuvõtliku sõnastuse ja/või pildiseeria alusel. Tekstilõigu piiride leidmine. Lõikude sobitamine illustratsioonidega, kokkuvõtlike sõnastustega. Illustratsioonide ja tekstis esitatud teabe võrdlemine. Küsimuste (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>mida teeb?</i>) sobitamine tekstiga, küsimuste esitamine üksteisele, küsimustele. Kirjeldatud tegude hindamine ja vastandamine (õige-vale, meeldib-ei meeldi) koos õpetajaga. Käitumisaktide analüüsimine (<i>mida tahtis, mis tingimused soodustasid või takistasid, mida tegi, mis oli tulemus</i>) ning seostamine motiivide ja kavatsustega. Tegelaste vastandamine käitumise alusel. Teksti juhtlause leidmine, teksti peamõtte ja/või allteksti sõnastamine (koos õpetajaga) 2–3	Leiab õpitud tekstist küsimustekorralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele (annab hinnangu tegevusaktile).

valikuks antud kirjaliku väite põhjal.	
Tekstilähedase jutustamise harjutamine: deformeeritud teksti taastamine lausetest (5–6 lauset) või lõikudest (3–4 lõiku), lausete lõpetamine. Jutustamine õpetaja suunamisel eseme-, olu- ja tegevuspiltide, pildiseeria, küsimuste, tugisõnade (verbid) ja -sõnaühendite abil. Korduv jutustamine sõnastust varieerides.	Annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu.
Kirjutamine sõnahaaval pärast lause lugema õppimist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine. 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühisanalüüsi: lünkharjutused, sobitusharjutused, harjutavad etteütlused. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine. Poolitamine graafiliste orientiiride ja analoogia alusel. Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). Väike- ja suurtähtede harjutamine (geneetilises järjekorras), tähtede õige seostamine sõnades, moonutuste leidmine oma ja teiste kirjas (tahvlilt, vihikust), harjutused kirjutamiskiiruse muutmiseks. Vihiku vormistamine, kirjaliku töö vormistamine: pealkiri, kuupäev, reavahe jätmine. <i>k, p, t</i> sõna alguses ja <i>s-i</i> kõrval	Kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu. Kirjutab ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu (originaalteksti täiendavalt vaatamata). Kontrollib ära kirja õigsust.

2. MATEMAATIKA

2.1. Matemaatika õppe rõhuasetused 1.-2. klassis

- Esimese kooliastme ülesanne on aidata lastel omandada kujutlus matemaatikast kui õppeainest ja konkreetsete praktiliste toimingute (sh. erinevate robotikavahendite) kaudu näidata, millega see aine tegeleb ning kuidas see on seotud õpilaste endi elu ning tegevusega.
- Õpilased täpsustavad oma kogemuslikke kujutlusi esemete ja suuruste maailmast, omandavad kujutlused hulkadest, vormist, ruumist ja ajast, arvudest 20 piires, arvude liitehitusest ja esitamisest kümnendsüsteemis, õpivad opereerima hulkadega, sooritama liitmis- ja lahutamistehteid suulise arvutamise võtet kasutades.
- Lapsed õpivad ära tundma ja nimetama lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid, omandavad esmased kujutlused mõõtmisest ja mõõtühikutest, esmasel tutvumisel

tekstülesannetega õpitakse rakendama liitmise ja lahutamise elementaarskusi lihtsamate eluliste probleemide lahendamiseks.

Matemaatika ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Tegevused esemete ja esemete gruppidega. Esemeid eristavad tunnused. Võrdlemine pealeasetamise ja kõrvutamise teel. Esemete ühised tunnused. Esemete hulga ühise nimetuse andmine. Suurustunnused: <i>suur-väike, suurem-väiksem, ühesuurused; pikk-lühike, pikem-lühem, ühepikkused; lai-kitsas, laiem-kitsam, ühelaiused; kõrge-madal, kõrgem-madalam, ühekõrgused; paks/jäme-õhuke/peenike, paksem/jämedam-õhem/peenem, ühe- paksused; sügav-madal, sügavam-madalam.</i> Esemete järjestamine suurus- tunnuste alusel kasvavas ja kahanevas järjekorras (esemete arv reas ei ületa 5 eset). Antud tunnuste järgi esemete leidmine, tunnuste nimetamine. Ruumikujutlused: <i>üleval-all; ülemine-alumine; ees-taga; ette-taha; kaugel-lähedal; keskel, vahel, järel; kõrval; juures; peal; kohal; sees; kaugemal-lähemal; vasak-parem, vasakul-paremal; siin-seal.</i> Eseme asukoha määramine küsimuse <i>kus?</i> abil (endast või esemest lähtudes). Esemete asetamine nõutud kohale. Kujutlused raskustest: <i>raske-kerge, raskem-kergem, samarasked (üheraskused).</i> 2-3 vastavat ööpäeva osa iseloomustava tegevuse nimetamine lähtuvalt lapse elukogemusest). Esemete võrdlemine raskuse alusel (lihastundlikkusele toetudes). Ajasuhted: ööpäeva osade nimetamine ja järjestamine (<i>öö-päev; hommik-lõuna-õhtuöö</i>); <i>eile, täna, homme; vara-hilja; ammu- hiljuti; aeglaselt-kiiresti; noorem-vanem.</i>	Võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi. Orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse <i>kus?</i> ja korralduse <i>pane ...!</i> alusel.
Hulkade vaatlemine, ühise tunnuse leidmine ja nimetamine (seos: kuuluvad ühte hulka). Hulkade moodustamine ühe ja/või kahe ühise etteantud tunnuse alusel; hulgaelementide järjestamine etteantud tunnuse järgi (laius, kõrgus jne). Hulkade võrdlemine ja võrdsustamine (üks-	Opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka). Vastab küsimusele <i>mitu?</i> (nii

üheses vastavuses). Geomeetriliste kujundite (ring, kolmnurk, nelinurk) kasutamine hulgaelementidena. Hulkade ühendamine ja hulgast osahulga eraldamine; Hulga suuruse tajumine, kujutlused <i>palju, vähe, üks ja palju</i>. Kujutlused <i>rohkem, vähem, samapalju, võrdselt</i>. Esemete hulga tajumine. Arv kui loendamise tulemus. Hulga, arvu ja numbri vaheline seos. Arvude rida (arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras; puuduvate arvude nimetamine; arvu naabrite nimetamine). Järgmise arvu tekkimine eelmisele ühe lisamise teel.	haaramise teel kui ka loendades). Nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires.
Arvud 1–10. Arvu koostis. Kujutlus kümnelisest. Esemete hulka muutva tegevuse sooritamine ja kommenteerimine (konkreetses materjali põhjal ja arvudega). Märkide +, −, = sisulise tähenduse. Liitmis- ja lahutamistabeli koostamine 10 piires arvutamiseks. Liitmise vahetuvusseaduse praktiline kasutamine.	Teab arvude koostist 10 piires. Liidab ja lahutab 10 piires.
Arvude vastava hulga moodustamine. Liitmise ja lahutamise tehte sisu avavate võtmesõnade selgitamine; sõnad <i>on, sain kokku, on kokku, lisan juurde, panen juurde, oli, võtan ära, jäi järele</i>.	Sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, −, =).
Tutvumine rahaühikutega (<i>euro, sent</i>): nimetamine, eristamine.	Teab rahaühikuid.
Kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> tundmine, nimetamine. Kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk (ruut, ristkülik)</i> konstrueerimine. Sirg- ja kõverjoonte eristamine, nimetamine ja joonistamine.	Teab geomeetriliste kujundite <i>ring, kolmnurk, nelinurk</i> nimetusi. Konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid; joonistab kõverjoont, sirgjoont.
Nädal (nädalapäevade nimetamine ja järjestamine). Aasta (aastaaegade nimetamine ja järjestamine).	Nimetab nädalapäevade ja aastaaegade nimetusi õiges järjekorras.
Matemaatilised jutukesed. Lihtülesande koostamine ja lahendamine esemete ja aplikatsioonide, seeriapiltide ja seejärel süžeeplaatide abil.	Koostab matemaatilisi jutukesi ja lahendab neid õpetaja abiga.
Tekstülesande eristamine võrdusest. Lihtülesanded summa ja vahe leidmiseks (täieliku näitlikustamise tasandil). Lahenduse	Eristab tekst- ja tulpülesannet.

vormistamine avaldisena (küsimus esitatakse suuliselt, vastus antakse suuliselt).	
---	--

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Teise kümne arvude moodustamine (järgmise arvu tekitamine eelmisele arvule ühe lisamise (liitmise) teel.	Moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20.
Esemete hulga tajumine. Hulga ja arvu vaheline seos; arvu ja numbri vaheline seos; hulga, arvu ja numbri vaheline seos; arvule vastava hulga moodustamine; numbrile ja arvule vastava hulga.	Vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires).
Arvude rida 1–20 (puuduvate arvude nimetamine, arvu naabritenimetamine, arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras). Arvude võrdlemine.	Määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires).
Arvud 11–20.	Järjestab arve 1–20.
Kümneline ja üheline, nende koht arvus. Ühe- ja kahekohalised arvud.	Eristab kümnelisi ja ühelisi kahekohalises arvus (20 piires).
Arvude 11–20 lugemine ja kirjutamine. Järgarvud 1.–10.	Loeb ja kirjutab arve 1–20.
Liitmine ja lahutamine 20 piires järguühikut ületamata konkreetse materjali abil ja arvudega. Liitmis- ja lahutamisesannete lugemine ja kirjutamine sõnadega (<i>pluss, miinus, on</i>) ja märkidega (+, –, =). Puuduva tehtekomponendi leidmine proovimise teel.	Loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamisevõrdusi 20 piires (järku ületamata).
Liitmise vahetuvusseaduse rakendamine.	Kasutab vajaduse korral liitmise vahetuvusseadust.
Kahetehteliste avaldiste väärtuse arvutamine: kaks ühesugust ($2 + 3 + 1$; $8 - 2 - 5$; $6 + 4 + 2$; $14 - 4 - 2$) või kaks erinevat tehet ($9 - 5 + 3$).	Lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid (20 piires).
Ajasuhted: mõistete <i>eile, täna, homme</i> sidumine nädalapäevadega. Ajaühikud: mõiste <i>nädal</i> (puhke- ja tööpäevad, nädala kestus). Mõisted <i>üleeile</i> ja <i>ülehomme</i> .	Seostab ajasuhteid <i>eile, täna, homme</i> nädalapäevadega. Eristab ajasuhteid <i>üleeile</i> ja <i>ülehomme</i> .
Kellaaeg: kella liikide nimetamine ja eristamine. Suur ja väike osuti. Kellaaja määramine tunnilise täpsusega.	Tunneb kellade liike ja kellaosade nimetusi. Määrab aega täistundides.
Pikkusühikud: <i>sentimeeter</i> (cm); nimetus, tähendus ja kasutamine. Mõõtmistulemuste	Kasutab mõõtmisel pikkusühikut <i>sentimeeter</i> .

lugemine; joonlaua kasutamine mõõtmisel (alustada 0-st). Lõik. Lõigu mõõtmine joonlaua abil sentimeetrites. Lõikude võrdlemine (mõõtmistulemuse järgi).	
	Mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites.
	Võrdleb lõikude pikkusi mõõtmise tulemuste järgi.
Joonlaua abil kolmnurga ja nelinurga joonestamine etteantud punktide (tippude) järgi. Kujundi elementide nimetamine (<i>nurk, külg</i>) ja nende loendamine.	Joonestab ettemärgitud punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka.
Andmete väljatoomine ja kujutamine esemelis- skemaatilisel. Lahenduse kirjalik vormistamine (küsimus, võrdus, vastus). Praktiliselt sooritatud kahetehteliste ülesannete lahenduste vormistamine võrdustena (vastus antakse suuliselt).	Tajub lihttekstülesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning vormistamisnõudeid.
Ühetehtelise ülesande koostamine ja lahendamine summa ning vahe leidmiseks (seosed <i>rohkem- vähem, pikem-lühem</i> , teiste suurusuhete kasutamine).	Koostab ja lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid summa ja vahe leidmiseks 20 piires (õpetajaabiga).
Rahaühikud: rahatähe vahetamine suuremaks või väiksemateks; vajaliku summa moodustamine rahatähtedest (20 piires); praktilised harjutused rahatähtede ja müntidega.	Kasutab õpitud rahaühikuid ostu- müügi operatsioonide praktilisel sooritamisel (20 piires).

2.2. Matemaatika õppe rõhuasetused 3. klassis

- 3. klassis tutvustatakse õpilastele peamisi naturaalarvudega arvutamise võtteid 100 piires
- luuakse kujutlused mõõtühikute süsteemist, geomeetriliste kujundite ja kehade elementidest.
- Õpetatakse omandatud teadmisi eluliste probleemide lahendamiseks rakendama (sh õppekäikude, õuesõppe, digitaalsete õpivahendite (robootika) kaudu).
- Sel etapil omandavad õpilased kujutluse arvumõistest 100 piires, õpitakse eristama järkarve ja järguühikuid, omandatakse arvude ehitust kümnendsüsteemis ja rakendatakse seda arvutamisel.
- Tutvutakse suulise ja kirjaliku arvutamise algoritmidega.
- Antakse kujutlus mõõtühikute süsteemist ja õpitakse tundma tehteid nimega arvudega.
- Õpitakse geomeetriliste kujundite elemente eristama, nimetama ja joonestama, vajalikke mõõteriistu ja joonestusvahendeid kasutama.

- Kujundatakse arusaam, et elus ettetulevaid probleeme saab sõnastada tekstülesandena. Õpitakse kasutama oma teadmisi tekstülesande struktuurist.
- Õpitakse esemeliselt ja skemaatiliselt modelleerima lihtsamaid liht- ja liitsituatsioone (ühe- ja kahetehtelised tekstülesanded õpitavate seoste kohta) õpetaja abiga.

Matemaatika ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Arvude nimetamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (1–100).	Järjestab arve 1–100 kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (nii suuliselt kui ka kirjalikult).
Ühe-, kahe- ja kolmekohaline arv. Arvude jaotamine ja koostamine kümnelite ja üheliste järgi. Arvude moodustamine saja piires. Arvude saamine loendamise teel. Arvud 21–100. Arvude 21–100 lugemine ja kirjutamine. Täiskümnete numeratsioon. Arvu koha ja naabrite määramine arvureas. Järgarvud 1.–20.	Teab arvude ehitust kümnendsüsteemis 100 piires. Eristab ühelisi, kümnelisi ja sajalist 100 piires. Jaotab ja koostab arve kümnelite ja üheliste järgi 100 piires.
Arvude võrdlemine 100 piires. Võrratuste kirjutamine, lugemine ja lahendamine märgid >, <, =.	Võrdleb arve 100 piires. Kirjutab ja loeb võrratusi 100 piires.
Paaris- ja paaritud arvud.	Eristab paaris- ja paaritud arve 100 piires.
Nimega arvude lugemine ja kirjutamine.	Eristab naturaalarve nimega arvudest.
Liitmise ja lahutamise tulemuse õigsuse kontrollimine (pöördtehtega).	Kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördtehtega (100 piires).
Liitmine ja lahutamine üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades): täiskümnete liitmine ja lahutamine. Liitmine ja lahutamine kahekümne piires üleminekuga ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades). Kahetehteliste võrduste lahendamine, sealhulgas liitmine täiskümneni ($37 + 3 = 40$) ja täiskümnest ühekohalise arvu lahutamine ($40 - 3 = 37$). Kahekohalisele arvule ühekohalise arvu liitmine. Kahekohalisest arvust ühe- kohalise arvu lahutamine. Kahekohalisele arvule kahekohalise arvu liitmine. Kahekohalisest arvust kahekohalise arvu lahutamine. Puuduva tehtekomponendi leidmine.	Liidab ja lahutab arve 20 piires üleminekuta ja ühest kümnest teise üleminekuga (suulise arvutamise võtet kasutades). Liidab ja lahutab arve 100 piires üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades).

Pikkusühikud: <i>meeter</i> (m), lugemine ja kasutamine. Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine. Mõõtmine meetrites ja sentimeetrites (joonlauda ja mõõdulinti kasutades). Seos: 1 m = 100 cm. Sobiva mõõtühiku valimine. Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine.	Teab mõõtühikuid <i>meeter</i> ja <i>sentimeeter</i>.
	Mõõdab meetrites ja sentimeetrites (100 piires).
Mahuühikud: <i>liiter</i> (l); kujutlus liitrist kui mahumõõdust, kasutamine. Erinevate suurustega enamkasutatavate anumate tutvustamine (purgid, pudelid, ämber). Massiühikud: <i>kilogramm</i> (kg); kujutlus kilogrammist kui raskusmõõdust. Praktiline tegevus (kaalumise) esemete raskuse määramiseks. Kaalukaussidega kaal, kaaluvihid, -pommid. Mõõtmistulemuste märkimine ja lugemine.	Tunneb massiühikut kilogramm ja mahuühikut liiter.
Rahaühikud: 1, 2, 5, 20, 50 senti; 1, 2, 5, 20, 50, 100 eurot. Seos 1 euro = 100 senti. Ostetava kauba maksumus ja selle vastavus olemasolevale rahasummale.	Tunneb rahaühikuid sooritab praktiliselt ostu-müügi operatsioone (100 piires).
Ajaühikud: <i>tund, minut</i>; seosed: 1 tund on 60 minutit (1 h = 60 min), pool tundi on 30 minutit. Kellaaeg: kellaaja määramine täis- ja pooletunnise täpsusega. Seos lõöpäev = 24 tundi. Ajaühikud: <i>kuu</i>, päevade arv kuus; <i>aasta</i>, seos: 1 aasta = 12 kuud. Aja arvutamine kella järgi tundides ja kalendri järgi päevades.	Tunneb ajaühikuid minut, tund, kuu, aasta.
	Määrab kellaaega täis- ja pooletunnise täpsusega.
	Määrab aega kalendri järgi päevades.
	Tunneb seoseid lõöpäev = 24 h; 1 aasta = 12 kuud.
Sirglõigu joonestamine antud mõõdu järgi (nimega arv: 5 cm pikkune lõik). Antud sirglõigu pikendamine ja lühendamine. Nelinurga joonestamine antud mõõtude järgi (ruudulisele paberile).	Joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi.
	Joonestab ruudulisele paberile nelinurga etteantud mõõtude järgi.
Ühenimeliste arvude liitmine ja lahutamine (12 m + 15 m; 37 kg – 22kg), vajadusel tulemuse teisendamisega naaberühikuteks (24 min + 36 min = 60 min = 1 h; 75 cm + 25 cm = 100 cm = 1).	Liidab ja lahutab ühenimelisi arve 100 piires.
Lihtülesanded antud arvu suurendamiseks või vähendamiseks teatud arvu võrra. Üleminek lihtülesannetelt kahetehtelistele tekstülesannetele (sealhulgas ülesanded, mille teine ülesanne on esimese ülesande järg). Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete eristamine.	Eristab kahetehtelist tekstülesannet ühetehtelisest (õpetaja abiga).
	Analüüsib ja lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (õpetaja abiga).

Kahetehteliste tekstülesannete lahendamine (1. tehe – arvu suurendamine/vähendamine teatud arvu võrra, 2. tehe – summa leidmine). Üleminek tekstülesande sisu esemelis-skemaatilisele kujutamisele andmete skemaatilisele esitamisele. Ülesande lahenduse otsimine ja skeemi täiendamine ühistööna (õpetaja suunavatele küsimustele toetudes). Kahetehteliste tekstülesannete lahenduse kirjalik vormistamine (küsimused koostöös, võrdused koos nimetustega õpilase vihikus, vastus).	
--	--

3. LOODUSÕPETUS

3.1. Loodusõpetuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- 1.–2. klassis moodustab loodusõpetuse ainekava last ümbritsev keskkond. Tunnetuse lähtepunktiks on õpilaste praktilised kogemused ja igapäevaelu nähtused.
- Loodusõpetuse tundides õpitakse kuulama, jälgima ja vaatlema loodusnähtusi ja -objekte, olulisel kohal on ühisvaatlused. Matemaatikaalaste teadmiste (nt suurus-, ruumi- jt mõisted) abil õpetatakse loodusnähtusi ja -objekte võrdlema, sobitama ja rühmitama. Emakeelealastele teadmistele toetudes õpitakse loodusnähtusi ja -objekte kirjeldama. Kujundatakse suuliselt esitatud korralduste mõistmise ja täitmise oskus. Loodusteaduste omandamist ja kinnistamist saadab käeline tegevus loodus- või tööõpetuse tunnis: vaatlusaluse objekti voolimine, joonistamine (šabloon järgi), värvimine, lõikamine, rebimine ja kleepimine, seoseid ja suhteid kajastava pildiseeria järjestamine sisu järgi.
- Tähelepanu pööratakse õpilaste tundeelu arendamisele ning väärtushinnangute ja -hoiakute kujundamisele, liikumisele ja käitumisele looduses, väärtustatakse terveid eluviise. Pannakse alus keskkonnataju kujunemisele, tunnetuslikule huvile ja austusele looduse vastu.
- Peamiseks õppeviisiks 1.–2. klassis on vaatlus ja praktiline tegevus loodusobjektidega, looduslike vahendite ja piltidele toetuv vestlus. Palju kasutatakse didaktilist mängu ja õuesõpet. Õppetegevusega kujundatakse lisaks looduslooliste teadmiste õpilaste suhtlemis- ja kollektiivse töö oskusi ning rahuldatakse laste liikumisvajadust (eriti välitundides läbiviidud mängud).
- Vaimsete ülesannete täitmisel toetutakse (eelistatult) looduslikele või näitlikele vahenditele.

Loodusõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Loodusvaatlused, ilmavaatlused, video vaatlused,	Lahendab õpitud ülesandeid

looduskaamerad. Erinevad õppeülesanded ja õppemängud loodusest (sh digitaalsete/ robotika vahenditega). Õppetegevused õues.	koostöös õpetajaga (värvimis-, sobitus-, valikülesandeid jt).
	Keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile.
Orienteerumine koolimajas, kooli ruumid ja klassid. Kooli ümbrus, asukoht (maal/linnas) Liiklemine tänaval.	Orienteerub koolimajas ja kooli ümbruses (täiskasvanute abil).
<u>Mets ja kooliümbrus</u> : puude nimetused, lehtpuud ja okaspuud. Seened: söögi- ja mürgised seened. <u>Aed ja põld</u> : puuviljad, marjad (värvus, kuju, suurus, maitse), köögiviljad.	Eristab õpitud taimi, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2–4 sõnalise lausega.
<u>Loomad</u> : koduloomade nimetused, Eestis elavad metsloomade nimetused. Loomade välisehitus (kehaosad, karvkate, värvus), häämitsused, liikumine. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele.	Eristab õpitud loomi, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2–4 sõnalise lausega.
<u>Linnud</u> : kodulinnudude nimetused, metsa- ja pargilindude nimetused. Lindude välisehitus (kehaosad, suled, värvus), häämitsused, liikumisviis. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele ja loodusele.	Eristab õpitud linde, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2–4 sõnalise lausega.
Neli aastaaga, nende järgnevus. Aastaaegade kirjeldamine, tunnused. Ilmavaatlused. Ilmanähtused (vihm, udu, rahe, härmatis, tuul). Laste tegevused erinevatel aastaaegadel (ujumise ohutus, käitumine jääl).	Nimetab aastaaga, nende järjestust ja aastaaegadele iseloomulikke loodusnähtusi.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Loodusvaatlused, ilmavaatlused, video vaatlused, looduskaamerad. Erinevad õppeülesanded ja õppemängud loodusest (sh digitaalsete/ robotika vahenditega). Õppetegevused õues.	Täidab tuttavaid verbaalselt esitatud ühe- ja kaheosalisi tööjuhiseid valdavalt iseseisvalt.
	Võrdleb vaadeldavaid objekte 2–3 tajutava tunnuse põhjal (õpetaja suunamisel).
	Iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tugisõnadele toetudes).
	Keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile; teeb lihtsamaid loodusvaatlusi (õpetaja suunamisel); iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tabeli alusel, tugisõnadele toetudes).
Elus ja eluta loodus. Loodusobjektide rühmitamine. Elus ja eluta objektide liikumisviisid (jookseb, lendab, ujub, roomab, sõidab, veereb, voolab).	Nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomuliktunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel).

<u>Puud</u>: puude nimetused, lehtpuud ja okaspuud, viljapuud. Vilja kuju, värvus ja maitse. Lehekuju ja värvus. <u>Seened</u>: söögi- ja mürgised seened. <u>Lilled</u>: aias, põllul ja metsas. Mürgised lilled. Lilled värvus ja välimus. <u>Aed ja põld</u>: puuviljad, marjad (värvus, kuju, suurus, maitse), köögiviljad, juurviljad.	Loetleb õpitud taimede nimetusi ja nende kuuluvusrühma (juurviljad, puuviljad, köögiviljad, lilled, lehtpuud, okaspuud).
<u>Loomad</u>: koduloomade nimetused, Eestis elavad metsloomade nimetused. Loomade välisehitus (kehaosad, karvkate, värvus), hääletsused, liikumine. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele. Metsloomade käitumine talvel, talveuni, välimuse muutumine.	Loetleb õpitud loomade nimetusi ja tunneb kuuluvusrühma (metsloomad, koduloomad), nimetab mõningaid fakte nende elu kohta.
<u>Linnud</u>: kodulinnudude nimetused, metsa- ja pargilinnudude nimetused. Linnude välisehitus (kehaosad, suled, värvus), hääletsused, liikumisviis. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele ja loodusele. Paigalind ja rändlind, mõnede nimetamine ja rändeviisi järgi liigitamine.	Loetleb õpitud lindude nimetusi ja tunneb kuuluvusrühma metslinnud, kodulinnud. Teab mõistet paiga- ja rändlind, nimetab mõningaid fakte nende elu kohta.
<u>Veekogud</u>: järv, oja, jõgi. Ohutus veekogu ääres. Elusolendid vees ja vee ääres. <u>Pinnavormid</u>: org, mägi, küngas.	Nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme õpitu ulatuses.
Neli aastaaega, nende järgnevus. Aastaaegade kirjeldamine, tunnused. Aastaaegade jagunemine kuudeks (kevadkuud, suvekuud jne). Ilmavaatlused. Ilmanähtused (vihm, udu, rahe, härmatis, tuul). Laste tegevused erinevatel aastaaegadel (ujumise ohutus, käitumine jääl).	Järjestab (abivahendite toetudes) aastaaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmusega/tegevusega.
	Kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses.
	Kirjeldab 3–4 lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (pildile toetudes).

3.2. Loodusõpetuse rõhuasetused 3. klassis

- Tuginetakse õppetegevuses varem omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Varemõpitule toetudes jätkatakse õpilaste loodusteadliku maailmapildi kujundamist ja seostatakse saadud teadmisi teistes õppeainetes omandatuga.
- Arendatakse ning süstematiseeritakse tajusid (eelkõige nägemis- ja ruumitaju) ning kujutlusi. Arendatakse esemete/objektide ning nende osade äratundmist, terviku jaotamist osadeks, osade ühendamist oluliste (iseloomulike) ja mitteoluliste (individuaalsete) tunnuste alusel.

- Vaadeldakse looduses toimuvaid ajalisi muutusi, erinevate loodusosade omavahelist seotust, tutvutakse loodushoiu põhimõtetega.
- Õpitegevuses kasutatakse esemete ja loodusobjektide ning -nähtuste vaatlemist (sh demonstratsioonkatsed), terviku ja selle osade eristamist, võrdlemist, rühmitamist ja kirjeldamist esitatud kava järgi.
- Õppeprotsessi mitmekesistatakse interaktiivsete õppematerjalidega ning kasutatakse infotehnoloogilisi ja kommunikatiivseid võimalusi (looduslooline teabekirjandus, DVD- ja videofilmid, televisiooni- ja raadiosaated).

Loodusõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Loodusvaatlused, ilmavaatlused, video vaatlused, looduskaamerad. Erinevad õppeülesanded ja õppemängud loodusest (sh digitaalsete/ robotika vahenditega). Õppetegevused õues.	Kirjeldab vaadeldavaid objekte. Võrdleb vaadeldavaid objekte võrdlusplaani alusel (õpetaja suunamisel). Toob välja õpitud põhjuslikke seoseid looduses.
Neli aastaaega, nende järgnevus. Aastaaegade kirjeldamine, tunnused. Aastaaegade jagunemine kuudeks (kevadkuud, suvekuud jne). Ilmavaatlused. Ilmavatlustabeli koostamine ja täitmine. Ilmanähtused (vihm, lumi, tuisk, udu, rahe, härmatis, tuul, torm, pilvisus). Termomeetri kasutamine ja temperatuuri määramine. Laste tegevused erinevatel aastaaegadel (ujumise ohutus, käitumine jääl).	Nimetab aastaaegadele omaseid tunnuseid eluta looduses, taime- ja loomariigis; ilmastikus. Loetleb kuude nimetusi ja teab nende järgnevust. Mõistab termomeetri näitu.
<u>Loomad</u> : koduloomade nimetused, Eestis elavad metsloomade nimetused. Loomade välisehitus (kehaosad, karvkate, värvus), häämitsused, liikumine. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele. Metsloomade käitumine talvel, talveuni, välimuse muutumine. Loomade eluring aasta vältel. Poegimine. <u>Linnud</u> : kodulinnudude nimetused, metsa- ja pargilindude nimetused. Lindude välisehitus (kehaosad, suled, värvus), häämitsused, liikumisviis. Tunnused: elukoht, inimene kui toitja ja hooldaja, kasulikkus inimesele ja loodusele. Paigalind ja rändlind, mõnede nimetamine ja rändeviisi järgi liigitamine. Rändamise põhjus ja viisid (parvedes, kolmnurgas, juhtlind). Lindude eluring aasta vältel. Munemine, haudumine.	Eristab ja nimetab tundmaõpitud loomi ja linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma. Kirjeldab õpitud loomade ja lindude välimust ja nende elutegevuse seost aastaaajaga (kuni 5-sõnaliste lihtlausetega).
<u>Lilled</u> : aias, põllul ja metsas. Mürgised lilled. Lilled värvus ja välimus. <u>Aed ja põld</u> : puuviljad, marjad (värvus, kuju, suurus, maitse), köögiviljad, juurviljad	Eristab ja nimetab tundmaõpitud taimi, loetleb taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias.

Taimede kasvatamine, kasvamine, hoolitsemine. Seemnete külvamine ja taime areng. Taime osad (juur, vars, leht, õis, vili).	
<u>Puud</u> : puude nimetused, lehtpuud ja okaspuud, viljapuud, põõsad. Lehed ja okkad. Puude osad (juur, tüvi, võra, koor, oksad, lehed, õied, viljad). Puude vajalikkus (inimesele, putukatele, lindudele.)	Nimetab meie metsades kasvavaid leht- ja okaspuid ning nende mõningaid kasutusvõimalusi.

4. INIMESEÕPETUS

4.1. Inimeseõpetuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- 1.–2. klassis on inimeseõpetuse põhisisuks lähiümbruse märkamine, selle teadvustamine (suhtes MINA ja MEIE) ning sotsiaalse kompetentsuse arendamine.
- Lapsi õpetatakse tegutsema koos, matkides ning eeskuju järgi, kujundatakse nende baassõnavara ja -lausungimalle ning elementaarseid (olme)suhtlusoskusi (teise inimese kuulamine, ütluste mõistmine ja nendele reageerimine (vastusrepliigid dialoogis), dialoogi alustamine ja jätkamine tuttavas situatsioonis jms).
- Suurt tähelepanu pööratakse ühis- ja koostegevuse (laps - õpetaja, laps - laps(ed)) oskuste kujundamisele. Õpetaja ülesandeks on luua situatsioonid, kus tegevus jaotub mitme isiku vahel. Laste verbaalset aktiivsust tõstetakse pidevalt: kasutatakse suunavaid repliike ning küsimusi (Mida tegid? Mida hakkad tegema?), harjutatakse oma ja kaaslaste tegevuse kommenteerimist, toimingute verbaliseerimist pärast selle sooritamist ja elementaarset planeerimist. Ühistegevuse põhjal antakse objektiivne, motiveeriv tagasiside lapse ja kogu rühma tegevusele ning saavutustele.
- Igas tunnis tegeldakse (koos)mängimise õpetamisega. Mänguõpetuse eesmärgiks on, et lapsed oskaksid sihipäraselt sisustada oma vaba aega ning hiljem aktiivselt osaleda õppetegevust toetavates rollimängudes: mängida süžeegea mängu (nii ükski kui ka mitmekesi), korraldada koostegevust, kasutada mängus esemete asendajaid, luua kujuteldavaid situatioone. Mänguoskuste kujundamise eesmärgil viiakse tundides läbi erinevat liiki õppemänge (süžee mängud, reeglitega mängud) ja dramatiseeringuid. Õpetatakse (mängu)asjade kasutamist ja hoidmist, mängus osalemist, reeglitest kinnipidamist, mängu algatamist, rollide ja vajalike mänguasjade jagamist jne. Mänguõpetus toimub osatoimingute kaupa: tegevuste ettenäitamine ja matkimine, tuttava tegevuse valik sõltuvalt situatsioonist/rollist. Kui mõnel lapsel piirduvad mänguoskused esemetega manipuleerimisega, alustatakse mänguasjade kasutusviiside õpetamisest.
- Võrdlevate situatsioonide ja illustratsioonide (joonised, fotod) toel õpetatakse märkama ja eristama (puhas/must-, meeldib / ei meeldi- jne tasandil) ümbritsevate esemete, ruumide ja inimeste (sh iseenda) esteetilist välimust; õpetatakse eristama isiklikke, võõraid ja ühiseid esemeid, neisse heaperemehelikult ja turvaliselt suhtuma ning neid kasutama (sh kaaslastega jagama). Õpetaja juhendamisel otsitakse võimalusi ning vahendeid esemete, ruumide ja iseenda esteetilise välimuse parandamiseks, kujundatakse valitud vahendite praktilisi kasutamisoskusi. Samuti õpetatakse märkama

ja eristama eakaaslaste käitumisviise, harjutatakse etiketikäitumist (tervitamine, palumine, tänamine, eakaaslase ja täiskasvanu poole pöördumine, võimalik keeldumine jne). Inimeseõpetuse tundides õpitut rakendatakse teiste ainete tundides ja vabal ajal (nt tervitamine, pea kammimine jne).

Inimeseõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Mina ja meie. Minu välimus ja mulle meeldivad tegevused, minu arvamus. Teiste aktsepteerimine ja austamine. Tervitamine (igapäevane tervitamine koolis, tervitusele vastamine). Enesetutvustamine ja kaaslastega tutvumine dialoogis (nimi, kool, klass). Õpitegevused koolis, õppevahendid. Tüli: vabandamine, leppimine (dialoogi repliigid). Ühistes mängudes ja õppetegevustes osalemine, teiste aktsepteerimine, kokku lepitud mängureeglitest kinni pidamine.	Nimetab oma lemmiktegevusi küsimuste toel.
	Vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks.
	Kirjeldab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdede-vendade ja vanemate nimesid.
	Osaleb ühistes (õppe)mängudes ja suudab meeldetuletamisel mängureeglitest kinni pidada.
	Hindab kaaslaste tegevusi meeldib/ei meeldi-tasandil ning õppesituatsioonis õige/vale-tasandil.
Mina ja tervis. Kehaosad (pea, kael, keha, käed, jalad), juuksed ja nägu. Kehaosade (nägu, kael, käed, jalad) pesemine, küünte eest hoolitsemine. Hammaste pesemine. Tualeti kasutamine.	Hoolitseb isikliku välimuse ja hügieeni eest (kammib juukseid, peseb käsi ja hambaid, kasutab tualetti).
Mina ja perekond. Pereliikmed (vanemad, õed-vennad, vanavanemad), nende nimed. Pereliikmete kodused tööd, pereliikmete abistamine, minu kohustused kodus.	Väärtustab kodu ja perekonda.
	Kirjeldab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes.
	Teab oma kohustusi kodus.
Mina ja kodu. Kodumaja (talumaja/eramu/korter suures majas); ruumid kodus (esik, köök, elutuba jt). Mööbel kodus, koolis (esemed, nende otstarve). Kodu asukoht (Eestimaa; küla/linn/alev). Eestimaa, minu kodumaa, Eesti Vabariigi lipp.	Kirjeldab õpetaja küsimustele toetudes oma kodu ja klassiruumi.
	Teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.
Mina ja aeg. Nädal (töö- ja puhkepäevad; eile, täna, homme). Õöpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö). Aasta (aastaajad: laste tegevused, riietus).	Nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaagu õiges järjestuses.
Mina ja asjad. Minu oma, kaaslaste oma (enda ja kaaslaste, sh õpetaja asjade kuuluvuse eristamine), asjade palumine kasutamiseks. Ausus asjade jagamisel.	Teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel.
	Korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust.
	Märkab õpetaja suunamisel

Koristustööd ja –vahendid klassiruumis ning kodus.	ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu.
Mina ja turvalisus. Sõidutee ohutu ületamine (valgusfoor, ülekäigurada, maantee ületamine). Liikumine jalakäijate teel üksi ja rühmaga. Helkur. Ühissõidukid kodukohas (sõiduki ootamine, sisenemine, väljumine, sõidupilet). Tänav (sõidutee) ületamine. Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliigid), vanemale helistamine.	Teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt. Kirjeldab ühissõidukisse sisenemise ja väljumise korda.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Mina ja meie. Tervitamine: erinevad tervitusväljendid; eakaaslaste ja täiskasvanute tervitamine. Enesetutvustamine ja tutvumine kaaslastega dialoogis (vanus, sünnipäev). Kaaslase kutsumine ühistegevusse. Klassi reeglid (sõnastamine ühisvestluses), reeglite vajalikkus. Suhtluspartnerite näoilmed ja hääletoon (rõõmus, kurb, sõbralik, vihane, üllatunud). Kiusamine (äratundmine), täiskasvanult abi palumine. Oma eksimuse tunnistamine ja vabandamine; positiivne reageerimine vastuseks vabandamisele.	Tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab. Teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi. Alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides. Kutsub õpetaja suunamisel kaaslasi tuttavat (õppe)mängu mängima, valib ja jagab rolle ningmänguasju. Nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat). Hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale, meeldib/ei meeldi tasandil. Tunneb ära situatsiooni, kus kedagi kiusatakse.
Mina ja tervis. Isiklik hügieen: igapäevane pesemine, dušš, vann, saun; pesemisvahendid ja nende korrashoid. Hügieen enne ja pärast igapäevaseid tegevusi (söömine jne), nohu-köha korral. Hammaste tervishoid: värske aed- ja puuvili, kommid; hambaarst. Toitumine (söögikorrad, sobivad toidud; sooja koolilõuna vajalikkus). Käitumine söögilauas: toidu tõstmine, vestlus söögilauas.	Kirjeldab ja järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus, nohu/köha korral (käte pesemine, taskuräti kasutamine, hammaste pesu jms). Käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust). Nimetab illustratsioonidele toetudes vajalikke toidukordi ja tervisele kasulikke toite.
Mina ja minu kodu. Minu kodu (ruumid, sisustus), aadress. Lemmikloom kodus. Koduarmastus. Kodus ja koolis tähistatavad riiklikud ja	Kirjeldab üksteisega arvestamise võimalusi peres. Selgitab lähemaid sugulussuhteid.

rahvakalendripühad (olulisemate tegevuste ja kommete nimetamine illustratsioonide järgi). Vanemate ametid, tööd ja tegemised.	Teab oma vanemate ja ameteid.
Mina ja aeg. Aasta (aastaaegadele vastavad kuud, välitööd koduümbruses aastaaegade kaupa; vanus, sünnipäev: kuupäev, kuu). Kellaaeg täistundides. Päevakava: minu ja kaaslaste tegevused koolis ja kodus; tegevused, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks, hovid.	Määrab aega täistundides. Kirjeldab ja väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks.
Mina ja asjad. Minu oma, kaaslaste oma, meie oma (esemete hoidmine ja kasutamine; andmine, laenamine, varastamine, lõhkumine; kadedus, lahkus). Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.	Eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta. Väärtustab ausust asjade jagamisel.
Mina ja turvalisus. Individaalsed ja üldkasutatavad transpordivahendid kodu ja kooli vahel liiklemiseks. Käitumine liiklusvahendites. Sagedasemad lastega toimuvad õnnetus- juhtumid: kukkumised, liiklusõnnetused jalakäijatega (sõidutee valesi ületamine, seisva liiklusvahendi varjust väljumine, liiklemine talvisel teel). Juhtumist teatamine lähimale täiskasvanule. Käitumine võõraste inimestega (koju sisselaskmine, võõraga kaasaminek, võõralt asjade/maiustuste vastu võtmine jms; hädaolukorras abi palumine). Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliid), vanemale helistamine.	Teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega suhtlemisel, oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks.

4.2. Inimeseõpetuse rõhuasetused 3. klassis

- 3.–5. klassis kujundatakse jätkuvalt õpilaste oskust märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms); tutvustatakse ja õpetatakse väärtustama rahvuskombeid, -traditsioone (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).
- Tegevus- ja suhtlussituatsioonides tegeldakse isiksuseomaduste ning ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisharjumiste kujundamisega: õpetatakse märkama – eristama – mõistma igapäevaseid situatsioone (sh ohuolukordi), verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms; täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hoolivat ja teisi arvestavat suhtumist, vastutus- ja kohusetunnet); harjutatakse viisakat käitumist. Pere ja koduga seotud teemade käsitlemisel selgitatakse õpilastele laste ning vanemate vastastikuseid õigusi-kohustusi.
- Järjepidevalt kujundatakse (täiendatakse) õpilaste sotsiaalset teadlikkust ning verbaalset aktiivsust: õpetatakse (abivahendite toel) kirjeldama ja hindama kaaslaste ning iseenda tegevus- ja käitumiseakte (sh mõistma ja nimetama eesmärke, tingimusi, põhjuseid ja

tagajärgi, käitumisaktis ilmnevaid iseloomujooni jne), õpetatakse planeerima (sh parandama) edasist tegevust/käitumist. Harjutatakse suhtlemist ja koostegevuse reguleerimist dialoogis (kutse koostegevusele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine-loobumine, alternatiivne ettepanek).

- Teemade käsitlemisel kasutatavatest aktiivõppemeetoditest on suurem osatähtsus praktilistel tegevustel ja õppekäikudel, eetilise sõnumiga lühipalade lugemisel ja analüüsimisel.

Inimeseõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Käitumine ja suhtlemine. Mina. Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega. Iga inimese väärtus. Uhkustamine. Valetamine (valetamise tagajärjed, vale ülestunnistamine, tõe rääkimine). Käitumine koduümbruses (trepikojas, õues, tänaval), naabritega arvestamine. Sünnipäeva tähistamine, peo planeerimine (tegevuste/mängude valik ja peo ettevalmistamine), sobilikud kingitused. Külla kutsumine, küllaminek, käitumine külas. Telefonivestlus sõbraga (kutse koostegevusele, dialoog). Käitumine söögilauas (igapäevane laua katmine ja koristamine, hügieeninõuded). Suhtluspartnerite näoilmed, hääletoon (viha, hirm, vastikus, häbi, üllatus, rõõm).	Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja mille poolest erineb teistest.
	Väärtustab iseennast ja teisi.
	Alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine).
	Hindab ning vastandab õpitu olukorras oma ja kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale, meeldib/ei meeldi-tasandil.
	Kirjeldab viisakat käitumist koolis, külas ja koduümbruses.
	Kirjeldab kava abil sünnipäevapeo kulgu.
	Kirjeldab näoilme ja hääletooni järgi kaaslaste 4–6 emotsiooni.
Inimene ja tervis. Õpilase välimus (keha ja riide puhtus-korrashoid), selle mõju enesetundele ja suhetele kaaslastega. Terve ja haige inimene, haiguse tunnused (nohu, köha, palavik, valu, lööbed), teavitamine halvast enese-tundest. Nakkuse levikut vältiv käitumine, ravimite võtmine. Haiguste ennetamine (riietus, ruumide õhutamine, karastamine). Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport.	Nimetab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise võimalusi – vahendeid javajalikkust.
	Kirjeldab tervet ja haiget inimest.
	Teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud.
	Teadvustab oma enesetunnet ja teavitab sellest kaaslasti.
Inimene ja perekond. Peretüübid: suurpere, väikepere. Õdede-vendade, vanemate, vanavanemate andmed (nimi, vanus, tegevus). Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne, üksteisega	Kirjeldab oma perekonda: pere suurus, andmed pereliikmete kohta (nimi, vanus, tegevus).
	Kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad.

arvestamine.	Väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres.
	Nimetab oma kohustusi peres.
Inimene ja kodumaa. Eestimaa minu kodumaa. Eesti Vabariigi sümbolid: vapp, hümn. Pealinn. President. Eesti rahvussümbolid: suitsupääsuke, rukkilill, hunt, räim. Pühad ja kombed (vastlapäev, kadripäev, mardipäev, advent, jõulud).	Tunneb Eestimaa sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill).
	Väärtustab Eestit – oma kodumaad. Jutustab oma ja pere liikmete tegevusest pühade tähistamisel (5–6 lauset).
Inimene ja aeg. Aastaaegade jagunemine kolmeks perioodiks (varakevad jne), inimeste tegevused, ohuolukorrad sõltuvalt aastaajast (kõndimine jäätunud veekogul jms). Kalender, selle vajalikkus (aasta, kuud, nädalad; tähtpäevad). Kellaaeg õpilase päevakavas (täis- ja pooltund, tegevuste ajaline järjekord). Vaba aja mitmekülgse sisustamise võimalused.	Määrab aega täis- ja pooltundides.
	Kirjeldab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi.
Inimene ja turvalisus. Koolitee ja selle ümbrus, kooli tuleku aeg ja viis. Käitumine tundmatute ainetega, vedelikega. Päästeteenistus: kiirabi, politsei, tuletõrje; abi vajadus (seos õnnetusjuhtumitega). Abipalve esitamine hädaabi numbril 112. Turvakodu.	Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti.
	Palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi (sh kasutada telefoni, valida hädaabinumbrit).

5. MUUSIKAÕPETUS

5.1. Muusikaõpetuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- Muusikaõpetuses pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega.
- Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase; rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivältsusi väljendatakse konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse tajutavate käeliigutuste või joonistega tahvlil.
- Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Muusikaõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Helide kuulamine, matkimine, jäljendamine. Inimhääle eristamine teistest hääldest.	Teeb vahet kõrgel ja madalal helil.
Muusika kuulamine ja sellele reageerimine.	Teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal.
Helivältuste tundma õppimine ja järelekordamine.	Tunneb rütmivorme TA, TI-TI, plaksutab neid kaasa.
Reageerimine muusika rütmile, rõhulisele osale muusikas õpetaja suunamisel.	Liigub lihtsa muusika rütmis.
Rõhuline ja rõhuta heli.	Mängib õpitud rütme tuttavatel rütmipillidel.
Kuulamiskogemuse omandamine, õpitud laulude äratundmine.	Tunneb ära Eesti hümnid, käitub hümnid laulmise ajal õigesti.
Laulmine õige kehahoiuga, kõlava tooniga ja lihtsamate laulumängude mängimine.	Osaleb õpitud laulumängude mängimisel, hoiab rivi ja sõõri.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Helid ja mürad looduses ja ruumis.	Teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt.
Reageerimine vastavalt muusika iseloomule.	Eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõnalisest.
Muusikaline kaasamäng kehapiiril (rütmid kaasa plaksutamine) õpetajaga koos või ettenäitamisel. Rütmide äratundmine ja iseseisev järelekordamine.	Tunneb helipikkusi ja rütmivorme TA, TI-TI, paus (ühelöögiline), mängib õpitud rütme tuttavalaulu saateks kaasa.
Õpetaja laulmise kuulamine, jälgimine, laulu osaline kaasa laulmine.	Laulab lihtsamat regilaulu kooriosa.
Laulu pähe õppimine ja teistele esinemine.	Laulab peast mõnda lastelaulu.
Liikumised koos õpetajaga vastavalt laulu tekstidele ja muusika meeleolule.	Mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes.

5.2. Muusikaõpetuse rõhuasetused 3. klassis

- 3. klassis pööratakse tähelepanu laulmisele ning liikumisele muusika rütmis(liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis).
- Rütmipillide tegemiseks kasutatakse käepäraseid looduslikke materjale, nende valmistamisel kaasatakse vanemate klasside õpilasi.
- Laulude valikul arvestatakse laste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldusprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Tutvustatakse Eesti hümnid, õpetatakse seda kaasa laulma. Laulusõnade mõistmiseks tehakse koostööd eesti keele õpetajaga.

- Sotsiaalsed suhtlemist ja kaaslastega arvestamise oskust kujundatakse laulumängude abil. Muusikatunnis õpitud laulu- ja tantsumänge soovitatakse mängida ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel.

Muusikaõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Esinemine muusikatunnis kaasõpilastele ja koolipidudel.	Teab peast 3–4 lastelaulu.
Ilmekalt laulmine, hääle tugevuse muutmine lauldes.	Laulab tuttavat laulu võimalikult selge diktsiooni ja õige kehahoiuga vaikselt/valjusti.
Rütmide TA, TI-TI, TA-A äratundmine ja iseseisev järelekordamine. Paus. Lihtsamate õpitud rütmide kaasamängimine pillidel.	Tunneb tuttavas laulus rütmivältust TA-A, reageerib sellele keha liikumisega.
2-osalise taktimõõdu korduv käsitlemine, viipamine.	Tähistab käega viibates kaheosalist taktimõõtu.
Muusikapalade tunnuste kurb/rõõmus, vali/vaikne, kiire/aeglane eristamine muusikalistes näidetes ja väljendamine liikumises.	Tunneb kuulatud muusikapala iseloomu (kurb, rõõmus; aeglane, kiire).
Hümni kuulamine ja kaasa laulmine.	Tunneb hümnit, laulab esimest salmi kaasa.
Jõukohaste rahva- ja lastelaulude laulmine. Lihtsama regilaulu õppimine saateta. Regilaulu kuulamine.	Teab mõnda rahvakalendri tähtpäevadega seotud rahvalaulu, osaleb nende laulmisel (mardi- ja kadrilaulud).
Osalemine laulu- ja ringmängudes.	Mängib paarides laulumänge („Me lähme rukist lõikama“ vm).

6. KUNSTIÕPETUS

6.1. Kunstiõpetuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- Õppetöös tegutsetakse koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi. Ühistegevuses õpitakse omandatud oskuste piires sooritama ülesannet ja teostama enesekontrolli: a) vaadeldakse ümbritsevaid esemeid ja näidiseid, valitakse töövahendid ja -materjalid, valmistatakse ette töökoht; b) täidetakse õpiülesanne; c) jälgitakse töö lõpuleviimist ja soorituse puhtust, korrastatakse oma töökoht.
- Õppeviisidest on esikohal praktiline harjutamine ja didaktilised mängud. Praktiliste tööde teemad valitakse vastavalt õpilaste teadmistele ja kogemustele (mängud, mänguasjad, muinasjutud, salmikesed jms). Kunstitööde ainetikku leiab teistest õppeainetest, eelkõige lugemise ja loodusõpetuse teemadest. Kunstiõpetuse tunnis aktiveeritakse olemasolevad teadmised esemete/olendite tunnustest ning kasutatakse neid kujutiste loomisel.

- Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest liikuda ruumiliselt kujutiselt tasapinnalisele (kõigepealt voolitakse eset, seejärel tehakse temast joonistus). Ülesannete täitmisel toetutakse mitmesugustele näitvahenditele, mille abil täpsustatakse esemete/olendite tunnuste taju. Õppeülesandeid sooritatakse paari- või enamatunniliste tsüklitena, et töövõtet/tehnikat paremini kujundada/kinnistada. 1.–2. klassi kunstõpetuse tundides omandatakse esmased töö- ja korraharjumused; õpitakse tundma töövahendeid, -materjale (sh jääkmaterjale) ning kasutama neid ohutult ja säästlikult; omandatakse esmased kunstialased oskused.
- Intellektipuuetega laste kunstilise eneseväljenduse oskused võivad olla väga erineval tasemel. 1.–2. klassi õpilaste loomingulist eneseväljendamist piiravad tajukujutluste vähesus ja/või ebatäpsus, kõne alaareng ning motoorne kohmakus. Seetõttu kaasneb kunsti- ja teiste ainete õpetusega nende valdkondade arendamine.
- Õpilaste tunnetustegevus toetub valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele. Õpetaja suunamisel õpitakse tajutavaid objekte eri meeltega (nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine) vaatlema ja võrdlema, eri tunnuste alusel järjestama ja rühmitama. Tajukujutluste kujundamise/laiendamise eesmärgil õpetatakse märkama objekti värvust ja kuju ning oma töödes sobimatut (st reaalsusele mittevastavat) värvust ja kuju vältima.
- Teemat sissejuhatavates vestlustes tutvustatakse kujutatava objekti loomulikke keskkonda, inimtegevust (sh toimingute järjekorda). Vestlus toetub praktilisele tegevusele, piltide vaatlusele, seeriapiltide järjestamisele vms (nt porgand kasvab peenral, lapsed koristavad saaki, laps sööb porgandit). Lisaks kujutlustele keskkonnast arendatakse oskust moodustada ja kasutada lauseid, laiendatakse sõnavara (sh emotsioone väljendavad omadussõnad nt Poiss tegi lumememme. Ta naerab. Ta on rõõmus.).
- Praktilisi harjutusi sooritatakse töövahenditeta (joonistamine käe/jalaga õhus, laual, põrandal) ja erinevate vahenditega (kriidid, pliiatsid, pintsel jt). Kujundatakse õiget kehaasendit, pliiatsi jms hoidu ja käesurvet. Harjutusi sooritatakse õpetaja loetud rütmisalmide saatel. Esmased töövahenditega harjutused tehakse suurtel pindadel: tõmmatakse jooni tahvlile ja A-3 formaadis paberile; värvitakse suuremaid pindu (nt suur ring) jne. Järk-järgult muutuvad tööformaadid ja värvitavad pinnad väiksemaks – nendel töötamine nõuab õpilaselt suuremat mootorset vilumust.
- Õpetatakse joonistama/maalima üksikobjekte ja objektide rühmi ettevalmistatud taustale või värvilisele paberile, esialgu orientiiride (eri kuju ja suunaga punktiirjoonte ülejoonistamine, punktide ühendamine) ja šabloonide abil. Tunnetustegevuse arenedes kujutatakse objekte silueti ja joone abil. Kujundatakse värvimisoskust (sh pliiatsi- ja pintslihoid, käesurve teadlik reguleerimine, kujutise kontuuri jälgimine).
- Tegevuse käigus õpitakse kuulama ja mõistma suulisi lihtkorraldusi, osalema dialoogis. Tegevuse verbaalne kommenteerimine ja kokkuvõtete tegemine on valdavalt õpetaja pädevuses. Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama ning lõpetama.
- Tegevuste käigus suunatakse õpilasi viisakalt abi paluma ning kaaslasele abi osutama.

- Kunstiõpetuse tundides kasutatakse ja kinnistatakse teistes ainetes (eesti keel, matemaatika, loodusõpetus, tööõpetus) omandatud sõnavara: tajutavaid tunnuseid (värvus, suurus, kuju, pinnaomadused) ja ruumisuhteid väljendavad sõnad, rühmanimetused (koduloomad, mööbel jne). Õppetegevuse jõukohastamise eesmärgil jälgitakse märgitud õppeainetes omandatavaid teadmisi ja oskusi (nt geomeetriliste kehade tundmist ja nimetamist õpilastelt ei nõuta, voolimisel kasutatakse eakohast sõnavara: vooli pall jne). Kunstiaine-alasest sõnavarast omandatakse sel etapil kasutatavate töövahendite ja materjalide nimetused ning tegusõnad (joonistan, rebin jne).

Kunstiõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Värvide helestamine ja tumestamine (loodus- ja pildivaatlused, tajukujutluste arendamine, lähiümbruse värvitoonide leidmine ja nimetamine); Värviõpetus, värvide nimetused, põhivärvid ja põhivärvidest teiste astme värvide segamine.	Tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi.
Rütm ja liikumine (erinevate mustrite kujundamine, mängulised rütmiharjutused) Objekti kujutamine šablooni või orientiiride abil (vaatlus- ja võrdlusoskuse, koordinatsiooni arendamine).	Kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil.
Kunsti töövahendid ja nende korrashoid (pintslite jt vahendite õige hoidmine, kasutamine ja puhastamine, turvalisus).	Valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha.
Voolimine ja meisterdamine, tutvub erinevate materjalidega (sh looduslikuga); maalimine; templitrükk; materjalitrükk; rebimine; kleeptöö; joonistamine; meid ümbritseva kujutamine eelpool mainitud tehnikates.	Täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Voolimine ja meisterdamine, erinevate materjalidega (sh looduslikuga); maalimine; templitrükk; materjalitrükk; rebimine; kleeptöö; joonistamine.	Täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.
Objekti kujutamine šablooni või orientiiri abil (vaatlus- ja võrdlusoskuse, koordinatsiooni arendamine)	Tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning –materjale.
Portree ja miimika (oma pere ja sõprade kujutamine, erinevate emotsioonide väljendamine töös)	Leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel).
Keskkond ja selle kujutamine (looduskeskkond ja aastaajad, linnaruum, kodukoht jne)	Kujutab kõrvutiasetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana.
Värviõpetus, värvide nimetused, põhivärvid ja	Võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi

põhivärvidest teiste astme värvide segamine. Ruumikujundus (klassi kaunistamine tähtpäevadeks, koostööoskuste arendamine).	õpetaja suunamisel.
Kunsti töövahendid ja nende korrashoid (pintslite jt vahendite õige hoidmine, kasutamine ja puhastamine, turvalisus).	Valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökohta.

6.2. Kunstiõpetuse rõhuasetused 3. klassis

- Õpitakse tegutsema plaani järgi. Esialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava (algoritm). Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlema ning võrdlema näidistega ja kaaslaste töödega.
- Ühe osa tunnist moodustavad illustreeritud kunstivestlused. Vestluste läbiviimisel arvestatakse põhimõtet *lähemalt kaugemale*, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga.
- Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist.
- Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses. Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstitöid. Õpilaste töödest korraldatakse klassis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli).
- Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.

Kunstiõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Kunsti töövahendid ja nende korrashoid (pintslite jt vahendite õige hoidmine, kasutamine ja puhastamine, turvalisus).	Kasutab ohutult töövahendeid ja –materjale; Korrastab oma töökohta.
Inimese kujutamine paigal ja liikumises (näidismudelite ja skeemjooniste kasutamine); Loomade kujutamine (iseloomuliku asendi, karvakatte jne kujutamine).	Kujutab inimesi ja loomi neile iseloomulikus asendis.
Põhivärvid ja nende segamine värviringi alusel (ülesanded piiratud värvide arvuga); värvisümboolika ja tööd mustri loomise põhimõttel.	Järgib mustri rütmi.
Voolimine ja meisterdamine, erinevate materjalidega (sh looduslikuga); maalimine; templitrükk; materjalitrükk; rebimine; kleep töö; joonistamine. Objekti kujutamine šablooni või orientiiri abil	Võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis. Märkab õpetaja suunamisel esemete

(vaatlus- ja võrdlusoskuse, koordinatsiooni arendamine) Portree ja miimika (oma pere ja sõprade kujutamine, erinevate emotsioonide väljendamine töös) Keskkond ja selle kujutamine (looduskeskkond ja aastaajad, linnaruum, kodukoht jne) Värviõpetus, värvide nimetused, põhivärvid. ja põhivärvidest teiste astme värvide segamine. Ruumikujundus (klassi kaunistamine tähtpäevadeks, koostööoskuste arendamine).	ja figuuride detaile, täiendab kujutist. Täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskujul, näidise ja omandatud oskuste piires suulise korralduse järgi.
---	---

7. KEHALINE KASVATUS

7.1. Kehalise kasvatuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- Kehalise kasvatuse kaudu õpetatakse ühistegevuses kontakteerumist, korralduste täitmist ja abi küsimist. Laps suunatakse vastama küsimustele, mis puudutavad füüsilise pingutusega seotud enesetunnet. Selle etapi eesmärk on õpetada last oma keha tunnetama. Arendatakse orienteerumist keskkonnas. Kehaline kasvatus lõimitakse eesti keele ja matemaatika õpetamisega (ruumisuhete tajumine, objektide ja nende kujutiste eristamine, kasutatavate spordivahendite ja nende nimetuse kokkuviiimine, kirjelduse järgi äratundmine jne).
Harjutusi sooritatakse peamiselt matkides ja eeskujul järgi, õpitud oskuste piires ka suulise korralduse järgi.
- Lapse harjutusvara põhineb igapäevaelus kasutatavatel liikumisviisidel, liigutustel ja asenditel ning vahendite käsitlemisega seotud tegevustel. Üldarendavad harjutused ja mängud on oma iseloomult dünaamilised, soodustades liikumisaparaadi arenemist ja avaldades mõju kõikidele lihasgruppidele. Tundide käigus omandatakse algteadmised oma rühi ja liigutuste kontrollimiseks. Primaarne on osavuse, liigutuskordinatsiooni, kiiruse ja tasakaalu arendamine, kujundatakse ka elementaarsed korra- ja hügieeniharjumused.

Kehalise kasvatuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Võimlemisharjutused. Jooksu- kõnni- ja hüppeharjutused.	Teab mõisteid parem, vasak, ülal, all, ees, taga.
Liikumismängud ja erinevad liikumistegevused.	Oskab jälgida õpetajat, kuulata ja täita lihtsamaid tuttavaid käsklusi.
Erinevad soojendus- ja venitusharjutused, võimlemine eeskujul järgi.	Sooritab eeskujul järgi lihtsamaid võimlemisharjutusi, matkib õpetaja tegevust.
Kõnni- ja jooksuharjutused. Jooks rahulikus tempos, tempo hoidmine.	Sooritab matkimise teel õpitud jooksu- ja kõnniharjutusi kindla rütmi järgi.

Võimlemis- ja liikumisharjutused ruumi ja kaaslaste suhtes (liigume seina äärde, tooli kõrvale, kaaslaste taha).	Sooritab pöördeid ja liikumisi etteantud orientiiri järgi.
Ronimisharjutused redelil ja kaldpinnal, tasakaalu säilitamine, keha tunnetamine.	Ronib redelil ja kaldpinnal.
Roomamisharjutused erinevate kõrguste alt.	Oskab roomata takistuse alt läbi.
Täpsusveeretamise mängud erinevate pallidega (sh raskuspalliga).	Oskab veeretada ja kanda palli.
Erinevad liikumis- ja tagaajamismängud (nt "Kes on kaval rebane", „Kull“ jms).	Mängib tuttavaid liikumismänge.
Kelgutamine, ohutus kelgumäel, kaaslaste vedamine kelguga.	Oskab laskuda kelgul nõlvakust alla, vedada ja tõugata kaaslast kelgul.
Soojendus- ja lõdvestusharjutused.	Tunnetab lihaspinge ja lõdvestuse olemust.
Liikumisharjutused muusika saatel.	Tunnetab liikumisel muusika rütmi.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Kõnni- ja jooksharjutused. Jooks rahulikus tempos, tempo hoidmine.	Jookseb rahulikus tempos 1-2 minutit.
Kaheosaliste võimlemisharjutuste sooritamise.	Suudab täita kaheosalist korraldust.
Ruumis oma asukoha määramine ruumi ja teiste õpilaste suhtes (seisame seina äärde, liigu tema taha jms).	Määrab enda asendi etteantud orientiiri suhtes; sooritab õpitud pöördeid ja liikumisi ruumisuhteid väljendavate käskluste järgi.
Erinevad soojendus- ja venitusharjutused, võimlemine eeskuju järgi.	Sooritab tuttavaid harjutusi suulise korralduse järgi.
Mängud erineva suurusega pallidega (viskamine, püüdmine, märgi viskamine).	Oskab visata ja püüda palli.
Erinevad tasakaalu harjutused (massaažirada, kõnd köiel maas, poomil).	Oskab kõndida madalal poomil.
Kelgutamine, ohutus kelgumäel, kaaslaste vedamine kelguga. Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine.	Oskab pidurdada, peatada ja juhtida kelku, laskuda kelgul eri asendites; kasutab suusavarustust.
Rütmitaju arendavad harjutused. Liikumismängud muusika saatel tähelepanu, koordinatsiooni ja kujutlusvõime arendamiseks.	Liigub rütmiliselt muusika saatel.

7.2. Kehalise kasvatuses rõhuasetused 3. klassis

- Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpetatavad harjutused (kõnd, jook, hüpped, visked, ronimine, roomamine) on nende oskuste kujundamise teenistuses. Alustatakse kehaliste harjutuste tehnika õppimise ning ujumise algõppega.
- Innustatakse liikuma ja õppima kõike uut, mis seotud erinevate füüsiliste tegevuste ning harjutustega. Kehalise ja motoorse arengu seisukohast on väga tähtis motiveerida õpilasi süsteemseks kehaliseks aktiivsuseks – treeninguks. Uute liigutuste õppimisel ei

arene üksnes luu- ja lihaskond, vaid sellest protsessist võtab osa ka kesknärvisüsteem. Oluline on õpilaste motoorika arendamisega koos pöörata tähelepanu ka kognitiivsele ja sotsiaalsele-emotsionaalsele arengule.

Kehalise kasvatuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Kõnni- ja jooksuharjutused. Jooks rahulikus tempos, tempo hoidmine. Jooks suuna muutmisega ja kokkulepitud signaalile reageerimisega.	Jookseb 2-3 minutit rahulikus tempos.
Rütmitaju arendavad harjutused. Liikumismängud muusika saatel tähelepanu, koordineerimise ja kujutlusvõime arendamiseks. Harjutuste sooritamise tempo muutmine vastavalt muusika iseloomule ja tempole.	Teab õpitud liikumismänge, laulumängude sõnu; liigub vastavalt muusika karakterile ja ülesehitusele.
Erinevad soojendus- ja venitusharjutused, võimlemine eesküü järgi ja iseseisvalt.	Oskab sooritada tuttavaid võimlemisharjutusi suulise käskluse järgi ilma täiendava selgitusega.
Harjutused tireli sooritamiseks.	Oskab teha tireli ette, turiseisu.
Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused ja mängud. Mängud palliga (viskamine, püüdmine, märgi viskamine). Jalgpalliks ettevalmistavad harjutused, paigaloleva palli löömine ja söötmine. Erinevad tagaajamis- ja püüdmismängud. Osalemine lihtsamatel teatavõistlustel.	Osaleb õpetaja suunamisel võistlummängudes, peab kinni mängureeglitest.
Matkivad hüplemisharjutused, hüplemine üle tiirleva hoonööri, hübitsaga hüplemine, hüpped pöördega. Kaugushüpe hoovõtuta kohapealt ja hoojooksuga.	Hüppab kaugust.
Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine. Liikumine suuskadega tasasel maal, paaristõuge, õige kepihoid. Kelgutamine, ohutus kelgumäel, kaaslaste vedamine kelguga.	Liigub lauskmaal suuskadega; kelgutab iseseisvalt mäest alla ja läheb mäest üles.
Matkad ja õppekäigud loodusesse.	Matkab looduses.
Enese ja oma riietuse puhtuse jälgimine, pesemisõpetuse kujunemine ja harjutamine.	Pöörab tähelepanu hügieenile.

8. TÖÖÕPETUS

8.1 Tööõpetuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- Kujundatakse üldisi õpioskusi: oskust vaadelda, võrrelda, kuulata, küsimustele vastata, täita suulisi lühikorraldusi. Õpilasele õpetatakse töövahendite õiget ja ohutut kasutamist, kujundatakse korraharjumusi, oskust oma tööd lõpule viia.

- Oluline on arvestada tundide korrektsioonilise suunaga. Kõikides tundides arendatakse tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju, motoorikat, kõne mõistmist ja suulist väljendusoskust käelise tegevuse kaudu. Kujundatakse oskust eristada objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi, tajuda materjale, tunda ja valida töövahendeid töövõttest ja -eesmärgist lähtuvalt. Õpilasi suunatakse märkama ilu enda ümber.
- Ülesandeid täidetakse valdavalt koostegEVuses, eeskujuga ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Omandatakse rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise oskused.

Tööõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 1.-2. klassis

Õppesisu 1. klassis	Õpitulemused
Õpib materjale ära tundma ja neid nimetama. Valib õpetaja suunamisel õige materjali.	Tunneb õpitud kasutatava materjali ära (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jms).
Õpib šablooni järgi tõmbama kujundite piirjoont. Värvib kujundeid joont ületamata.	Joonistab šablooni abil kujundeid.
Paberitükkide rebimine silma järgi (lehesadu, lumememm, rohulibled jms).	Rebib paberit eesmärgistatult.
Õpib liimi kasutama, äärte katmise tähtsus liimimisel, vajutamise tugevus liimipulgale. PVA liimi kasutamine pintsliga.	Liimib paberit.
Nelinurkse paberitüki voltimine pooleks ja neljaks (kaart, raamat, kaunistus jms).	Voldib paberilehe pooleks ja neljaks ning ruudu diagonaalselt pooleks.
Savist/voolimismassist/plastiliinist kujundite voolimine ja vormimine. Voolimise algvõtted: pigistamine, vajutamine, silumine, osadeks jaotamine, rullimine, veeretamine. Lihtsa üheosalise objekti voolimine.	Voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid.
Korrashoiuharjumused: hoiab korras oma töökoha ja koristab enda järelt. Oskab märgata ilu ja korda enda ümber.	Hoiab korras oma töökoha.

Õppesisu 2. klassis	Õpitulemused
Materjalide ära tundmine etaloni ja nimetuse järgi. Oskab valida õpetaja juhendamisel õige materjali.	Tunneb ja nimetab õpitud materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslikmaterjal jms).
Õpib mõõtma cm ulatuses ja punkte ühendama joonlaua abil.	Kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks (läbi ühe ja kahe punkti).
Lihtsamate esemete voltimine paberist (ümbrik, märkmik, lehvik, lill jms).	Teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid.
Lihtsamate esemete, kujundite joonistamine šablooni järgi (puu, vaas, kala, looma kuju jms). Kujundite lõikamine joone järgi.	Joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab.
Õpib lõikama riie joone, mustri järgi.	Lõikab õhukest riie silma järgi.
Savist/voolimismassist/plastiliinist kujundite voolimine ja vormimine. Voolimise algvõtted:	Kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine,

pigistamine, vajutamine, silumine, osadeks jaotamine, rullimine, veeretamine. Vormib mitmeosalise kujundi.	venitamine, pigistamine jms) sõltuvalt eesmärgist.
Korrashoiuharjumused: hoiab korras oma töökoha ja koristab enda järelt. Oskab märgata ilu ja korda enda ümber. Õpetaja juhendamisel oskab tehtud töödega kaunistada klassi.	Hoiab korras oma töökoha.

8.1 Tööõpetuse rõhuasetused 3. klassis

- Kujundatakse iseseisva töö ja enesekontrolli oskus. Uued oskused omandatakse peamiselt eeskuju järgi. Õpilasi suunatakse ühistegevuses omandatud õpioskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust kontrollima ja kavandama (tegevusega kaasnev ja sellele järgnev kommenteerimine, oma tegevuse planeerimine).
- Omandatakse mõõtmise, märkimise, lõikamise (tükeldamise), ühendamise, viimistlemise oskused.

Tööõpetuse ainekava teemade ja allteemade jaotus 3. klassis

Õppesisu 3. klassis	Õpitulemused
Oskab iseloomustada materjale, töövahendeid ja teab nende otstarvet. Oskab valida tööks vajalikud töövahendid.	Nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel).
Oskab avaldada arvamust õige töövõtte valikuks ja oskab teha valikuid antud töö paremaks teostamiseks.	Valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi voolimine erinevate võtetega.
Kasutab šablooni ja oskab selle abil koostada mustreid. Oskab ise luua lihtsama šablooni ja lõikab määda joont tugevamat paberit.	Kasutab šablooni.
Oskab tööd lihtsamaks muuta paberi voltimise teel, et saaks ühest lõikamisest mitu detaili. Ei lõika riidet/paberit paberi keskelt vaid äärest.	Kasutab materjali ökonoomselt.
Oskab voltida eeskuju järgi ja kirjeldada oma tööd.	Valmistab voltimise teel lihtsamaid kujundeid.
Harjutab tööd joonlauaga ja kordab mõõtühikuid, ühendab punkte joonlaua abil.	Mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites.
Harjutab täpsust ja püsivust ja töö viimistlemisoskust.	Lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid paberist, õhemast kartongist ja riidest.
Harjutab sukanõela silmast niiti läbi panema.	Paneb niiti nõelasilmast läbi.
Õpib värve valima ja traageldama kontuuri järgi pilte.	Tikib eelpistet.
Niiditab nõela, teeb sõlme. Õmbleb nõöpe kanga külge.	Õmbleb riidele kahe auguga nõöpi.
Harjutab mõõtmist ja tunneb ohutusnõudeid terariistaga töötamisel. Vajutab õige tugevuse ja	Torkab naaskliga auke.

sügavusega auke naaskli abil.	
Osaleb koostöös, annab oma panuse meeleolu loomisele.	Valmistab tähtpäevalisi ruumikaunistusi.